

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Středisko ibero-amerických studií

Diplomová práce

Martin Vorel

Trinidad a Tobago: Sociálně-politický vývoj ve dvacátém století

Trinidad and Tobago: Socio-political development in the twentieth century

2013 Vedoucí práce: Prof. PhDr. Josef Opatrný, Csc.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu. A že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27.4.2013

.....
podpis

Poděkování:

Tímto bych rád poděkoval především vedoucímu Střediska ibero-amerických studií a zároveň vedoucímu mé diplomové práce prof. Josefu Opatrnému za cenné rady, náměty a inspiraci, kterou mi poskytoval během přípravy. V neposlední řadě bych rád vyjádřil poděkování Haně Puldové, Lence Mervové a Monice Pantákové, za jejich podporu při psaní této práce.

Anotace:

Diplomová práce se věnuje politicko-sociálnímu vývoji na ostrovech Trinidadu a Tobago v průběhu dvacátého století. Struktura práce je rozdělena do dvou základních kapitol. První kapitola v úvodu stručně seznamuje čtenáře s historickým vývojem Trinidadu a Tobago před rokem 1900. Tato znalost je pro pochopení vývoje ve dvacátém století klíčová, proto jsem považoval za nezbytné věnovat část práce této problematice. Kapitola následně navazuje na první dekády dvacátého století, kde se můžeme setkat s postupným uvolňováním politických poměrů ze strany VB ve prospěch Afro a Indo Trinidad'anů. Kapitola končí rokem 1958, kdy Trinidad a Tobago vstupují do Západoindické federace. Druhá kapitola se už plně týká obou ostrovů v době jejich nezávislosti na Británii a složitému období, kdy vrcholí mezi-rasové spory mezi potomky Afričanů a Indů. Vrcholem těchto neshod je tzv. „revoluce“ Black Power v roce 1970. Kapitola pokračuje rokem 1981, kdy umírá tvůrce nezávislosti obou ostrovů, Eric Williams. Závěr druhé části se věnuje vývoji a hledání nového vůdce po smrti Willamse, až do let devadesátých, kdy nejvyšší politické pozice obsazují politici indického původu na úkor Afrotrinidad'anů.

Klíčová slova: Indotrinidad'an, Afrotrinidad'an, revoluce.

Abstract:

This MA thesis analyzes socio-political development on the islands of Trinidad and Tobago throughout the twentieth century. The structure divides the thesis into three chapters. The first one shortly introduces historical development on Trinidad and Tobago before the year 1900. Such knowledge is elementary for understanding of the development in the twentieth century therefore I consider it necessary to devote a part of my thesis to this problem. Subsequent chapter describes first decades of the twentieth century when the reader can observe gradual liberation of political constraints imposed by the United Kingdom of

Great Britain and Northern Ireland benefiting African and Indian inhabitants of Trinidad. This chapter is finished with the year 1958 when both islands entered West Indian Federation. The second chapter is finally fully aimed at both islands already freed from the British Empire and at the difficult period of culmination of disputes between African and Indian descendants. The escalation in 1970 resulted in the so-called Black Power revolution. The end of this chapter represents the year 1981 when Eric Williams, a liberator of the islands, died. Finally, the third chapter follows a search for a new leader after the death of Eric Williams until the nineteen nineties when leading political positions were occupied by politicians with Indian roots to the detriment of inhabitants of African origin.

Key words: Indo-Trinidadian, Afro-Trinidadian, Revolution.

ÚVOD	7
1.0 TRINIDAD A TOBAGO POD BRITSKOU SPRÁVOU, 1797-1958	
1.1 <i>Ostrovy před rokem 1900</i>	12
1.2 <i>Situace na počátku dvacátého století</i>	24
1.3 <i>Politické reformy za koloniální správy</i>	27
1.4 <i>Vzestup odborářských hnutí a Turbala Butlera</i>	35
1.5 <i>Vývoj za druhé světové války</i>	38
1.6 <i>Návrat Butlera a formování afrotrinidadského nacionálního hnutí</i>	42
1.7 <i>Sjednávání indotrinidadské politiky a příchod Williamse</i>	45
1.8 <i>Západoindická federace a cesta k nezávislosti</i>	51
2.0 TRINIDAD A TOBAGO V OBDOBÍ NEZÁVISLOSTI, 1962-2000	
2.1 <i>Rozpad Západoindické federace a vyhlášení nezávislosti</i>	56
2.2 <i>Dominance PNM a formování opozice</i>	61
2.3 <i>Radikalizace Afrotrinidad'ánů a cesta k „revoluci“ Black Power</i>	64
2.4 <i>Revoluce Black Power a proces znárodnování jako forma ústupku</i>	69
2.5 <i>Dozvuky „revoluce“ a ekonomický vzestup v 70. letech</i>	71
2.6 <i>První prezident a konec Williamse</i>	74
2.7 <i>PNM ve stínu indického Williamse: Příchod Basdea Pandaye</i>	80
2.8 <i>Ekonomická stagnace a její následky: Přebírat Jamaat al Muslimeen</i> ..	88
2.9 <i>Návrat PNM k moci, léta devadesátá</i>	92
2.10 <i>Volby 1995: Indotrinidad'ané na politickém vrcholu</i>	97
ZÁVĚR	102
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	107

ÚVOD

Karibská oblast zahrnuje více než sedm tisíc ostrovů jejichž obyvatelé patří k nejrozmanitějším na zemi¹, ať už je to po stránce etnické či náboženské. Součástí tohoto rozmanitého teritoria jsou i dva ostrovy Trinidad a Tobago (v historiografii často zkracováno do názvu Trinibago), které více než dvě staletí tvoří jeden státní celek. Toto území v odborné terminologii známé spíše pod názvem Západní Indie, nevyniká pouze svojí etnickou, nebo přírodní rozmanitostí. Naopak, co nejvíce mě na tomto teritoriu „fascinuje“ je jeho bohatá a rozmanitá historie. A to pro ostrovy Trinidad a Tobago platí dvojnásob.

Oblast Západních Indií se mi dostala do povědomí už během studií na střední škole, přičemž díky mým pozdějším cestám do Latinské Ameriky během mého bakalářského studia, jsem měl několikrát možnost letět přes karibské ostrovy a mít tak více času na jejich vnímání z „ptačí perspektivy“. To mě dovedlo až do takové fáze studia tohoto území, že jsem si postupně obstarával literaturu vztahující se k dějinám karibských ostrovů, abych se více seznámil s jejich bohatou historií. Nakonec mě tento zájem dovedl až k ostrovům Trinidad a Tobago. Na těchto ostrovech tvořící společnou republiku mě nejvíce oslovila jejich pozoruhodná poloha na dohled od venezuelského pobřeží a zároveň spadající do vlivu anglosaského světa. Čímž pak jde „ruku v ruce“ jejich „bouřlivá“ historie v průběhu dvacátého století, kdy docházelo k vzájemným sporům mezi indickou a africkou komunitou o politickou kontrolu nad ostrovem.

Jakmile jsem absolvoval úspěšné přijímací řízení na obor Iberoamerikanistika, tak jsem začínal přemýšlet o možnosti absolvování nějakého jednosemestrálního studijního zahraničního pobytu. A protože už jsem jeden takový pobyt v rámci programu ERASMUS prodělal, hledání jsem soustředil na instituce mimo státy EU, přičemž oblast Latinské

---

¹ World Atlas Facto – Caribbean Culture. Citováno k 29.12.2012. Dostupné na webové síti: <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/carib.htm>

Ameriky byla pro mě prioritou. Nakonec, po delším rozhodování, jsem se zkusil zaměřit i na ostrovy Západních Indií a podmínky potenciálního studia tam. Po bližším seznámení o podmínkách studia se mi naskytla možnost, vycestovat za studiem na West Indies University (UWI) – vzdělávací instituce určená primárně pro mladé studenty pocházející z anglicky mluvících ostrovů Západních Indií. Struktura UWI je tvořena třemi Campusy (Barbados, Jamajka, Trinidad). Shodou okolností fakulta zabývající se studiem Latinské Ameriky a ostrovů Západních Indií sídlila v Campusu St. Augustine na ostrově Trinidad což je ostrovní stát, který mi byl svojí historií pro tak blízký.

Zásluhou těchto okolností jsem se ucházel o zahraniční stáž na UWI s rozhodnutím, že mé budoucí téma na diplomovou práci se bude přímo týkat historie tohoto ostrovního státu. Volba nakonec padla na dvacáté století a diplomová práce dostala pracovní název: Politicko-sociální vývoj Trinidadu a Tobaga ve dvacátém století. Jakmile mi byl po splnění výjezdových formalit tento pobyt odsouhlasen oběmi stranami, hned po příletu jsem začal sbírat a posléze zpracovávat materiál pro svou diplomovou práci. Ačkoli se při pohledu na název diplomové práce může zdát, že se jedná o téma vcelku nenáročné, samotný průběh mě přesvědčil o opak.

Za největší přínos při zpracování tématu si zpětně vážím možnosti čerpat materiál k tématu přímo z knižních fondů UWI umístěné v místním Campusu. Při zpracování anotace diplomové práce určené pro její schválení jsem čerpal pouze z dostupných zdrojů webové sítě a ve velmi omezeném množství i informace z knihovny Simona Bolívala v paláci Špork. Pokud bych se měl spolehnout při zpracování tématu pouze na zdroje a materiál pocházejícího z veřejně dostupné webové sítě, či literatury volně dostupné v rámci knihoven ČR, tak si troufnu říci, že bych nebyl schopen vypracovat mnou zvolené téma ani v rozsahu standardní bakalářské práce.

Jednou z prvních věcí, které jsem musel vyřešit bylo pochopení samotné historie Trinbaga předcházející dvacáté století, protože dvacáté století se neslo především v duchu rasových sporů mezi potomky smluvních dělníků z Indie – dovážených na ostrov od dvacátých let devatenáctého století a potomky černých otroků z Afriky, dovezených Brity. Bylo tedy potřeba se seznámit podrobněji s historií ostrova nejen už od století osmnáctého, ale už od roku 1498, kdy ostrov objevil Krištof Kolumbus. Počátky mého studia byly velmi ulehčeny přístupem tamní knihovny, protože už v té době disponovala digitalizací starší literatury věnující se historii Trinidadu od šestnáctého století. V tomto směru jsem velmi ocenil následující ač letitou, tak přínosnou literaturu:

Linda A. Newson, Abroginal and Spanish colonial Trinidad: a study in culture contact. Acadaemic Press 1976.

Edward Lanza Joseph, History of Trinidad (edice – West Indies NO13). Vydáno 1838.

Bridget Brereton, A History of Modern Trinidad, 1783-1962. Heinemann 1983.

Materiál věnující se století dvacátému už je o něco různorodější a dostupnější i v našich podmínkách (především druhá polovina dvacátého století). V tomto ohledu bych rozdělil čas strávený na studijním materiálem na dvě části. Na první a druhou polovinu 20. století. Dostupná literatura prvních dekád minulého století se týkala hlavně koloniálních změn na obou ostrovech. Ocenil jsem hlavně následující čtyři knihy:

Eric Williams, History of the People of Trinidad and Tobago. AB Publishers group, Brooklyn, 2010.

Bridget Brereton. Race Relations in Colonial Trinidad 1870-1900, s. 176-178. Cambridge University Press, 1979.

MacDONALD, Scott B. Trinidad and Tobago: Democracy and Development in the Caribbean, s. 46-50. Praeger 1986.

Eric Williams, Capitalism and Slavery. The University of North Carolina Press 1994.

Studium druhé poloviny padesátých let neslo zřejmě největší úskalí v podobě jednotlivých autorů, protože toto časové pásmo je charakteristické doslova boomem indotrinidadských autorů, kteří ve velkém píší odbornou literaturu věnující se vzestupu indického etnika v tamním (nejen) politickém systému. K nejlepším autorům této vlny patří především Kirk Meighoo, Peter Jamadar a Daurius Figueira. Obzvláště poslední jmenovaný je znám svým častým sympatizováním a zvěličováním ve prospěch politiků indického původu prostřednictvím svých spisů a knih. Čtenář si musí velmi často držet nadhled a neutralitu, aby se u knih tohoto autora nenechal „svést“ na jeho názorovou vlnu. Většina těchto historiků a autorů je ať přímo či nepřímo spjata s West Indies University, která značnou část jejich děl vydává prostřednictvím svého vydavatelství. V této věci bych ocenil zvláště knihu od Kirka Meighoo.

Kirk Peter Meighoo, Politics in a Half Made Society: Trinidad and Tobago, 1925-2001. Markus Wiener Publisher 2004.

Daurius Figueira, The Politics of Racist Hegemony in Trinidad and Tobago. Universe Publisher 2010.

Krik Meighoo and Peter Jamadar. Democracy and Constituion Reform in Trinidad and Tobago. Ian Randle Publisher 2009.

Co se týká seznamu základní literatury nemohu opomenout literaturu, která mi byla přínosem hlavně ve spojitosti s regionální politikou, kde Trinidad a Tobago hrájí významnou roli již od britského kolonialismu.

Jan Rogozinski, A Brief history of the Caribbean: From the Arawak and Carib to the Present Plume Publisher 2000.

Kelvin Sing, British-Controlled Trinidad and Venezuela: A History of Economic Interests and Subversion, 1830-1962. UWI 2010.

Aby byl souhrn zcela úplný, tak jako velmi užitečný zdroj informací se mi staly některé webové sítě informující o konkrétních politicích – konkrétně stránky prezidentské kanceláře Trinbaga, nebo stránky věnující se odborářským hnutím. Zajímavou zkušeností se mi naskytl, jako neobvyklý zdroj informací, cestovatelský týdeník České televize : Objektiv. Zde byla odvysílána reportáž zabývající se těžbou trinidadského asfaltu, který je nedílnou součástí tamní ekonomiky. Proto jsem nemohl tento audiovizuální zdroj vynechat.

Závěrem bych ještě ocenil přínos mých účastí přímo na kurzech týkajících se dějin a současnosti Západních Indií během mého pobytu na West Indies University, které mi pomohly konsolidovat veškerá fakta k dané problematice a tím mi zároveň velmi usnadnily vypracování mého tématu.

Během zpracování podkladů pro diplomovou práci mě nejvíce zaujala problematika „procesu akulturace“ Indů a jejich vzestup ve společenském a hlavně politickém životě. Je

jasné, že takový vzestup ve státě jako je Trinidad a Tobago, kde většinu populaci tvoří dvě rozdílná etnika (Indotrinidadané a Afrotrinidadané), musí tento vzestup etnika jednoho jít zákonitě na úkor etnika druhého. Proto jsem si na počátku položil otázku, jakým způsobem a jak úspěšně se v horizontu dvacátého století podařilo politikům indického původu prosadit v politickém systému Trinidadu a Tobagu. Věřím, že čas strávený nad zpracováním diplomového tématu mi pomůže pro tuto otázku najít odpověď.

Následující stránky diplomové práce jsou rozděleny do jednotlivých kapitol, počínaje stručným popisem dějin Trinidadu před rokem 1900 (vč. španělské kolonizace), bez jejichž znalostí lze dle mého názoru těžko pochopit historický vývoj obou ostrovů ve století dvacátém.

1. TRINIDAD A TOBAGO POD BRITSKOU SPRÁVOU 1797-1958

1.1 Ostrovy před rokem 1900

Na Trinidadu a Tobagu žije více než 1,2 milionu obyvatel, dohromady tvořící rozmanitou náboženskou a etnickou strukturu obyvatel, která se výrazně rozlišuje od ostatních obyvatel karibských ostrovů². Ve všeobecném povědomí platí, že na karibských ostrovech žijí pouze potomci černých otroků z Afriky, což je fakt známý a správný. V případě Trinbaga to tak úplně neplatí, protože vedle černých potomků otroků zde našlo svůj domov na desetitisíce Indů. Ti měli od třicátých let 19. století nahradit právě Afričany na plantážích, kteří zrušením otroctví nabyli svobody. Indové se po následující desetiletí, především na Trinidadu, úspěšně aklimatizovali a v druhé polovině dvacátého století svojí populační explozí překonali počtem tamní většinovou populaci černochů. Tím se Indové stali nejpočetnějším etnikem jednotného státu. Druhý důležitý aspekt rozlišující Trinbago od sousedních karibských ostrovů je po

---

² Central Intelligence Agency – The World Fact Book. Citováno k 30.12.2012. Dostupné na webové síti: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/td.html>

etnické struktury, struktura ekonomická. Naprostá většina karibských ostrovů je silně závislá pouze na turistickém ruchu, což pro Trinidad neplatí.

Státní pokladna Trinbaga je plně závislá na příjmu z bohatých nalezišť ropy a zemního plynu nacházejících se na jihu Trinidadu a turismus hraje v ostrovní ekonomice obou ostrovů pouze nepatrnou roli. Astronomické příjmy (na karibské poměry) umožnily z Trinbaga udělat ekonomické centrum Malých Antil, kam se soustředí nejen obchod, ale i politická moc dovolující hrát Trinidadu a Tobagu klíčovou roli v rámci CARICOMu.

Již bylo zmíněno, že Trinidad a Tobago tvoří jeden stát. Tomu však nebylo vždy. Do roku 1889 každý ostrov patřil pod jiný administrativní celek v rámci britského impéria. Teprve v roce 1899 Britové obě své kolonie spojili do jednoho administrativního celku. Tento stav tak setrval i po roce 1962, kdy Trinidad a Tobago vytvořily vlastní nezávislý stát³.

Tobago na rozdíl od většího Trinidadu procházelo od dob svého objevení Kolumbem velmi bouřlivou historií. I když první flotila, co zakreslila Tobago do námořních map koncem patnáctého století pocházela ze Španělska, první pokusy o kolonizaci proběhly až v letech 1642 a 1654, a to státem většiny lidí v dnešní době naprosto neznámým. Oba pokusy o kolonizaci měli na svědomí osadníci z tehdejšího baltského vévodství Kurtlandia. Zatímco jejich první pokus skončil nezdarem následkem vzdoru tamějších Karibů. Až druhý pokus dopadl úspěšněji a malý evropský stát z ostrova vytvořil prosperující kolonii. Její existence však trvala pouze několik následujících desetiletí, protože zákonitě podlehla daleko početnějším a silnějším Holanďanům, respektive Angličanům. Tobago patří svojí rozlohou sice k menším ostrovům, ale v koloniální éře platil za klíčové teritorium o které zápasily

---

³ BRERETON, Bridget. An Introduction to the History of Trinidad and Tobago, s. 69. Heinemann Educational Publisher. Oxford 1996, s. 69. ISBN 0 435 984 748.

největší evropské mocnosti⁴. O jeho důležitosti vypovídá i fakt, že do roku 1889 ostrov změnil svého majitele minimálně pětaticetkrát.

Tobago se stalo v 18. století pod nadvládou Francie významným producentem a vážným konkurentem britského Barbadosu v pěstování cukrové třtiny. Pravidelná roční produkce sice ve skutečnosti nedosahovala produkce Barbadosu, ale je pravdou, že se Tobago stalo druhou nejvýkonnější kolonií v pěstování cukrové třtiny z oblasti Malých Antil

Pozice cukrové třtiny jako nejrozšířenější plodiny na ostrově se změnila roku 1768. To bylo na ostrově zavedeno pěstování muškátu, jehož cena v porovnání s cukrovou třtinou byla pro pěstování výhodnější. Téhož roku přešlo z pěstování cukrové třtiny na jinou komoditu 40 plantážníků. Ti se vedle zmíněného muškátu zaměřili na výhodnější pěstování indiga, bavlny a zázvoru. Okrajovou záležitostí tehdejší ostrovní ekonomiky pak byl chov dobytka v podobě 441 vepřů, 524 mul, 291 koní a 3 030 ovcí. Tobago v devatenáctém století neplnilo pouze funkci plantážní ekonomiky, ale stalo se i útočištěm pro osvobozené Afričany z otrokářských lodí. Velká poptávka po pracovní síle na plantáže měla za následek příchod několika tisíců osvobozených otroků, kteří mohli na Tobagu začít nový život s garancí vlastního pozemku. Takto aplikovaná přistěhovalecká politika zároveň dává odpověď, proč na Tobagu tvoří naprostou většinu obyvatel potomci černých otroků. Na rozdíl od Trinidadu zde Indové téměř nejsou⁵.

Přiliv osvobozených otroků na Tobago měl sestupnou tendenci. Například v roce 1851 dorazila na ostrov zadržovaná loď s „nákladem“ 292 otroků ze Svaté Heleny. O rok později dorazilo dalších 224 Afričanů. Exemplární příklad, jak se svobodný Afričan mohl ocitnout

---

⁴ O'DONELL, Kathleen. Adventure Guide to Trinidad and Tobago, druhé vydání - kapitola Tobago in the 15th-18th Centurie. Hunter Publishing, inc. Oxford, 2000.

⁵ WILLIAMS, Eric. History of the People of Trinidad and Tobago, s. 51-64. AB Publishers group, Brooklyn, 2010, 286 str. ISBN-13: 978-1-61759-010-0.

z černého kontinentu na Trinidadu pojednává případ osudu mladého chlapce Panchoo pocházejícího z jedné z vesnic ležící u řeky Congo v západní Africe⁶. Jeho vesnici v roce 1850 přepadli portugalská obchodníci s otroky. Otrokáři zajaté Afričany nalodili a poslali je na třtinové plantáže v Brazílii. Otrokářská loď však byla zadržena britským námořnictvem (Anglie otrokářství neuznávala) a tak potencionální otroky poslala do „sběrného tábora“ na ostrov Svatá Helena, odkud pak byl Panchoo poslán na Trinidad se statutem svobodného muže. Tam Panchoo akceptoval jméno Campbell a živil se jako svobodný zemědělec na plantážích. Takový podobný osud potkal nespočet jiných Afričanů nově obývajících Tobago.

Během sčítání populace v roce 1861 na Tobagu dosáhla tamní populace více než 15 tisíc obyvatel, což je nárůst o více než tisícovku lidí oproti poslednímu sčítání z roku 1851. Éra plantážnického boomu na Tobagu ale netrvala věčně. Hlavní příčina tkvěla v klimatických podmínkách v podobě hurikánů, permanentně pustošících tamější plantáže. Jeden takový na ostrov udeřil 10. října 1847 a vzrůstající plantážnické odvětví nenávratně zničil. Zlikvidováno bylo 456 obydlí, 26 cukrovarů a o život přišlo 26 osob. Hlavní město Scarborough bylo takřka srovnáno se zemí. Poslední ránu zasadil křehkému plantážnímu odvětví definitivní krach cukrovarnického průmyslu v celé oblasti Západních Indí, závěrem devatenáctého století, když cenově nedovedly konkurovat daleko levnějšímu cukru z Kuby a Brazílie (těžící z laciné práce otroků). Tím přišlo o práci na tisíce lidí a tamější ekonomika vstupovala do dvacátého století ve zbědovaném stavu⁷.

O něco klidnější vývoj si zažil Trinidad ležící nedaleko venezuelského pobřeží. Už samotná poloha ostrova nenechávala v klidu Francouze a ani Angličany. Obě velmoci s Trinidadem vždy počítaly jako s jakýmsi odrazovým můstkem pro možnou expanzi do španělských teritorií na Jihoamerickém kontinentu. Trinidad platil už od svého objevení Španěly za zapomenuté místo španělských map. Španělská koruna se snažila Trinidad osídlit

---

⁶ 1830-1938

⁷ Williams, s. 122-138.

jen okrajově, protože Trinidad byl mimo trasy španělských flotil vezoucích zlaté náklady z Nového světa do Španělska. Ani pokusy španělských conquistadorů nalézt na ostrově zlato či něco podobně cenného neskončilo úspěchem.

Formálně Trinidad patřil stále, až do roku 1797, pod španělskou korunu, jenže až do doby nástupu „osvíceného“ guvernéra Josého Maria Chacona se španělská přítomnost soustředila pouze na několik desítek až stovek osadníků většinou živořících v jediných dvou městech na ostrově: San Fernandu (hlavní město) a Puerto España. K rozvoji ostrova mnohdy nepřispěli ani samotní guvernéři, kteří zřídka na ostrově vůbec pobývali. Minimální řád na ostrově přitom nahrával pouze Indiánům. Domorodci obývali ostrov v tak hojném počtu, že se v jistém slova smyslu jediným opravdovým vývozním artiklem stali pouze jeho původní obyvatelé. Ti se stali terčem nájezdů otrokářských (hlavně francouzských) lodí, chytajících Indiány, aby je následně prodali do otroctví.

Na lepší časy se začalo blýskat až příchodem posledního pokrokového guvernéra Josého Marii Chacóna (v úřadě 1783-1797). Ten se snažil ze zaostalého ostrova vybudovat fungující plantážní ekonomiku, k čemuž ovšem potřeboval podporu španělské koruny a čerstvou pracovní sílu. Navzdory vlažné podpoře ze strany koruny se mu podařilo formou dotací přivést na ostrov několik stovek francouzských plantážnických rodin (vč. jejich černých otroků) z jiných Karibských ostrovů patřících Francii (Martinique, Guadeloupe), aby se na Trinidadu usadili a vybudovali nové plantáže. Chacónova vize přitáhnout na ostrov nové osadníky hlavně z Francie se ale nezamlouvala Anglii obávající se, že by se Trinidad mohl dostat do rukou revoluční Francie. Už samotný fakt, že na Trinidadu počet Francouzů několikrát přesáhl počet Španělů nechával ostrovní mocnost v nervozitě. Britská admirálita nakonec rozhodla o vyslání loďní expedice v čele s admirálem Ralphem Abercrombym, jehož eskadra s více než třemi tisíci vojáky opustila domovský přístav na Barbadosu, aby se 17. února 1797 vylodila u břehů Trinidadu. Při přímé vojenské konfrontaci nemělo na šest stovek

španělských vojáků proti britské expedici sebumenší šanci a Trinidad byl nadobro ovládnut Anglií a Chacón musel navždy opustit ostrov⁸.

Známky španělské koloniální éry na Trinidadu jsou znatelné i dnes. Velká část geografických názvů na ostrově stále chová svoje pojmenování ve španělštině. A navzdory chudé španělské koloniální architektuře je možno nalézt na ostrově několik zajímavých historických budov – konkrétně v bývalém hlavním městě San Fernando. Na ostrově po britském výsadbku setrvala i početná menšina Francouzů. Francouzi se po několik dalších generací začali mísit s ostatními národnostmi a založili tak novou vlivnou kreolskou třídu, jejíž členové ve dvacátém století stáli u zásadních historických milníků obou ostrovů. Z této třídy pocházelo mnoho předních osobností kulturního a politického života. Za všechny stačí zmínit jméno Andrew Cipriani, bývalého politika a veterána z první světové války a starosty Port of Spain.

Trinidad za britské správy v průběhu devatenáctého století prošel velmi dynamickým rozvojem, kterému dopomohla rozsáhlá emigrační vlna anglických plantážníků ze sousedních karibských ostrovů. Sousední karibské ostrovy už neskýtaly žádný volný prostor pro pěstování komodit, ale zato Trinidad disponoval velkými nevyužitými půdními fondy, jenž byly pro nově příchozí plantážníky a jejich otroky vítaným benefitem. Neustávající příliv nových obyvatel na ostrov se citelně podepsal na celkové populaci ostrova. Pokud v roce 1793 na Trinidadu žilo pouze 14 733 osob, tak o dvacet let později zdejší populace narostla až k číslu 31 478 a to při velmi pestrém národnostním složení: 2 476 bělochů – z nichž polovina byli Britové a zbytek tvořili hlavně Francouzi a Španělé. Ještě během téhož sčítání bylo na Trinidadu registrováno na 11.635 Indiánů, což tou dobou bylo raritní číslo, protože na všech ostatních ostrovech v Karibiku indiánská populace už byla dávno vyhubena.

---

⁸ LANZA, Edward. History of Trinidad, s. 184-190. Edice: The West Indies No. 13, 1970 – 283 stran. ISBN: 0 7146 1939 6, 283 stran.

Samozřejmě nejpočetnější skupinu v rámci obyvatelstva tvořili černí otroci čítajících téměř 22 tisíc⁹.

Zásadní událostí první poloviny devatenáctého století bylo v britském Karibiku bezesporu zrušení otroctví (1832). Toto průlomové rozhodnutí mělo mimo jiné za následek, že všichni černí otroci z plantáží dostali svobodu a začali se přímo integrovat do koloniální společnosti napříč ostrovy. Do pohybu se daly tisíce osob hledající štěstí mimo plantáže. Ty pak zely prázdnou a úrodu neměl kdo sklídit.

Masový odliv bývalých otroků z plantáží se britská správa snažila zacelit několika způsoby. Mnohdy se jí podařilo znova přesvědčit bývalé otroky, aby se už za fixní plat opět na plantáže vrátili, avšak počet navrátilců byl tak mizivý, že Anglie musela přijít s jiným řešením. Během třicátých let 19. století dorazilo na Trinidad několik prvních desítek dělníků z Irska, ale třeba i z Korsiky či Německa, ale náročné klima mělo za následek, že tyto národnosti brzo práce na plantážích vzdaly.

Úspěšněji skončila kampaň s portugalskými dělníky. Ti na Trinidad mířili z chudých portugalských ostrovů v Atlantiku, Madeiry a Azorových ostrovů, kde tehdy krachoval vinařský průmysl a tisíce lidí trpělo nouzí. První skupina připlula na ostrov v roce 1840 o počtu čtyř stovek lidí a brzy následovaly další. I když portugalský příliv na Trinidad dosáhl do konce čtyřicátých let až několika tisíc osob, celý plán skončil nezdarem, hlavně zásluhou přístupu britských plantážníků, kteří Portugalce nechávali pracovat v takřka nelidských podmínkách. Nakonec většina Portugalců z plantáží odešla, ale na ostrově se část z nich rozhodla zůstat. Druhá – většinová část raději zvolila cestu odchodu z ostrova a usadila se v sousední Britské Guayaně. Tam se jenom do roku 1846 usadilo na dvanáct tisíc Portugalců.¹⁰

---

⁹ Williams, s. 69

¹⁰ Brereton, s. 260-69.

Jako nejschůdnější řešení v otázce pracovní síly se ukázala možnost dovozu velmi levné pracovní síly z Indie, která se už osvědčila například na čajových plantážích Cejlonu.¹¹ Indové svojí pracovitostí a nekonfliktní povahou představovali pro britské plantážníky ideální řešení. Z největších indických přístavů Madrasu a Kalkaty zamířilo mezi léty 1834 až 1917 na Trinidad a Britské Guayany dohromady 383 tisíc smluvních dělníků. Navzdory nelidským podmínkám panujících na plantážích, většina z nich ve svých nových domovinách setrvala a v průběhu dvacátého století se Indové stali nejpočetnější etnickou skupinou nejen na Trinidadu, ale i v Guayaně¹².

Konec devatenáctého století se v karibském prostoru se nesl ve znamení fatálního bankrotu cukrovarnického průmyslu napříč všemi ostrovy britského Karibiku. Krach tohoto klíčového odvětví karibských ostrovů měl nedozírné důsledky nejen pro ekonomiku, ale i pro společnost Trinidadu i Tobaga. Pád cukrovarnického průmyslu už de facto začal zrušením otroctví v britských koloniích. Díky tomu Angličané ztratili hlavní výhodu v konkurenčním boji s ostatními koloniemi – levnou pracovní sílu. Aby vůbec měl kdo plantáže obdělávat, museli plantážníci začít platit dělníkům regulérní plat. Tím se zvýšila cena práce, a to se muselo zákonitě podepsat na cílové ceně plodin na trhu, která byla na rozdíl od těch z Kuby či Brazílie (kde byla pole obdělávána bezplatně otroky) až několikrát dražší, čímž plantáže ztratily jakoukoli konkurenční schopnost. Následky úpadku cukrovarnického průmyslu se velmi podobaly těm z éry po zrušení otroctví. Tehdy naprostá většina bývalých otroků zvolila svobodu a začala se integrovat do koloniální společnosti. Podobný proces se konal i koncem devatenáctého století v případě indických dělníků, kteří krachem plantáží ztratili jedinou obživu a Anglie byla vystavena otázce, jak naložit s nezaměstnanými Indy. Britská vláda se nakonec zachovala zodpovědně a vytvořila integrační projekty pro Indы nabízející výhodné

---

¹¹ Williams, s. 102-121.

¹² BRERETON, Bridget. Race Relations in Colonial Trinidad 1870-1900, s. 176-178. Cambridge University Press, 1979, 261 stran. ISBN: 0 521 22428 4.

půjčky, aby jim ulehčily začlenění do společnosti. Postupně se tisíce Indů prosadily hlavně v obchodu a zemědělství. Ve velkém otevírali drobné živnosti a zakládali rýžová pole. Tím byl započat proces postupné integrace, jehož následky naplno vygradovaly ve dvacátém století¹³.

Ještě před rokem 1886, kdy spatřil světlo světa plán na sloučení ostrovů Trinidad a Tobago do jednoho administrativního celku, nic nenaznačovalo tomu, že by nějaká forma sloučení vůbec mohla nastat. První debaty o možném sjednocení se objevily v prosinci 1886 v periodikách vycházejících „na obou ostrovech čerpající z jednoho společného zdroje, z Úřadu pro kolonie v Londýně, kde tato myšlenka vznikla. Návrhy o modelu sloučení obou ostrovů se pak zúžily do dvou návrhů. První možnost počítala s kompletním sloučením Trinidadu a Tobaga v jeden celek. Druhý model hovořil o možnosti sloučit oba ostrovy též v jeden celek, ale s tím, že každý ostrov bude mít vlastní systém legislativního fungování a oddělené pokladny. Tento jakýsi „holding“ měl vycházet ze zkušeností již existujícího modelu aplikovaného v případě Jamajky a ostrovů Turks a Caicos. Následující debata o této možnosti vypukla především na menším Tobagu, kde tamní plantážníci nelibě nesli jakoukoli debatu o centralizaci jejich ostrova, přičemž jim bylo jasné, že dosavadní model samosprávy je pro Londýn neudržitelný. Proto se raději přiklonili k druhé variantě. Jejich největší argument proti spočíval v obavách, že daně a výnosy z jejich plantáží skončí na Trinidadu, který tou dobou kvůli bankrotu cukrovarnického průmyslu potřeboval značné prostředky pro sociální programy určené propuštěným dělníkům z plantáží. Určitá nevole se však objevila i na Trinidadu, kde se proti záměru sloučení postavili zvláště vlivní členové plantážnické lobby, jako například neoficiální člen městské rady Frederick Warner, dominant za město Naparima. Tyto hlasy zase varovaly před možným přetížením celého systému Trinidadu, který může být vystaven masovému přílivu obyvatel z Tobaga, mířících na větší ostrov za lepším životem.

---

¹³ Williams, s. 151-166.

Navzdory všem polemikám se podařilo tehdejšímu guvernérovi Williamu Robinsonovi návrh prosadit a po několikaměsíční debatě byl v Londýně schválen plán sloučení obou ostrovů do jednoho administrativního celku, kdy oba ostrovy budou mít jediného guvernéra, ale každý ostrov bude mít oddělenou legislativu a pokladnu. Celý plán byl schválen 19. února 1887-rovných devadesát let po obsazení Trinidadu Anglií. Následná forma federace dvou ostrovů vydržela o téměř sedmdesát let – až do doby získání nezávislosti obou ostrovů na Británii¹⁴.

Samotnou kapitolou je geopolitický vztah ostrova Trinidad s nedalekou Venezuelou. Ta se po získání nezávislosti na Španělsku stala pro Trinidad nejproblémovějším sousedem v regionu. A to se týká především devatenáctého století. Vzájemné vztahy nezávislé Venezuely a Trinidadu pod britskou správou procházely pravidelnými dynamickými změnami, které měly do relativního klidu velmi daleko. Především v očích Caracasu byl Trinidad považován za nepohodlného souseda podporujícího opoziční skupiny a tolerujícího velmi výnosné pašování mezi oběma stranami. Caracas velmi často osočoval Londýn, že Trinidad hostí a podporuje různé rebely. Tím měl svojí nečinností umožnit etablování venezuelské opozice na jižním cípu ostrova a nerušeně připravovat invazní plány na kontinent. A měl pravdu, protože k podobným výpadům z jihu Trinidadu došlo několikrát. Nejvážněji vypadaly výsadky z ledna 1856 a z června téhož roku.

Nejdále dopadl druhý pokus vedený po řece Orinoko s cílem obsazení města Ciudad de Bolívar (dříve Angostura) a ovládnout venezuelskou provincii Guyana, odkud by se rebelie rozšířila až do hlavního města. Celý výsadek měl na svědomí muž, předák rebelů nesoucí jméno „Trinidad Brache“. Ten se těšil podpoře několika vlivných obchodníků z Port of Spain, kteří mu poskytli financování jeho záměru. Tou dobou začal ve Venezuele bobtnat občanský konflikt, kde Británie měla svoje početné ekonomické zájmy, které utrpěly značné ekonomické škody. Venezuela vedena „prezidentským klanem“ rodiny Monagas se zdráhala

---

¹⁴ Williams, s. 139-150.

Anglii vyplatit odškodné za převzetí Britské koloniální banky a poškození dalších britských ekonomických zájmů. Vedle Anglie byla Venezuela dlužníkem dalších evropských států. Ty ale vyčkávaly, jak dopadne vyjednávání Londýna a Caracasu, kde se vlády ujal nový prezident Juliano Castro. Nový prezident ovšem o uznání dluhu nechtěl ani slyšet a vyjednávání zkrachovalo. To přivedlo ke společnému postupu vůči Caracasu vedle Londýna i Paříž, též mající na území Venezuely četné pohledávky. Tato venezuelská politika sebezapírání ve věci uznání zahraničního dluhu de facto předurčila ostražitou politiku ze strany nejen Anglie, ale i Francie. Venezuelský přístup dovedl obě velmoci ke společnému postupu formou varování adresované Caracasu, že se může brzy stát cílem společné akce¹⁵.

Nejen v politické sféře byly britsko-venezuelské vztahy na bodu mrazu. Oficiální vzájemná hospodářská politika téměř neexistovala a Caracas stále obviňoval Trinidad, že vyzbrojuje a podporuje na svém území vzbouřence, přičemž podpora vzbouřenců stála za vyhlášením zákazu obchodování na venezuelsko-guayanské hranici. To ještě více přispělo k rozvoji vzájemného pašeráckého obchodu mezi Trinidadem a Venezuelou přes záliv Pária oddělující ostrov od Venezuely. Hlavním jablkem sváru vzájemného obchodu bylo nastavení cel. To kritizoval zvláště Caracas, protože hodnota vzájemných cel pocházela ještě z dob Velké Kolumbie (1825). A ta byla uvalena v neprospěch Granady ve výši 50% na tropické zboží směřované na trhy britského impéria vč. Trinidadu. Diskriminačně nastavená daň v neprospěch Venezuely byla i přes opakované urgencye z Caracasu Brity stále zachována a nakonec jako protiopatření Venezuela uvalila 30% clo na veškeré britské zboží směřující do Venezuely. Celní válka tímto posílila pašování v zálivu Pária, kde z Trinidadu nelegálně putovaly kontrabandy alkoholu, oblečení a různé součástky do technických zařízení. Z Venezuely zase pašeráci pašovali tropické plodiny a hlavně zlato a jiné drahé kovy

---

¹⁵ SING, Kelvin. *British Controlled Trinidad and Venezuela: A History of Economic Interests and Subversion, 1830-1962*, s. 30 a 31. West Indies University, 2010 – 294 stran. ISBN: 976640237X.

převážně z provincie Guayana, na které si Británie skrytě dělala nárok¹⁶. Teritoriální neshody se v případě Trinidadu týkaly převážně námořní hranice. Tu si každá vláda vykládala po svém. K tomu vedlo i několik námořních konfliktů, když ze strany Venezuely došlo k opakovanému zadržování trinidadských plavidel. Jádrem diplomatických svárů se staly i malé ostrůvky v zálivu Pária. Jednalo se o neosídlené ostrovy občas fungující jako přechodné stanice pro pašeráky a jejich náklady. Z důvodu absence funkční venezuelské pobřežní stráže, zde měla na vrch Anglie. Ta anektovala jeden z největších ostrovů v zálivu – ostrov Pato. Ačkoli diplomatické vztahy Caracas – Port of Spain byly mnohdy velmi napjaté, našel se jeden region Venezuely, který měl s Trinidadem nadstandardní vztahy. Tím regionem byla provincie Guayana žijící si díky vnitropolitickým nepokojům v Caracasu vlastním životem a čile obchodovala i s Trinidadem, až do takové míry, že se Británie v roce 1881 rozhodla, že ve správním městě provincie Ciudad de Guyana otevře vlastní diplomatickou misi podléhající pokynům z Trinidadu. Teritoriálnímu vměšování Anglie se snažila Venezuela čelit podobnými kroky jako v případě ostrova Patos, který si přisvojila Anglie. Caracas, zamýšlel (1857) na opuštěném skalnatém ostrově Soldado Rock založit základnu pro pobřežní stráž, aby efektivněji potírala pašování. S tím však striktně nesouhlasila administrativa na Trinidadu a Caracas od tohoto záměru ustoupil, i když navrhoval, aby se na vzniku základny podílela i Velká Británie, která návrh znova odmítla. Caracas se při nárokování ostrůvků v zálivu Paria opíral o éru guvernéra Chacóna, když ještě Trinidad spadal pod španělskou korunu, než ho v roce 1797 obsadili Britové s tím, že Britové obsadili pouze Trinidad a ostrůvky v zálivu Paria nadále spadaly pod Caracas. Anglie proti tomu zase argumentovala smlouvou z Amiens, kde ostrovy Trinidad a Tobago oficiálně připadly Anglii a podle vyložení práva ze strany Anglie, se nárok týkal i ostrůvků v Paria, což zase vytrvale odmítala Venezuela¹⁷.

---

¹⁶ Sing, s. 60-61.

¹⁷ Ibid, s. 65-69.

1.2 *Situace na počátku dvacátého století*

Příchodem prvních dekád dvacátého století stály ostrovy Trinidad a Tobago před několika vážnými ekonomickými a sociálními problémy, jenž si do nového milénia odnesly hlavně díky bankrotu cukrovarnického průmyslu. Ten tak připravil o práci tisíce lidí indického původu. A Proto se hlavním tématem první dekády stala otázka, jak naložit s programem příjezdu smluvních dělníků z Indie a jak integrovat Indy, kteří přišli o práci na plantážích.¹⁸

V roce 1915 již působilo mimo plantážnický systém téměř devět tisíc Indů, což při srovnání s celkovou populací Indů, která podle sčítání z roku 1911 činila 121.895 osob působících na plantážích na smlouvu nebylo příliš vysoké číslo, ale už naznačovalo budoucí trend související s rostoucím odchodem Indů z plantáží a jejich integrací do společnosti. Vedle rostoucího odchodu Indů z plantáží měla vliv na další osud programu dovozu smluvních dělníků z Indie i první světová válka. Tam v řadách britského kontingentu bojovalo i několik tisíc branců z britského Karibiku, kde vedle Britské Guayany a Jamajky, měl Trinidad nejpočetnější zastoupení. Tito branci pak sloužili hlavně na mezopotánské frontě.

Část karibského kontingentu tvořilo několik Indů, kteří se tak mohli seznámit se svými vrstevníky z jiných koutů britského impéria. Tito vojáci se pak po návratu na Trinidad opět začlenili do společnosti tentokrát obohaceni o zkušenostmi z válečného konfliktu a s vyšším sebevědomím, což přispělo k další emancipaci indické populace ve většinové černošské společnosti.

---

¹⁸ SOOKDEO, Neil. Freedom, Festivals And Caste in Trinidad After Slavery: A Society in Transition, s. 54-57. Libris Cooperation 2001, . ISBN: 1462837700.

Rozhodujícím faktorem pro rozhodnutí skoncovat s dovozem smluvních dělníků z Indie byl politický vývoj v samotné Indii. Tam se situace změnila nástupem indického předáka Pandita Mohana Malaviya do čela Národního indického kongresu, který rázně naléhal na Británii, aby skoncovala s dovozem smluvních dělníků z Indie¹⁹. Nakonec v roce 1917 britská administrativa vyšla Indii vstříc a snad i jako vyjádření díky za přínosnou účast indických vojáků v britských službách během první světové války, byl vývoz dělníků na smlouvu z Indie definitivně zrušen²⁰.

Poté, co státní pokladna přišla o značné příjmy ze zaniklých třtinových plantáží, byl tento výpadek v prvních letech dvacátého století částečně nahrazen přechodem na pěstování jiných komodit jako kakao, kávové boby, rýže či kukuřice. Avšak ani tato změna nemohla plně vykompenzovat ztráty zbankrotovaného cukrovarnictví. Tento výpadek byl citelný pouze několik prvních let. Do doby, kdy se Trinidad stal v roce 1910 předním dodavatelem ropy pro Anglii mimo oblast Perského zálivu. Téhož roku čítala celoroční těžba „pouze“ 125 tisíc barelů ropy ročně, zatímco o deset let později – roku 1920 těžba dosáhla čísla 2 083 027 barelů²¹. Boom ropného průmyslu vynesl Trinidad mezi nejcennější kolonie celého britského impéria. A ostrov se zároveň stal centrem karibské oblasti, kam za prací v ropném potažmo zpracovatelském navazujícím průmyslu mířily tisíce lidí z okolních ostrovů.

Počátky historie ropného průmyslu na Trinidadu sahají do roku 1819, kdy byl poprvé nahlášen nález této suroviny poblíž vesnice Guayaguayare na jižní části osrova, přičemž první komerční vrt měla na svědomí kanadská společnost Merrimac Company, provádějící od roku 1857 na stejném místě ložiskový průzkum, aby zde o deset let později vyhloubila první ropný vrt La Brea (hloubka 280 stop). V roce 1920 působilo na Trinidadu v ropném těžebním průmyslu na dvacet společností, které kromě vrtů začaly na ostrově stavět první rafinérie

---

¹⁹ Williams, s. 215.

²⁰ Brereton, 60-63.

²¹ Williams, s. 215.

(první v Port Fortin v roce 1914)²². Před rokem 1908 než začala opravdová komerční těžba, se mohl Trinidad pochlubit už čtyřmi ropnými poli (Forest Reserve, Point Fortin, Tabaquite a Barracpore)²³. Ve všech případech se jednalo o těžbu na souši, ale to nezabránilo tomu, aby se komerční těžba ropy na Trinidadu stala jednou z prvních na světě (dokonce ještě dříve než Venezuela či Saudská Arábie). Ačkoli se na přelomu devatenáctého a dvacátého století podařilo získat licenci k těžbě ropy převážně společnostem založených mimo Trinidad, podařilo se tou dobou tamním podnikatelským lobby založit i čistě „ostrovní“ společnost The Trinidad Lake Petroleum, disponující těžební licenci na lokalitu Pitch Lake, kde se povedlo začátkem roku 1912 vyhloubit vrt, který v dalších letech dokázal **vydat** kolem třicet tři tisíc barelů ropy za den. Vzmáhající se ropný průmysl na Trinidadu se stal jediným významnějším exportním artiklem do zahraničí, tvořící během první světové války až 80 procent exportu ostrova, což využívala hojně britská armáda, pro kterou se stal Trinidad významným zdrojem paliv v rámci impéria²⁴.

Trinidadská ropa našla počátkem dvacátého století využití nejen daleko za hranicemi ostrova v ostatních koloniích britského impéria, ale zanedlouho přišla vhod i britskému námořnictvu a podílela se počátkem roku 1902 na otevřené námořní bloádě sousední Venezuely. Diplomatické napětí mezi koloniální vládou v Port of Spain a Caracasem bylo nadále aktuální, ať už se to týkalo stále existujícího třicetiprocentního dovozního cla na britské zboží, nebo hraniční spory o ostrovy v zálivu Pária či neustálá podpora Británie rebelům, kteří si z Trinidadu udělali základnu proti politickému režimu ve Venezuele.

Ve Venezuele mezi léty 1899 až 1908 zastával prezidentskou funkci despotický prezident Cipriano Castro, který si svojí politikou proti sobě znepřátelil kromě vlastního

---

²² DE-LIGHT, Dominique. POLLY, Thomas. Trinidad and Tobago: The Rough Guide, s.217. Rough Guide Publisher 1998, 352 stran. ISBN: 1858283795.

²³ Petroleum Company of Trinidad and Tobago Limited – Our History. Citováno k 3.1.2013. Dostupné na webové síti: <http://www.petrotrin.com/Petrotrin2007/OurHistory.htm>

²⁴ HIGGINS, Georgie. A History of Trinidad oil, s. 10 až 17. Trinidad Express Newspapers, 1996, 498 stran. ISBN: 9768160071.

národa i nejednu evropskou mocnost²⁵. Těm došla trpělivost v souvislosti s ignorací Castrova režimu a neochota splatit venezuelský státní dluh největším věřitelům: Británii, Německu a Itálii. Aby evropské mocnosti vyvinuly tlak na Castrův režim a donutily ho závazky uznat a splatit, rozhodlo se Německo s Británií ke společnému nátlaku formou námořní blokády klíčových venezuelských přístavů započatou oficiálně dvacátého prosince 1902. Avšak první aktivity britského námořnictva začaly po 23. listopadu, kdy britské námořnictvo zaregistrovalo, že Castrovo vojsko zahájilo blokádu města Ciudad de Bolívar v provincii Guayana, kde měli obchodníci z Trinidadu značné obchodní zájmy. To pouze uspíšilo přípravy na námořní blokádu venezuelských přístavů, které se účastnila společná flotila devatenácti britských a německých válečných lodí. Ta zároveň bez vyhlášení války zabavila všechna venezuelská plavidla ze zálivu Paria do přístavu Port of Spain. Německo-britská akce silně znepokojila USA. Spojené státy braly námořní blokádu jako narušení Monroeovy doktríny, na což Washington reagoval vysláním vlastních plavidel ke břehům Venezuely. Spojenecká blokáda venezuelských přístavů skončila v únoru 1903, kdy během této doby došlo i na ostřelování venezuelského pobřeží a britská vláda vypověděla venezuelského konzula zpět do Caracasu. Spojenecká blokáda nepřinesla sice chtěný pád Castra, ten přežil ve funkci venezuelské prezidenta do roku 1908, kdy musel odejít do exilu²⁶.

1.3 Politické reformy za koloniální správy

Vypuknutí první světové války mělo pro celou Evropu devastující následky, ale našly se i regiony, které z tohoto konfliktu dokázaly víceméně profitovat a Trinidad, jakož to malá, ale významná kolonie Velké Británie byla toho důkazem. Díky již zmíněnému ropnému bohatství se Trinidadu dostalo ze strany britského impéria větší pozornosti i péče, což přišlo

---

²⁵ HELLINGER, Daniel. Global Security Watch – Venezuela, s. 2. Praeger, 2012, 222 stran. ASIN: BOO97E4GBE.

²⁶ Singh, s. 107-123.

vhod hlavně Indům. Indická populace se za zásluhy v britské armádě dočkala více svobod a možnosti více se angažovat v politickosociálním systému ostrova, kde tehdy nejvýznamnější pozice zastupovali Afrotrinidadané a kreolové. Mezi první významné politické spolky patřilo od roku 1897 dělnické hnutí TWA založené Afrotrinidadanem Waltrem Millisem, který stál v čele takzvaných Vodních bouří z roku 1902²⁷. Při těchto březnových nepokojích podníčených zavedením limitů spotřeby vody na hlavu a následným prudkým zdražením vody byl do základu vypálen protestujícími Rudý dům (sídlo koloniálních úřadů)²⁸ a zemřelo 16 osob. Nastolit pořádek se podařilo až po několika dnech posilám přivolaných z okolních ostrovů²⁹.

Nemalý podíl na uklidnění situace po Vodních bouřích měl Emmanuel Mzumbo Lazare³⁰. Talentovaný právník byl miláčkem afrotrinidadského prostého lidu, protože neustále interpeloval koloniální vládu s tristními podmínkami prostých obyvatel Trinidadu a snažil se hájit zájmy těch nejchudších. Důkazem, že byl i přes svojí neústavnou kritiku koloniální vlády respektován i britskou stranou svědčí, že v roce 1920 byl samotným guvernérem dosazen do legislativního koncilu Trinidadu a snažil se být mediátorem mezi nespokojenými Afrotrinidadanami a guvernérem³¹.

Ožehavou otázkou na přelomu století se stalo téma volebního práva. Na municipální úrovni bylo určeno pouze tomu, kdo byl veden jako daňový poplatník (kromě žen, které dostaly volební právo až roku 1913). Tím pádem měl právo volit členy městských rad (tzv. Borough Council, od roku 1898 Town Commissioners) konající se dle guvernérské vyhlášky každý rok k 1. listopadu³². Už před první světovou válkou se začaly odvážněji politicky

²⁷ Nalis – National Library and Information System Authority. Citováno k 5.1.2013. Dostupné na webové síti: <http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/LabourDay/tabid/204/Default.aspx?PageContentID=255>

²⁸ Parliament Republic Trinidad and Tobago. Citováno k 30.12. 2012. Dostupné na webové síti: <http://www.ttparliament.org/>

²⁹ Williams, s. 181-182.

³⁰ 1864-1929

³¹ Brereton, s. 70.

³² Trinidad and Tobago Genealogy - Borough Council Elections (Trinidad). Citováno k 1.1.2013. Dostupné na webové síti: <http://www.trinidadandtobagofamilyhistory.org/boroughcouncil.html>

angažovat i Indotrinidaťané, kteří nejprve zakládali různé obchodní organizace. Ty se později stávaly základem nových politických uskupení. Jedním z prvních těchto uskupení se stala EINA z roku 1898. Cílem tohoto uskupení byl hlavně boj za zlepšení životních a pracovních podmínek smluvních dělníků z Indie na Trinidadu. EINA představovala umírněnou proindickou stranu snažící se svůj program prosazovat hlavně formou debat s koloniální správou a zaměstnavateli. Umírněná forma prosazování zájmů Indů prostřednictvím EINA však nenesla hmatatelné výsledky a proto rostoucí nespokojenost v řadách indické komunity vedla k založení jiné, nové a radikálnější strany EINC (1909). Její členská struktura byla tvořena lidmi převážně ze střední vrstvy, zatímco EINA se skládala z vlivných indických obchodníků majících především zájem udržovat dobré vztahy s britskou koloniální správou³³.

Tehdejším velmi silným a účinným nástrojem šířící myšlenky stran a hnutí byl tisk. Byl šířen převážně v největších městech Trinidadu Port of Spain, San Fernandu a Naparima. Za Indickou komunitu mluvilo populární periodikum *The East Indian Weekly* založené ve dvacátých letech novinářem C.B. Mathurou. Za Afrotinidaťany mluvil zase list *The People*³⁴. V průběhu první světové války se po politické stránce začali výrazně angažovat Indotrinidaťané, kteří se vedle již dosud existujících různých obchodních unií rozhodli založit první významnější hnutí s politickými ambicemi EIDL (Západoindická krizová liga) zásluhou Mohameda Orfya - aktivistou za zrovnoprávnění Indů (a hlavně žen) ve společnosti³⁵. Boom nových stran a hnutí donutil jednat i kreolskou třídu a spolu s probritskými přívrženci byla vybudována BLP (British Labour Party) spoluzaložená kreolem Alfredem Richardsem.

S blížícím se koncem první světové války v Evropě se začínala vyostřovat sociální situace na Trinidadu. Zvláště na ropných polích, kde vládla silná nespokojenost s pracovními

---

³³ MacDONALD, Scott B. *Trinidad and Tobago: Democracy and Development in the Caribbean*, s. 46-50. Praeger 1986, 240 stran. ISBN: 0275920043.

³⁴ Cambell, Carl. C. *Young Colonials: A Social History of Education in Trinidad and Tobago 1834-1939*, s. 180-186. University of West Indies 2000. ISBN: 9766400113.

³⁵ SHOBITTA Jain, REDDOCK Rhoda E. *Women Plantation Workers: International Experiences (Gross Cultural Perspectives on Women)*, s. 43-45. Berg Publishers 1998, 224 stran. ISBN: 1859739725.

a platovými podmínkami. Tento tlak se navyšoval i ve spojitosti se zastavením programu indických dělníků (1917), kteří tak získali plnou svobodu a začali přímo konkurovat pracovnímu trhu Afrotrinidadanům. Špatná ekonomická situace a vysoká nezaměstnanost spolu s obrovskou inflací dosahující až 145 procent. To vše přispělo k sérii stávek převážně v ropném a chemickém průmyslu. První nepokoje propukly v roce 1917 a vyvrcholily listopadem 1919, kdy se k stávkujícím přidali i dělníci z ostatních odvětvích, což vygradovalo 1. prosince téhož roku ve společný pochod dělníků napříč obory směrem k Rudému domu v hlavním městě. O pár dní později byl mezi stávkujícími a zaměstnavateli dohodnut kompromis, že mzdy budou zvýšeny v průměru o 25 procent³⁶, což uspokojilo pouze umírněnější část stávkujících a radikálnější členové pokračovali v protestech, které se od této doby konaly pravidelně napříč všemi obory s podporou TWA³⁷.

Koncem prvního světové konfliktu se na Trinidad a Tobago navrátili branci sloužící v tzv. Západoidickém regimentu. Ten byl součástí armády britského impéria bojující v první světové válce (do regimentu narukovalo kolem patnácti tisíc branců z karibských ostrovů)³⁸. Tito veteráni se po návratu stali novou důležitou sociální složkou ostrovní společnosti, přičemž se tak zrodila významná generace ostrovních vlastenců. Vojenští veteráni se postupem času vypracovali na přední pozice v tamním politickém systému, který čím dál více vyvíjel tlak na britskou koloniální zprávu. V čele těchto navrátilců vyčnívala hlavně jména jako Alfred Mendes a Artur Cipriani. Zvláště Cipriani se stal nejvýznamnější figuru, která po návratu z fronty zanechala v politice nerasmazatelnou stopu. Potomka korsických rodičů se snažilo vlákat do svých řad několik politických uskupení, z nichž nejúspěšnější byla Trinidad

---

³⁶ KIELY, Ray. *The Politics of Labour and Development in Trinidad*, s. 66 až 67. University of The West Indies 1996, 224 stran. ISBN: 9766400172.

³⁷ MaCdonald, s. 42.

³⁸ Sewell, Sharon s. 35, Howe, Race, War and Nationalism 99 a 125.

Workingmen's Association, která se později přejmenovala na TLP a Cipriani coby její nový předseda (1923) byl zvolen do nově vzniklé legislativní rady roku 1925³⁹.

Na sklonku první světové války a začátkem dvacátých let sílily nepokoje proti britské koloniální správě do takové míry, že se Ministerstvo pro kolonie v Londýně rozhodlo vyslat na britské karibské ostrovy diplomatickou misi vedenou generálním sekretářem a pozdějším lordem Edwardem Woodem. Woodovo vyslání do Karibiku bylo výsledkem sociálních nepokojů z období po konci první světové války, které se nekumulovaly pouze na Trinidadu, ale i například na Jamajce. Woodově odjezdu na inspekční cestu do Karibiku předcházela návštěva skupiny politiků z řad TWA v čele s S. Bishopem, kteří odjeli do Londýna, aby osobně lobovali za politické změny na Trinidadu a Tobagu. Bishopovy snahy o co nejrychlejší změny volebního systému obou ostrovů byly podníceny o to víc, když se dozvěděl, že daleko menší ostrov Grenada získal od tamního guvernéra ústupky ve formě možnosti volit část legislativní rady ostrova přímo tamním obyvatelstvem bez omezení. Bishopova mise v Londýně nakonec slavila jistý úspěch, protože se jí podařilo získat na svoji stranu labeuristického člena parlamentu Wooda. Vlivný zákonodárce v roce 1921 podnikl inspekční cestu po ostrovech Západních Indií a závěry své cesty později přednesl přímo v britském parlamentu⁴⁰.

Od roku 1925 platila na Trinidadu a Tobagu reformovaná ústava, která zavedla jako nevyšší zákonodárny sbor tzv. legislativní radu (obdobu parlamentu). Struktura a složení legislativní rady procházely různými změnami, co se týče do počtu volených či jmenovaných členů, kteří se dělili do dvou skupin – neoficiální a oficiální. Na základě Woodova doporučení (aby v radě počet neoficiálních volených členů byl vyšší, než těch dosazených guvernérem) se roku 1924 počet tzv. neoficiálních členů rady ustálil na počtu třinácti (z původně jedenácti)

---

³⁹ Nalis – National Library and Information System Authority, Labour day. Citováno k 2.1.2013. Dostupné na webové síti:

<http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/LabourDay/tabid/204/Default.aspx?PageContentMode=1>

⁴⁰ MacDonald, Scott, s. 51-52.

členů, z nichž bylo sedm volených a šest nominovaných samotným guvernérem. Druhá část tzv. oficiálních členů čítala dvanáct osob, které zároveň vykonávaly konkrétní „vládní“ funkce v takzvané exekutivní radě (obdoba vládního kabinetu). Zvláště u procesu „volby“ neoficiálních členů do rady se jednalo o citlivý problém, protože podle platných pravidel i před rokem 1924 měl guvernér vždy tu pravomoc, jmenovat do rady naprostou většinu kandidátů dle své volby. Prostřednictvím vlastních kandidátů si guvernér v radě držel převahu kontroly a mohl prosazovat naprosto vše, včetně daňových zákonů. Vedle takřka neomezené guvernérově moci, bylo dalším konfliktním tématem volební právo, protože ačkoli se jednalo o „lidové volby“, tak samotné volby se mohli zúčastnit pouze privilegovaní registrovaní obyvatelé (voliči) obou ostrovů s určitým majetkem⁴¹.

Příjezd Woodovy komise naznačoval ochotu Londýna k politickým ústupkům v otázce změn volebního systému. Kosmetické změny v počtu členů legislativní rady vešly v platnost při volbách 1925 (rada byla volena na dobu tří let⁴²), když byl prosazen model „přímé“ volby členů do legislativní vlády. Nový systém voleb se konal 7. února 1925, kdy mělo být obsazeno dvanáct křesel. Sedm mělo vzejít z hlavního města Port of Spain a zbytek z oblastí: St. George, Caroni, Victoria, Tobago, St. Patrik. Voleb se mohlo zúčastnit 21 794 privilegovaných registrovaných voličů, což představovalo při celkové populaci 364 828 obyvatel pouhých 6 procent populace⁴³.

Ačkoli se prvních voleb (1925) mohl zúčastnit pouze zlomek obyvatel Trinidadu a Tobaga, tento první ústupek koloniální vlády na nějaký čas uklidnil politické napětí mezi lépe situovanou střední třídou na ostrově a centrální mocí reprezentovanou tehdy opatrným a nepřilíš v lásce majícího rozkazy z Londýna, guvernérem Horacem Bayttem. Jeho klidná a nekonfliktní povaha bezpochyby přispěla k relativnímu smíru mezi legislativní radou a

---

⁴¹ MEIGHOO, Kirk. *Politics in Half Made Society: Trinidad and Tobago, 1925-2001*, s. 7-9. Markus Wiener Publisher 2004, 446 stran. ISBN: 1558763074

⁴² *Ibid.*, s. 10.

⁴³ *Ibid.*, s. 220.

koloniální mocí až do guvernérova odchodu v roce 1930⁴⁴. Pod zatím smířlivou politickou situací na ostrově započal v druhé polovině dvacátých let bobtnat sociálně-etnický problém, který se vyostřil pár let po velké ekonomické krizi (1929-30). Politikem číslo jedna zůstával od voleb 1925 Arthur Cipriani, reprezentující převážně liberální střední a vyšší třídu, zatímco řadový dělníci napříč obory a etniky hledali novou politickou reprezentaci, která by dokázala vyvinout větší tlak na centrální vládu a zlepšit horšící se životní podmínky hlavně těch nejhudších, což se týkalo stále více Afrotrinidad'anů. Potomci otroků pomalu ztráceli vliv ve všech oblastech ve prospěch ambiciózních Indotrinidad'anů, kteří pomalu zaujímali čelní posty jak v obchodu, tak i v komunální politice.

Složení voličského elektorátu při volbách 1925 bylo velmi úzké. Volební právo mohli získat pouze ti obyvatelé, pokud u předregistrační komise podle daného klíče dokázali doložit určitý příjem, majetkové dispozice, kvalitní komunikativní angličtinu. A hlavně volebním právem mohli disponovat pouze muži nad 21 let a ženy nad 30 let (stejně jako v Anglii)⁴⁵. Z voleb 1925 vzešel jako vítěz Arthur Andrew Cipriani (narozen 1875), do kterého byly ze strany prostého lidu vkládány největší naděje, protože ostatní nově zvolení členové byli přímo spjatí s koloniálním systémem. Cipriány, byl i starostou Port of Spain (1925-1945) a předsedou TWA. Ta platila až do třicátých let za nejsilnější politické uskupení, které poprvé bodovalo u voličů v roce 1923, kdy se TWA v čele se Ciprianim podařilo prosadit některé sociální reformy, jako zavedení osmihodinové pracovní doby nebo proplácení přesčasů⁴⁶.

Hospodářská krize, která naplno propukla v říjnu 1929, měla značné následky na celou světovou ekonomiku, přičemž Trinidad a Tobago nezůstaly těchto následků ušetřeny. Ostrovní ekonomika stála na velmi vratkých základech už před hospodářskou krizí, protože 99

---

⁴⁴ T. O. BEIDELMAN. *The Culture of Colonialism: The Cultural Subjection of Ukagru (African Systems of Thought)* s. 41. Indiana University Press 2012, 414 stran. ISBN: 0253002087.

⁴⁵ Meighoo, s. 11.

⁴⁶ <http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/LabourDay/tabid/204/Default.aspx?PageContentMode=1>

procent příjmu tvořila produkce ropy a cukrovarnický průmysl navzdory kolapsu z roce 1897 stále jako samostatné odvětví zaměstnával nezanedbatelný počet lidí. V období hospodářské krize však celosvětová produkce cukru vykazovala značný přebytek, více než pěti miliónů tun, což způsobilo výrazný pokles cen na světovém trhu. V britských Západních Indiích tehdy činila celková populace dva miliony obyvatel, když v cukrovarnickém průmyslu působilo přímo 176 tisíc obyvatel, přičemž na některých ostrovech (St. Kitts a Antigua) pracovala v cukrovarnictví až třetina ostrovní populace. V případě Trinidadu sice taková závislost nebyla až tak enormní, ale stejně na pěstování cukrové třtiny záviselo 10 procent tamní populace⁴⁷. Následky světové hospodářské krize znamenaly pro Trinidad ztrátu amerického trhu, protože dvě klíčová domácí odvětví (petrolejářský a cukrovarnický) neměla komu prodávat své zboží a tím se téměř zastavil finanční tok ze zahraničí. Americký trh byl schopen v prvních letech krize platit svým dodavatelům pouze zlomek původní ceny za importované zboží, a to donutilo plantážníky a těžařské společnosti na Trinidadu výrazně snížit mzdy a sáhnout k masivnímu propouštění⁴⁸.

Trinidad ve srovnání s ostatními ostrovy britského Karibiku, které zasáhl ekonomický kolaps vinou naprosté závislosti na prodeji cukru, ve světě nedopadl až tak fatálně, protože hlavním zdrojem příjmu stále zůstával ropný průmysl. Ten byl chopen v roce 1927 vyprodukovat již 5 380 178 barelů ropy (téměř 2,5x více, než v roce 1920)⁴⁹. Následky hospodářské krize se přenesly do ulic Port of Spain a dalších měst Trinidadu v roce 1933 (též známy pod názvem Hladové pochody), kterých se účastnili nezaměstnaní a pracovníci z těžebního průmyslu.

---

⁴⁷ Williams, s. 226-227.

⁴⁹ Williams, s. 225.

1.4 *Vzestup odborářských hnutí a Turbala Butlera*

Ekonomická nejistota přivedla na politickou scénu několik nových politických uskupení, která postupně brala hlasy populárnímu Ciprianimu a jeho TWA. Ciprianiho strana se snažila svůj volební program formovat více doleva. A od roku 1934 začala vystupovat pod zcela novým názvem TLP. Ještě o dva roky dříve byla zaregistrována vlivná strana TU, aby hájila zájmy obchodníků a podnikatelů⁵⁰.

První tzv. Hladové pochody v roce 1934 byly v několika vlnách svolávány prostřednictvím nově vytvořených odborových svazů NUM (národní hnutí nezaměstnaných) vedeným Jimem Headlym a Emmou Francois. Další protesty byly svolávány obdobnými organizacemi - FNW (socialistická formace za lepší zdravotní péči pro Afrotrinidaděany) a NWA (národní a kulturní asociace). Vrcholem prvního roku „Hladových pochodů“ lbyl průvod nespokojenců z řad pracovníků cukrovarnického průmyslu mířící ho z Coroni do Port of Spain⁵¹.

TWA respektive TLP platila ve své době za stranu s nejpočetnější členskou základnou, která na svém vrcholu čítala téměř padesát tisíc členů. Strana se po odchodu guvernéra Byatta se začala více stavět proti koloniální správě, což do jisté míry bylo dáno příchodem nového guvernéra Alfreda Hollise majícího s Ciprianim velké rozepře, což pouze urychlilo směřování TLP směrem doleva. Pozice Ciprianiho TWA-TLP zůstávala ve vládě nadále silná i po volbách 1933. To se názorově začínal sblížovat i s dalšími členy vlády, jako s Indotrinidaňanamy Timontym Roodalem (zvolen za Viktorii) a Sarranem Teelucksingham (za Chaguanas) přičemž ten postupem času začínal Ciprianimu a jeho TWA-TLP stranit, protože nesouhlasil s jeho přílišnou náklonností k socialistům, které Teelcksingham zastupoval a

⁵⁰ PALMIE, Stephan – SCARANO, Francisco. The Caribbean: A History of the Region and Its People, s. 469-472. University of Chicago Press 2011, 624 stran. ISBN: 0226645063

⁵¹ Nalis – National Library and Information System Authority, Labour day. Citováno k 2.1.2013. Dostupné na webové-síti:
<http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/LabourDay/tabid/204/Default.aspx?PageContentMode=1>

patřil mezi nejvýznamnější politickou figuru tohoto směru hned vedle konzervativce Ciprianiho⁵².

Ciprianiho umírněný konzervatismus nevyhovoval sílícímu socialistickému proudu uvnitř TLP. Tento proud představoval Tubal Urial Butler, jehož zásluhou se od TLP odštěpila část levicových členů a v čele s rodákem z Grenadin. Ti vytvořili vlastní uskupení BEWCHRPI. Butler byl od počátku podporovatelem Ciprianiho v rámci strany TLP, jejíž byl členem. Postupem času však začínal Butler směřovat čím dál více doleva, zatímco Cipriani stále zůstával umírněným konzervativcem. Poprvé dal Butler o sobě vědět při tzv. Hladových pochodech jehož se účastnili zaměstnanci ropného a cukrovarnického průmyslu za vyšší platy a lepší pracovní podmínky. Jeden takový pochod zorganizoval Butler a spolu s dalšími 120ti muži zamířil (1933) do hlavního města, kde tehdy byl starostou právě Cipriani. Cipriani s pochodem nesouhlasil a dostal se tím to rozepře s Butlerem. Ten v srpnu 1936 z TLP odešel a založil vlastní stranu⁵³.

Po zásazích britské koloniální správy proti stávkujícím dělníkům vzniklo několik dalších hnutí inspirovaných Butlerovou BEWCHRP. Především je potřeba zmínit OWTU (Odborová organizace ropných dělníků) reprezentována osobou Adriana Rienziho, který se stal rázem mluvčím dělníků indického původu. Koncem téhož roku pokračoval boom vzniku dalších odborářských organizací jako FWWTU či SWWTU. *Reakce koloniální správy na sociální bouře však na sebe nenechala dlouho čekat a donutila Butlera, aby se stáhl do ústraní a jeho strana dostala zákaz kandidovat v následujících volbách. Jeho pozici tak zaujal Ind Cola Rienzi (i jeho strana), který se dostal do legislativní rady ve volbách 1938. Další reakcí Londýna pak byla rezignace guvernéra Fletchera ze zdravotních důvodů, Avšak*

---

⁵² Meighoo, s. 12-13.

⁵³ Kiely, s. 72.

opravdovým důvodem jeho rezignace, byl tlak Londýna kvůli jeho nezvládnuté roli během dělnických nepokojů v roce 1938. Následně došlo k jeho nahrazení Hubertem Yungem⁵⁴.

Charismatický Butler se těšil podpoře převážně z řad dělníků v zemědělském a hlavně petrolejářském průmyslu, kde sám jako dělník po svém příchodu z Grenadin (1930) pracoval (ale kvůli fyzickým problémům nebyl schopen práce) přímo na ropných polích⁵⁵. Získaná důvěra dělnictva mu přišla vhod roku 1937, kdy se opět postavil do čela tentokrát daleko ostřejších protestů, než tomu bylo o několik let dříve. Velmi nízké platy, nevyhovující zdravotní péče a tristní pracovní podmínky v těžebním průmyslu opět přivedly 19. června do ulic davy odborářů v čele s Butlerem, kterého se snažila během jednoho meetingu zadržet policie, ale neúspěšně, protože Butlera vlastním tělem chránily davy protestujících, přičemž se celá tlačenice změnila v tragický incident. Zatímco se Butlerovi podařilo před policií utéct (na což reagovala koloniální vláda vypsáním pětitisícové odměny za jeho dopadení⁵⁶), tak při dalších potyčkách mezi odboráři a policií byl jeden policista zastřelen a další upálen. Tím se rozšířily nepokoje na další místa po ostrově, čímž se situace stala pro místní polici nezvladatelnou a guvernér by nucen povolát námořnictvo, včetně dvou válečných lodí Ajax a Exter, aby vůbec byla šířící se revolta potlačena k čemuž došlo až po dvanáctém červenci⁵⁷.

Následky potlačené revolty ovlivnily postupnou unifikaci odborových a levicových organizací, které se po skončení protestů snažili svoji činnost společně více koordinovat a plánovali další společný postup. Výsledkem rokování mezi jednotlivými uskupeními a názorovými proudy z řad nejen petrolejářského průmyslu, bylo založení centrální organizace sdružující hlavní skupiny a proudy vystupující jak proti kolonialismu, tak hájící zájmy dělnické třídy a prostého lidu žijícího v nevyhovujících podmínkách. Tímto byla 25. července

---

⁵⁴ Meighoo, s. 13-14.

⁵⁵ Kiely, Ray. S. 72.

⁵⁶ SEWELL, Sharone Catherine – s. 52-53. Culture and Decolonization in the British West Indies Literature and Politics, 1930-1980, s. 52-53. Text součástí doktorantské práce předložené autorkou k prosinci 2007 na Oklahoma State University – Fakulty of Arts, 325 stran.

⁵⁷ Oilfields Workers Trade Union – history. Citováno k 2.1.2013. Dostuné na webové síti: <http://www.owtu.org/content/history>

1937 ustanovena zakládající schůze zájmových a odborářských hnutí, aby společně založily centrální organizaci nesoucí název OWTU. Zakládající členové už od počátku dávali najevo, že jejím předsedou by neměl být nikdo jiný než Butler, jenže na jeho osobu byl tou dobou vydán zatykač a tak se nemohl fyzicky účastnit volby na ustavujícím sjezdu. Proto byl do čela OWTU zvolen jeho blízký sympatizant a kolega Indotrinidaďan Adrian Cola Rienzi⁵⁸.

Nově zvolený předseda Adrian Cola Rienzi nepatřil před svým zvolením do čela OWTU mezi neznámé nováčky v politice. Vystudovaný právník stál u zrodu obchodní komory ATSEFTU sdružující a hájící zájmy zaměstnanců a zaměstnavatelů v cukrovarnickém průmyslu, kde převážná většina zaměstnanců pocházela z řad Indotrinidaďanů. Rienzi se stal od prvotního založení ATSEFTU (1930) jejím výkonným předsedou, kde vydržel až do roku 1937, aby se transformovala pod novým názvem ATSGWTU⁵⁹. Rienzi svým vlivem postupně vytlačoval z pozic radikála Butlera, jenž se nakonec vzdal britským úřadům. Ty ho nechali až do konce druhé světové války ve vězení aby nemohl ovlivňovat nadále veřejné mínění svými radikálními výstupy. To vše otevřelo Rienzovi cestu do vysoké politiky, která vyvrcholila jeho zvolením do exekutivní rady⁶⁰.

1.5 Vývoj za druhé světové války

Série generálních stávek a protestů v průběhu roku 1937 donutila k jednání i Ministerstvo pro kolonie v Londýně, protože série sociálních nepokojů zasáhla celou oblast britského Karibiku - od Britského Hondurasu až po Guayanu. Situace se podobala té po první světové válce, kdy Londýn poslal do Západních Indií tzv. Woodovu komisi, aby prošetřila a navrhla řešení tehdejších sociálně-politických turbulencí. Tehdy vznikla obdobná

---

⁵⁸ Meighoo, s. 13.

⁵⁹ Oilfields Workers Trade Union – history. Citováno k 2.1.2013. Dostupné na webové síti: <http://owtu.org/content/owtu-history>

⁶⁰ PARKER, J. Alexander. A History of Organized Labor in the English-Speaking West Indies, s. 295-296. Praeger Publisher 2004, 500 stran. ISBN: 0275977439.

komise vedena Baronem Moynem s cílem zjistit důvody a následky nepokojů z roku 1937 a zpracování návrhu na jejich řešení⁶¹. Komise navštívila celou oblast Zapadních Indií včetně Trinidadu, kde podrobně zmapovala sociálně-politicko-ekonomické klima a konstatovala, že ekonomika ostrova je na rozdíl od ostatních ostrovních sousedů relativně dobrá, protože zdejší ekonomika není tak silně agrární, jako na okolních ostrovech a místní petrolejářský průmysl produkuje více než 13 milionů barelů ropy ročně (1936). Tím se tak řadí mezi nejvýznamnější dodavatele ropy (tzn. 62 procent celkové dodávky) pro armádu VB. Doplňkovými oblastmi průmyslu pak byla produkce kvalitního přírodního asfaltu a zvyšující se potenciál výsadby kakaových a kávových bobů.

Komise se podrobně věnovala i otázce stavu společnosti, Ta se týkala přednostně Indů, kteří dle zprávy žili v naprosto nevyhovujících životních podmínkách – konkrétněji v okresech Cunupia a Guaracara, kde byl opakovaně zaznamenán výskyt různých červových a bakteriálních infekcí jako měchovce lidského, jehož larvy se šíří v dýchacím ustrojí a tenkém střevě, kde parazituje na lidské krvi⁶². Další kritice neušly ani ubikace u ropných polích, které komise osobně navštívila. Baron Moyne bezprostředně naléhal na guvernéra, že musí být zlepšeny životní podmínky hlavně Indotrinidadanů a dělníků, působících v petrolejářském průmyslu, kde je navíc většina dělníků platově doslova vykořisťována, a bude potřeba navýšit jejich velmi nízké mzdy. V neposlední řadě upozorňoval na tristní zdravotní péči, která byla mimo velká města téměř nedostupná a bylo by potřeba ji zpřístupnit populaci mimo hlavní město⁶³.

Vypuknutím druhé světové války znamenalo pro většinu světa pohromu, ale našly se i regiony, které z tohoto konfliktu těžily. A paradoxně se tento fakt týkal Trinidadu, profitujícího z druhé světové války jak ekonomicky, tak i politicky. Po vojenské stránce

---

⁶¹ Meighoo, s. 14.

⁶² Zoologie – kmen: Hlístice (Nematoda). Citováno k 5.1.2013. Dostupné na webové síti: <http://www.zoologie.frasma.cz/mmp%200209%20hlstice/hl%C3%ADstice.html>

⁶³ Williams, s. 229-30.

obyvatelé Trinbaga působili v řadách britského západoindického regimentu (BWIR) významněji až na sklonku války, a to na Blízkovýchodní frontě. Avšak největším přínos se ukázalo založení americké námořní základny v provincii Chaguaramas, kterou vybuodovala armáda USA v roce 1940 s povolením britské vlády. Nová základna nesloužila pouze americkým vojákům, naopak po vzájemné dohodě americká strana nabídla školit i dobrovolníky z řad obyvatel okolních ostrovů, kteří se chtěli zapojit do války v řadách britské armády. Základna Chaguaramas se stala školicím střediskem karibských rekrutů pro britskou armádu na Středním východě. Vznik základny sice nesli nelibě levicové smýšlející politici Trinbaga, ale faktem zůstává, že její existence znamenala pro tamní ekonomiku významnou vzpruhu a vítané pracovní příležitosti pro tamní obyvatelstvo, kteří zde našli uplatnění.

Samotná existence základny však byla vítána pouze do doby, než se stal Trinidad nezávislým. Nová vojenská základna umístěná ve městě Chaguaramas byla výsledkem sbližování vlád USA a Británie. Stále námořní velmoc zoufale potřebovala materiální pomoc pro svojí armádu čelící Hitlerově armádě v Evropě, a proto propůjčila Americe několik ostrovů v Karibiku, kde si USA postupně zřídili své námořní a letecké základny. Konkrétně základna v Chaguaramas byla podstoupena USA za padesát starších torpédoborců⁶⁴, které námořnictvo USA dodalo Velké Británii. Ta na oplátku za materiální pomoc umožnila USA se postupně vojensky etablovat v karibské oblasti⁶⁵. Chaguaramas měla strategickou pozici v bezprostřední blízkosti Jihoamerického kontinentu a v mocenské sféře vlivu byl i panamský průplav. Nová námořní základna ležela na severozápadní části ostrova vzdálená dvacet minut jízdy z hlavního města Port of Spain. Tam vláda USA investovala do nové základny kolem 90 miliónů USD a na hostila až dva tisíce amerických vojáků⁶⁶. A tento počet ještě zahrnoval personál z druhé, tentokrát letecké základny Walter, otevřené v září 1941 a uzavřené v roce

---

⁶⁴ MacDonald, s. 64.

⁶⁵ NEPTUNE, R. Harvey. *Caliban and the Yankess: Trinidad and the United States Occupation*. s. 3-4. The University of North Carolina Press 2007, 288 stran. ISBN: 0807857882.

⁶⁶ *Ibid*, s. 9 a 10.

1949⁶⁷. Základna Waller byla strategicky umístěna na severním cípu Trinidadu a za úkol měla především sledovat francouzské kolonie Martinique a Guadeloupe, které tehdy patřily do nevypočitatelného Vichistického bloku kolaborujícího s Hitlerem.

Americké základny na jedné straně znamenaly významný přínos pro místní pokladnu a nákladné investice do infrastruktury, ale existence komplexů se stala velkým trnem v oku části levicově smýšlejících intelektuálů. Tato skupina si téma základen později zvolila jako hlavní téma volebního programu. Velkou nelibost vyvolávala hlavně u socialistů kolem C.L.R. Jamse a Alberta Gomeze, ale opravdovým ústředním politickým tématem se americké základny staly až v procesu vyjednávání nezávislosti Trinbaga na Velké Británii.

Zněkolikanásobení těžby ropné produkce (v čele s americkým Chevronem) v nových nalezištích u jezera Pitch a finanční tok peněz související se vznikem americké námořní základny, byly dva nejdůležitější momenty přispívající k ekonomickému rozvoji na Trinidadu během druhé světové války. Rostoucí ceny za prodej ropy a tržby od Američanů, dovolily zvýšit platy státních zaměstnanců a pracovníkům v ropném průmyslu, čímž byla nastolena ekonomická rovnováha a pomohla tak předcházet případným sociálním nepokojům podobným z poloviny třicátých let. Na doporučení Moyneovy komise byl zlepšen systém zdravotní péče a zpřísněna kontrola sociálních podmínek na plantážích a ropných polích. Sociální a zdánlivě i ekonomická rovnováha ve čtyřicátých letech ubrala popularitu radikálním organizacím typu OWTU a politikům jako bylo Butler. Naopak, na politické scéně se objevila nová mladá perspektivní jména, která postupně měla nahradit Ciprianiho, Butlera a Rienziho.

Kromě ropného průmyslu těžícího ropu na maximum, aby uspokojila poptávku nejen ve světě, ale i na vojenské základně v Chaguaramas, se relativně dobře dařilo i cukrovarnickému odvětví, kde ačkoli už zaměstnanost nečítala desítky tisíc dělníků jako v minulosti, stále tento

---

⁶⁷ Treaties and other international agreements of the USA, Volume 12, s. 944-946. U.S. Printing office 1976. ASIN: B008MPC1SE

sektor zaměstnával k roku 1944 na 9 929 pracovníků. Přičemž o čtyři roky dříve dokonce 13 042 dělníků, jejichž platy patřily k nejvyšším ze všech britských ostrovů v Karibiku⁶⁸.

1.6 Návrat Butlera a formování afrotrinidadského národního hnutí

Adrian Cola Rienzi jako první předseda OWTU, setrval v této funkci do roku 1943, a za tu dobu se navzdory svému sílicímu levicovému přesvědčení dokázal názorově sblížit s Arturem Ciprianim, kterého znal již z dob společného působení v TWA, kde měl Rienzi na starost rozšiřování regionálních poboček TWA na Trinidadu, ale ke vzájemné spolupráci došlo až v průběhu druhé světové války. Tehdy oba působili jako mediátoři mezi koloniální správou a odborovými hnutími v otázkách nárůstu platů a zlepšování pracovních podmínek na plantážích a ropných polích⁶⁹. Rienzi po ukončení angažmá v OWTU pokračoval v právnické praxi a prosazoval se jako nezávislý politik v otázce větší integrace Indotrinidaďanů na ostrově.

Uvolněnou Rienzovu pozici zaujal jiný levicově založený politik, John Rojas. Rojas povětšinou působil spíše v pozadí odborářských akcí, ale i s jeho vydatným zapříčiněním se po nepokojích 1937 se dokázaly odbory dohodnout se zaměstnavateli na růstu platů, a byl to právě Rojas, který byl hlavním plánovačem generálních stávek z té samé doby. Rojas platil za konstruktivního politika a partnera (na rozdíl od Butlera) při jednáních mezi odbory a zaměstnavateli, což jistě přispělo i k tomu, že ve funkci vydržel až do ledna 1963⁷⁰.

Role radikála Uriaha Butlera, hlásícího se během druhé světové války otevřeně k nacistickému Německu, postupně slábla a jeho otevřená podpora nacismu zapříčinila, že ho britská koloniální správa nechala po celé trvání války zavřeného a na svobodu se dostal až

---

⁶⁸ MacDonald, s. 64

⁶⁹ Oilfields Workers Trade Union – history. Citováno k 5.1.2013. Dostupné na webové síti:

<http://www.owtu.org/content/history>

⁷⁰ Parker, s. 305 a 306.

v roce 1945. Ven vyšel s velkými plány návratu, i když stále platil u prostých lidí za národního hrdinu, tak se velký návrat nekonal. Za své vzal jeho plán kandidovat ve volbách 1946, protože jeho straně (Butler Party) se nepodařilo získat žádné vládní křeslo a tak se Butler nedostal ani do parlamentu⁷¹. Těže voleb 1946 se nedožila tamní politická ikona Artur Cipriani, který zemřel o rok dříve⁷².

Červnové volby 1946 byly od roku 1938 první, jež se od vypuknutí druhé světové války konaly a zároveň se jich mohli účastnit obyvatelé Trinbaga starší jednadvaceti let. Tato změna pramenila z ústavních změn, které byly už dříve navrženy Woodovou respektive Moyneovou komisí. Nejvýznamnějším článkem této reformy byla dána možnost kandidovat jakémukoli politickému uskupení a to, že volit může každý starší 21ti let⁷³.

Výsledky voleb byly významné, protože do vysoké politiky zamířila nová generace, která měla nahradit Butlera a zesnulého Ciprianiho. Do voleb vstupovala jako favorit Butlerova strana (BECWHRP) Empire Citizens' and Workers' Home Rule Party. Jenže očekávané vítězství se nekonal, protože strana získala pouze tři křesla z celkových devíti. A to ještě Butler prohrál přímý souboj o křeslo v okrsku Port of Spain s potomkem portugalských přistěhovalců, Albertem Gomesem. Gomes byl členem vlivné Progresivní strany a překvapivým vítězstvím na úkor Butlera obsadil v novém kabinetu vlivné ministerstvo práce a obchodu⁷⁴.

Osobnost Alberta Gomesa relativně brzo zaujala místo po zesnulém a respektovaném Arturu Ciprianim, kterému se názorově podobal, ač jeho sympatie s dělnickým hnutím sahaly mimo hranice Trinbaga. Gomes začínal jako uznávaný spisovatel a vedle ostatních rodáků z Trinidadu, jako Alfreda Mendes, C.L.R. Clark, Hugh Stollmeyer nebo Ralph de Boissire tvořil jádro literární skupiny The Beacon čítajícího deset členů, kteří se otevřeně hlásili

---

⁷¹ Williams, s. 235-236.

⁷² <http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/LabourDay/tabid/204/Default.aspx?PageContentMode=1>

⁷³ Meighoo, s. 15-16.

⁷⁴ Ibid, s. 17.

k bolševismu a tyto své sympatie vydávali ve stejnojmenném žurnálu. Publikační činnost trvala pouze tři roky (1930-33)⁷⁵ a tvorba skupiny vznikala převážně v USA, kde panovaly liberálnější podmínky pro levicové intelektuály než v Británii. Gomes se pomalu začal angažovat i v politice a postupně patřil k nejvýznamnějším levicovým politikům Západních Indií. Gomes se po konci druhé světové války hlásil k federalizaci anglicky mluvícího Karibiku a tato myšlenka ho počala sblížovat s podobně smýšlejícím jamajským předákem Williamem Bustamantem, se kterým se setkal při příležitosti konání kongresu Labour parties Karibiku na Jamajce, aby společně vytvořili strategii pro nadcházející kongres konaného v září 1947 v Montego Bay. Tam měli u jednoho stolu zasednout nejvyšší představitelé anglofonního Karibiku a koloniální komise z Londýna, aby společně vyřešili budoucí status a uspořádání karibských kolonií. Několikadenní sjezd nakonec skončil společnou shodou a schválením patnácti rezolucí vyjadřující loajalitu karibských ostrovů anglické monarchii a jednomyslnou ochotu setrvat v rámci britské koruny⁷⁶.

Do nového dvaadvacetičlenného parlamentu volilo více než 259 tisíc voličů. Vedle zvolených jednadvaceti nezávislých kandidátů, prošlo do parlamentu dalších dvacet s politickou nominací. Celkem nové osazenstvo tvořilo 16 Afrotrinidad'anů, 13 Indotrinidad'anů, 7 kandidátů s evropských původem a šest míšenců. Největší úspěch ve volbách slavili nezávislí kandidáti. Po několika dalších mandátech získali kandidáti stran: BECWHRP, či UF. Z červencových voleb vzešlo několik nových osobností, které se posléze napevno prosadily v tamní politické scéně, což se týkalo hlavně jména Patrika Solomona, lékaře, jenž si získal spíše renomé politickým působením napříč Karibikem, když stál u zrodu

---

⁷⁵ ROSENGARTEN, Frank. *Urbane Revolutionary: C. L. R. James and the Struggle for a New Society* s. 159-60. University Press of Mississippi 2010, 298 stran. ISBN: 1604735376

⁷⁶ MAWBY, Spencer. *Ordering Independence: The End of Empire in the Anglophone Caribbean, 1947-69 (Britain and the World)*, s. 29-31. Polgrave Macmillan 2012, 328 stran. ISBN: 0230278183

Karibské socialistické strany. Na Trinidadu vystupoval pod hlavičkou vlastní strany, Západoindické národní strany.

Ačkoli Butler prohrál ve volbách právě s Gomezem, dával o sobě stále slyšet. Nejvíce na sebe upozornil v lednu 1947, když se postavil do čela dělnické demonstrace, která táhla na hlavní vládní Rudý dům. A stejně jako před deseti lety, pochod skončil nepokoji, které zasáhly celé hlavní město a Butler skončil opět ve vězení. K sociálním nepokojům se v tomtéž roce ještě přidali dělníci z plantáží, kteří protestovali za vyšší platy.

1.7 Sjednocování indotrinidatské politiky a příchod Williamse

Huber Elvin Rance (1950-55) a Edward Betham Beetham (1955-1960), oba postupně zastávali guvernérský post v průběhu padesátých let, tedy v době, kdy se opět začaly ozývat hlasy volající po nové ústavě, která by oslabilu moc Londýna a dávající více politické moci a rozhodování domácím politikům. Do čela těchto hlasů se opět postavil Butler usilující o návrat do politiky. Ten se rozhodl ke spolupráci s Bahdasem Marajem a Rundranthem Capildeem. Jednalo se o zvlášť nečekané spojení, když vezmeme v potaz, že Butlerovi už bylo přes padesát let a posledně dvěma jmenovaným kolem sotva třiceti let, a byla to de facto nová nastupující generace politiků, která měla nahradit právě Butlera⁷⁷. Ten ač stále nezastával žádnou zákonodárnou funkci se snažil aktivně vystupovat ve veřejném dění. Opřít se mohl o věrnou členskou základnu své strany (BP), která ho otevřeně podpořila 13. července 1949 při příležitosti oslavy May Day, kterého se dle odhadů zúčastnilo na patnáct tisíc jeho přívrženců. Dalším diskutabilním počinem byla jeho provokativní cesta do Velké Británie v průběhu roku 1953. To už se naplno rozhořel otevřený politický boj mezi Butlerem a

---

⁷⁷ FIGUEIRA, Darius. Tubal Uriah Butler of Trinidad and Tobago Kwame Nkrumah of Ghana: The Road to Ipedence, s. . NEZNÁMA –kapitola 2. Publisher Universe, 2012, 202 stran. ASIN: B006VSSM7S.

guvernérem Rancem snažícího se oslabit Butlerovu pozici především uvnitř dělnického hnutí zakotveného v prostředí ropných komplexů. Zásadním vzájemným svárem se stala guvernérova snaha repatriovat z Trinidadu podle jeho odhadu na téměř devět tisíc nelegálních pracovníků, kteří na Trinidadu pracovali bez povolení (většina ilegálních dělníků pocházela z okolních ostrovů vč. Butlerova rodiště, Grenadin). Butler si po svém boku vychovával velmi mladého přívržence Benjamin Alveše, který při Butlerových mítincích platil za jeho nejhornlivějšího stoupence a ten v něm viděl nadějného nástupce. Alves však podlehl svodům koloniální správy, prostřednictvím jednoho policejního důstojníka, který zlanal Alvese od Butlera s příslibem drobné úplaty a práce na americké námořní základny do vlastních řad⁷⁸.

Butler na přelomu čtyřicátých a padesátých let vystřídal několik politických spojenců, zasedající přímo v legislativní radě, čímž si do jisté míry udržoval kontakt s nejvyšší politikou. Takovým pojátkem se stal Timothy Roodal, člen legislativní rady z konce čtyřicátých let. Ten s Butlerem otevřeně konzultoval předkládané návrhy do rady a otevřeně se stavěli proti guvernérovi. Po Roodalovi si Butler udržoval kontakt zvláště s Bhadasem Marajem, vlivným podnikatelem a zakladatelem přední hinduistické intelektuální organizace Sanatan Dharma Maha Sabha (1952)⁷⁹. Maha Sabha se v krátké době stala vedoucí hinduistickou institucí, která se starala o kulturní a politickou obrodu hinduistické komunity. Instituce se rychlým krokem etablovala v každém větším městě a stala se hlavním organizátorem náboženských svátků, přičemž si Maraj získal i podporu koloniální správy, která vítala jeho snahy o vzdělávání zaostalého venkova a chudých Indotrinidad'anů.

---

⁷⁸ Ibid, kapitola č. 2.

⁷⁹ FIGUEIRA, Darius. Simbhoonath Capildeo: Lion of the Legislative Council Father of Hindu Nationalism in Trinidad and Tobago, s. 4. Publisher Universe, 10. červenec 2003 – 278 stran. ASIN: B007HH5JYQ.

Marajovy aktivity kromě Maha Sabha sahaly i do politiky – byl to on, kdo založil politickou stranu PDP, která se prosadila v roce 1956 do legislativní vlády⁸⁰.

V zářijových volbách 1950 se Butlerovi naskytla možnost návratu do vysoké politiky, protože jeho BP vyhrála volby, když obsadila ze sedmnácti křesel rovných sedm. Další křesla pak obsadili převážně nezávislí kandidáti. Sílicí pozice BP zneklidňovala Londýn, který si začal uvědomovat, že Butler začíná být přímou hrozbou pro koloniální zájmy Londýna na Trinbagu, než kdykoli předtím, díky rostoucí popularitě, ačkoli se Butlerovi nepodařilo po volbách vyjednat svoje zvolení do exekutivní rady. To se naopak podařilo Albertu Gomesovi, který získal vlivný post v téže radě v podobě ministerstva práce a průmyslu. Ve volbách kromě Gomesa uspěl i Indotriniďan, Bhadase Maraj. Tomu se podařilo přesvědčit několik nezávislých členů z legislativní rady a politických uskupení (včetně čtyř z Butlerovi BP), aby vytvořil novou silnou politickou stranu PDP (1953). Ta navíc v legislativní radě držela významnou pozici⁸¹.

Obavy z rostoucího vlivu Butlerovy strany se vyplnily o pět let později – to vznikla nová politická krize, když se tehdejší guvernér rozhodl odložit volby o jeden rok (1956). Guvernér vydal výnos, že volby budou z legislativních důvodů odloženy a budou se konat nejpozději rok od původního termínu. Tehdejší guvernér Huber Rance (bývalý guvernér Barmy) se obával, že následující volby by mohly společně ovládnout Butlerova BP a Gomesova DLP. DLP sdružovala převážně potomky bělochů a Portugalců. Samotný Gomes patřil k umírněnějším zastáncům nezávislosti Trinidadu a Tobaga, jenže největší nebezpečí od Gomesa hrozilo z jeho snah úpravy ústavy, které měly vést o omezení pravomocí guvernéra. K prosazení těchto změn se Gomes otevřeně hlásil. Plán guvernéra o posunu termínu voleb vyvolal bezprostředně vlnu demisí členů dosluhující vlády a rady. Největší rozruch ovšem

---

⁸⁰ YOUNGER, Paul. *New Homelands: Hindu Communities in Mauritius, Guyana, Trinidad, South Africa, Fiji, and East Africa*, s. 107-108. Oxford University Press, USA – 30. listopad 2009, 305 stran. ISBN: 0195391640, ASIN: B002SQL5RG.

⁸¹ Meighoo, s. 22-23.

vyvolala demise Bhadase Maraje z PDP, kterou sám založil a během volebního období si vydobyl respektovanou pozici hlavně u Indotrinidáňanů. Ti ho považovali za svého politického předáka⁸². Marajova rezignace, kterou pak následovali další členové legislativní rady byla mimo jiné i reakce na dva návrhy ústavních změn (1953) vypracované koloniální vládou, stále počítající se silnou pozicí guvernéra, přičemž Marajovi a Gomesovi šlo o přesný opak⁸³.

Nové politické události měly na svědomí kromě dalších pouličních nepokojů propuklých po zveřejnění návrhu guvernéra o odložení voleb za důsledek, že se domácí opozice ještě více semknula, což si žádalo příchod silné osobnosti, která dokáže znesvářené politiky spojit v jeden proud. Tímto mužem se měl stát Eric Williams, jenž se po další tři dekády stal nejvýznamnějším politikem Trinidadu a Tobaga.

Eric Williams, který se narodil 2.5.1911. Byl nejstarším z jedenácti sourozenců a jeho rodina bydlela přímo v hlavním městě Port of Spain, přičemž z otcovy strany měla jeho rodina francouzský původ. Období 1931 až 1948 pobýval v zahraničí, přičemž prvních sedm let jako student na prestižním Oxfordu. Úspěšným vítězstvím ve stipendijním programu, se dostal ke studiu historie. K ní si později přidal studium práva a medicíny⁸⁴. Po ukončení studií v roce 1938 přesídlil do hlavního města USA, kde působil na univerzitě Harvard až do roku 1948⁸⁵. Od roku 1939 zastával funkci asistenta na Katedře politických a sociálních věd, kde se později stal profesorem. Williams první zkušenosti mimo akademickou sféru sbíral již od roku 1942 jako člen Karibsko-Anglické komise, mající na starost mapování a rozvoj karibského teritoria. Od roku 1948 byl i jejím předsedou. A jako předseda si získal respekt ze

---

⁸² Meighoo, s. 28-29.

⁸³ Williams, s. 240-43.

⁸⁴ PALMER, A. Colin. Eric Williams and the Making of the Modern Caribbean, s. 6-7. The University of North Carolina Press, 25. leden 2006, 367 stran. ISBN: 0807829870, ASIN: B002DEMF90.

⁸⁵ Ibid, s. 8.

strany Londýna, protože se velmi aktivně seznamoval s politicko-sociální situací v Západních Indiích, kterou dopodrobna zmapoval během svých početných návštěv v regionu⁸⁶.

Během inspekčních cest po Karibiku se Williams seznámil nejen s politickou situací rodného regionu, ale postupně začal sympatizovat s Národním lidovým hnutím (PNM) vzniklým na Jamajce. Levicová strana pak Williamse zaujala do takové míry, že její odnož založil i na rodném Trinidadu. Tam byl svědkem politické nestability už od roku 1953, odkdy bydlel v San Fernandu, kde také založil intelektuální skupinu Bachacas (dle druhu koření). Nově vzniklý spolek se soustředil převážně na komentování aktuálních politických událostí, ke kterým organizoval pravidelné intelektuální semináře a přednášky. Na vzniku spolku se podíleli i tři blízcí spolupracovníci Williamse, kteří se pak stali zakládajícími členy odnože jamajské PNM na Trinidadu, Winston Mahamir, Gerard Montano a Donald Granado⁸⁷.

Od dob založení spolku si Williams získával čím dál větší sympatie převážně u intelektuální části obyvatelstva, ovšem je důležité zdůraznit, že napříč všemi etniky. Ačkoli Williams byl Afrotrinidadanem, získal si popularitu i mezi potomky indických přistěhovalců. Průlom ve Williamsově kariéře nastal v roce 1956, kdy se začal veřejně vyjadřovat na svých seminářích o politických otřesech a snahách guvernéra odložit volby. Za jeho výroky se postavila i vlivná učitelská unie TECA, která měla silné vazby na náboženské kruhy a organizace, což přišlo Williamsovi později vhod, když hledal širší podporu i mezi náboženskými kruhy. K eskalaci nespokojenosti s politickou situací taktéž přispěla i slabá sklizeň, která vyšroubovala ceny potravin do rekordních výšin. To vše pak hrálo ve prospěch Williamse a jemu podobným, kteří jako reakci na neutěšenou situaci na Trinidadu založili PNM. Na Williamsovou politickou angažovanost upozorňoval Londýn čerstvý guvernér Beetham. Stěží tak mohl přehlednout Williamsovu manifestaci z 22. června 1955 na Woodfordově náměstí v Port of Spain, které se zúčastnilo na tři tisíce jeho sympatizantů.

---

⁸⁶ Ibid, s. 8-9.

⁸⁷ Meighoo, s. 8.

Přitom se jednalo pouze o shromáždění pořádané různými vzdělávacími a kulturními asociacemi, kde Williams vystupoval jen jako jeden z řečníků, avšak svým projevem oslovil celý dav a Beetham správně predikoval, že Williams bude novou politickou hvězdou na úkor Butlera⁸⁸.

Založení PNM 6. ledna 1956, předcházelo rozhodnutí guvernéra, který pod tlakem nespokojené veřejnosti konečně vypsal nové datum voleb s datem konání 26. září. Pod vlivem událostí a s podporou svého okolí se Eric Williams nakonec rozhodl vstoupit na politickou scénu v čele s nově vytvořené PNM. Nová politická strana se od ostatních lišila především vlastním vnitrostranickým programem upravujícím chod strany. Programem strany se pak stala práce nazvaná Můj vztah s koloniální správou, která vzešla z jeho seminářů. Do hlavního sloganu si pak PNM přidala: Nenabízíme ráj, ale slibujeme zodpovědnost a šanci pro každého. Jedním z hlavních cílů a myšlenek Williamse byl pankaribismus, sjednocení všech anglicky mluvících karibských ostrovů, což ovšem šlo pouze s podporou Londýna. Williams nebyl jedinou osobností ve vedení strany. Mezi další patřili Learie Constantine (1901-1971) a Patric Salomon⁸⁹. Obzvláště osoba Constantineho byla velmi pozoruhodná, protože se jednalo o jednoho z nejoblíbenějších hráčů kriketu na světě⁹⁰. Od konce své kariéry až do své smrti zůstal spojen s PNM prostřednictvím jíž zastupoval několik ministerských pozic vč. Dopravy a komunikací či sportu⁹¹. Dalším prominentním zakladatelem byl i Salomon, ten se ale k vzhledem k pokročilému věku už přímo neúčastnil politického vývoje uvnitř PNM, ale i tak byl stále uznávaným ideologem a Willamsovým cenným spojencem.

---

⁸⁸ Figueira (The Politics of Racist Hegemony), kapitola č. 3-strana neurčena.

⁸⁹ Williams, s. 242.

⁹⁰ <http://historicalgeographies.blogspot.cz/2011/09/biography-learie-constantine.html>, dostupné k 29.2.2013.

⁹¹ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/SLAconstantine.htm>, dostupné k 29.3.2013.

Williams v čele PNM od doby jejího vzniku do 14. června zorganizoval 52 veřejných mítinků, během kterých se soustředil hlavně na černošské etnikum, které v té době, ač nejpočetnější, tvořilo pouze nižší střední třídu a tahounem společnosti byli potomci bělochů a Indové. Williamsův původní záměr ideově sjednotit všechna etnika pod jednu stranu se však během volební kampaně nenaplnil, protože většina IndoTrinidadanů se přiklonila na stranu konkurenční PDP, Bhadase Maraje, která se stala hlavní konkurenční stranou Williamsovi PNM. Hlavní dvě strany posléze na kandidátce doplnila DLP vedena Albertem Gomezem, který zase zastupoval zájmy katolíků a potomků Evropanů, čímž měl politicky blížeji k PDP, kteří posléze spolupracovali. Předvolební příprava Williamsovy strany v zářijových volbách 1956 se straně velmi vyplatil, protože volby suveréně vyhrála se ziskem téměř 39% a s velkým odstupem v zadu zanechalo s 11% Butlerovu stranu ⁹².

1.8 Západoindická federace a cesta k nezávislosti

Součástí politického spektra nebyla pouze dominantní PNM, ale i daleko menší kandidující strany. Většina z nich zůstávala ve volbách na samém výsledkovém chvostu, ale jedno měly společné. Do svého názvu si zvolily název Karibská... (konkrétně West Indian Independente Party a Caribbean People's Party), jejichž volební programy byly postavené na prosazování nezávislosti a vzájemné spolupráci v rámci ostatních kolonií v Karibiku. Ve volbách kandidovaly i strany DLP a PPD dávající o sobě vědět již krátce před volbami, když v The Trinidad Guardian vyšel fejeton Gomeze volající přímo po koalici DLP a PPD proti Williamsově PNM. Vedle těchto zavedených uskupení se do volebního boje připojila i Butlerova BP.

---

⁹² Meighoo, s. 36.

Za přispění roztržité opozice, neschopné postavit společnou kandidátku proti PNM, byl její vítězný předseda den po volbách oficiálně pověřen guvernérem Beethamem sestavením nové vlády. Williams nakonec díky pohodlnému vítězství ve volbách bez problému sestavil novou vládu v rámci které se mu podařilo prosadit několik ústavních změn, které okleštily rozsáhlé pravomoci guvernéra. Pro následující pětileté volební období si Williams vytáhl několik prioritních volebních bodů, které měl v plánu splnit. Mezi takové priority patřilo hlavně vypovězení smlouvy mezi USA a VB, která umožnila založit v roce 1941 vojenskou námořní základnu USA v Chagauramas, kde sídlila americká pěchota.

Williams vyhrál volby jasným a srozumitelným volebním programem, který se jal plnit ihned po volbách. Významným bodem programu byl plán modernizace ostrova Tobago, který se do této doby podobal jedné velké zanedbané vesnici. Vyhlásil první pětiletku na modernizaci sociální a dopravní infrastruktury (rekonstrukce letišť, elektrifikace silnic), kam bylo investováno na 191 miliónů dolarů, přičemž se částka na samém konci vyšplhala až 248 miliónů. Reformou si prošel i finanční aparát, kdy došlo k reformě daní a konečně došlo i na modernizaci elektrické, vodní a letištní dopravy formou státního odkupu z rukou soukromých společností, kam pak stát přes své rozpočty investoval. Prostřednictvím mezinárodních půjček byly financovány další projekty - zvláště v zemědělství, kam byli přizváni i odborníci ze Švýcarska či Izraele, aby pomohli zmodernizovat tamní agrární sektor, který spolu s modernizací elektrické sítě pohltil dalších 40 miliónů dolarů. Williamsovi se kromě nových půjček a investic podařilo postupně přesvědčit koloniální britskou správu, aby vláda PNM měla větší kontrolu nad těžbou ropy a tokem peněz s ní spojenou. A opravdu, guvernér povolil „šrouby“ a Williams dostal řadu pravomocí v oblasti ropného průmyslu vč. rozdělování koncesí. Takovýto průlom se projevil už v roce 1961, kdy se skokově zvýšila

hodnota HDP na hlavu obyvatel Trinidadu a Tobaga na 1000 dolarů, přičemž o rok dříve to bylo pouze 850 dolarů⁹³.

Již delší čas docházelo k názorovému sblížení opozičních leaderů britských karibských ostrovů v otázce dalšího směřování celého regionu. Stále více převládal názor, že dosavadní model koloniální správy je neudržitelný a nastává čas, zda by se jednotlivé kolonie neměly stát nezávislé. K proudu plné nezávislosti se klonili hlavně radikálové jako Butler a jiní, přičemž tehdejší vůdci byli spíše levicoví umírnění konzervativci, kteří stáli o blízký vztah s Británií, ale za cenu maximální autonomie. Tento umírněnější proud, než který zastával Butler, prosazovali v druhé polovině padesátých let tehdejší předáci největších kolonií v Západních Indiích: Norman Manley (Jamajka), Grantley Adams (Barbados), Eric Gairy (Grenada), Cheddi Jagan (Guayana) a Eric Williams. Tito politici usilovali o úzké vztahy s Londýnem, ale za cenu vlastní široké autonomie. Všichni jmenovaní spoluzaložili roku 1956 celou karibskou stranu WIFLP sdružující národní Labour parties usilující o společnou federalizaci ostrovů. Na straně druhé stálo konkurenční WIDL, sdružující středo pravicové strany Karibiku, které na rozdíl od WIFLP prosazovaly plnou nezávislost karibských kolonií na Velké Británii. Hlavní tváří „separatistů“ se stal jamajský politik Alexander Bustamante, kterého podporovali mimo jiné i Albert Gomes a Bhadase Maraj (PDP)⁹⁴.

Hlavním impulsem pro realizaci myšlenky utvoření jakési karibské federace pod patronátem Anglie bylo vítězství stran PNM a PNP (Jamajka) v národních volbách. Tím vznikla „aliance“ dvou nejdůležitějších britských kolonií v Karibiku, které postupně začlenily do svých řad další menší členy (ostrovy). Tyto vlády později prosadily koncept projektu Západníindické federace zastřešující všechny britské kolonie v oblasti.

---

⁹³ Williams, s. 247-49.

⁹⁴ KOVALSKI, Emilian and ZOLKOS, Magdalena. Defunct Federalisms: Critical Perspectives on Federal Failure (Federalism Studies), s. 22-25. Publisher Ashgate, 10. září 2008 – 220 stran.

Velká debata nastala v otázce hlavního města, kde by měly orgány federace sídlit. Zde se nakonec projevil vliv Williamse, který prosadil město Chaguaramas, kde ovšem stále sídlila armáda USA a její nájemní smlouva byla v roce 1941 uzavřena na devadesát devět let. Jenže o vypovězení smlouvy nechtěla z počátku slyšet ani jedna ze stran (VB a USA), takže Williams musel rozjet rozsáhlou mezinárodní kampaň, která přivedla obě velmoci k diplomatickému jednání. Výsledkem jeho snah bylo vyklizení základny Chaguaramas americkou armádou v roce 1961, kde se už prakticky zdržoval pouze logistický personál.

Struktura Západoindické federace spočívala celkem v třinácti provinciích (složený z anglicky mluvících karibských ostrovů), kde žilo kolem 3,5 milionu obyvatel napříč všemi etniky. Jednalo se o projekt prosazovaný především Trinidadem a Jamajkou se silnou podporou Velké Británie, která by si v rámci federace zanechala určitý vliv, což bylo zároveň výhodnější, než ztratit všechny kolonie vyhlášením nezávislosti právě na Británii. Významným zastáncem takové federace byl i Eric Williams, kterému se podařilo vytvořit z Trinidadu administrativní centrum Západoindické federace, když prosadil přístav Chaguaramas jejím hlavním městem. Jak se později ukázalo, tak nově vytvořená federace byla pouze čtyřletá krátká epizoda, ze které se pak postupně staly nezávislé státy. První základní kámen k projektu Západoindické federace byl položen už při konferenci Labour parties britského Karibiku v Montego Bay na Jamajce roku 1947, které vévodila osobnost jamajského ministerského předsedy Alexandra Bustamanteho, otce myšlenky společné federace. K té se přidali i ostatní lejrbristické strany z ostrovů Západních Indií, která byla základem pro vznik Západoindické federace v roce 1958, přičemž společná shoda z Montego bay byla obsažena v závěrečné rezoluci číslo 2 schválené na konci konference⁹⁵.

Ve federálním parlamentu zasedalo celkem čtyřicet pět poslanců, kteří měli vzejít z federálních voleb 1958. Formálně nejvyšším orgánem federace byl generální guvernér

---

⁹⁵ Kovalski a Żółkoś, s. 25-27.

dosazený Londýnem, ačkoli fakticky nejsilnějším mandátem disponoval předseda federální parlamentu, kterého volili zvolení poslanci. Druhou komoru federálního systému tvořil senát, kde zasedalo devatenáct členů, které dosazoval přímo generální guvernér spolu s předsedou parlamentu⁹⁶.

Nad existencí Západoindické federace visel otazník už od prvních federálních voleb 1958, kdy nečekaně nevyhráli největší zastánci federace: Eric Williams (PNM) a Norman Manley (PNM, Jamajka). Williams tehdejší prohru ve federálních volbách nesl velmi nelibě a během jednoho ze svých mnoha vystoupení se nevybíravě opřel do voličů a politiků vítězné PDP. Otevřeně obviňoval jak voličský, tak i politický aparát PDP, že vyhráli pouze za cenu rasistického sloganu, že projekt Západoindické federace je pouze záležitostí Afrokaribského etnika jejichž případné vítězství silně ovlivní postavení Indů na Trinidadu k horšímu⁹⁷.

Vítězství naopak slavili rivalové, Alexander Bustamante (DLP, Jamajka) a Bhadase Maraj (PDP), vystupující pod hlavičkou WIDLDP. Tím získali ve federálním parlamentu převahu nad federalisty z WILPD. Tím sice Manley a Williams nezískali kontrolu nad federálním parlamentem, ale stále mohli ovlivňovat dění uvnitř federace přes své národní vlády, protože finanční odvody Trinidadu a Tobagu s Jamajkou do federální pokladny tvořilo 75% celkového příjmu. Jenže projekt společné federace začínal ztrácet podporu i na domovských ostrovech obou politiků, kde vyjádřili voliči svůj nesouhlas hlavně v případě Jamajky, kde místo premiéra ztratil Manley, kterého nahradil odpůrce federace Bustamante, a na Trinidadu a Tobagu začínal ztrácet podporu i samotný Williams. Sám sice doma obhájil premiérské křeslo, ale na federální úrovni ztratil silného spojence v podobě Manleyho. Jeho nový nástupce v premiérském křesle Bustamante neváhal a ihned nechal vypsát na Jamajce referendum, zda si obyvatelé přejí setrvat v rámci federace, nebo volí plnou nezávislost.

---

⁹⁶ Caribbean Community Web – The West Indies Federation. Citováno k 11.1.2013. Dostupné na webové síti: http://www.caricom.org/jsp/community/west_indies_federation.jsp?menu=community

⁹⁷ Figueira, Darius. The Politics of Racist Hegemony in Trinidad and Tobago, s. 109 až 111. Universe Publisher, srpen 2010 - 172 stran. ASIN: B004NSV0NG

Odpověď voličů v referendu z 19. září 1961 zněla jasně – nezávislost. Existence Západoindické federace bez Jamajky byl pro Trinidad a Tobago těžko akceptovatelný fakt, protože by tím na sebe musela převzít i finanční závazky Jamajky na provoz celého projektu, a to už Williamsova PNM odmítla akceptovat a rozhodla se k 15. lednu 1962 z federace vystoupit⁹⁸. To byl poslední krok k pádu celé federace oficiálně zaniklé k 31. květnu 1962. Ze dvaceti čtyř hustěji osídlených ostrovů postupně vznikly nové ostrovní státy a zkušenosti s rozpadem federace mohly karibské ostrovy využít už o jedenáct let později při zakládání CARICOMu⁹⁹.

2. TRINIDAD A TOBAGO V OBDOBÍ NEZÁVISLOSTI, 1962-2000.

2.1 Rozpad Západoindické federace a vyhlášení nezávislosti

Prohrané federální volby 1958, nepřesvědčivé vítězství v parlamentních volbách 1961 a definitivní rozpad Západoindické federace 1962. To jsou nejnápadnější politické neúspěchy Erica Williamse v domácí a zahraniční politice. Doma se mu začínaly kumulovat nečekané starosti. Williamsově PNM začal růst nový politický soupeř - DLP. Tato strana se už od počátku vzniku etablovala jako strana orientovaná na indotrinidadskou část obyvatelstva, které doposud chyběla v politickém spektru jakási obdoba PNM. V jejím čele od počátku stáli Bhadase Maraj a Rundranath Capildeo a velmi jasně se vyprofilovali vůči Williamsově PNM, kterou otevřeně obviňovali z protěžování afrotrinidadského obyvatelstva na úkor Indotrindad'ánů. Kritice vystavili i projekt Západoindické federace, kde potomci černých otroků měli naprostou početní převahu. Téma rozložení sil podle etnika se otevřelo během

---

⁹⁸ Meighoo, s. 55-57.

⁹⁹ Kavalski a Žólkoš, s. 27-30.

parlamentních voleb v září 1956¹⁰⁰. Tehdy se s převahou umístily na prvních pozicích PNM s BP – obě strany tvořené a podporované afrotrinidadskou většinou, přičemž Indotrinidadané se angažovali spíše v neparlamentní politice. Raději zakládali náboženské organizace jako Maha Sabha. Ta byla postupně terčem radikálních voličů PNM. A tím na politické scéně vypukl boj o voliče i podle etnického klíče¹⁰¹. Další významnou pojistkou pro Williamse v jeho dominanci nad indotrinidadskou menšinou bylo i složení voličského elektorátu fungujícího stále na bázi registrace u předvolební komise.

Kdo chtěl jít volit, tak musel vlastnit voličský průkaz, ten však velká část Indotrinidadanů nevladnula a to platilo i při volbách 1956, kde s převahou zvítězila PNM. Paradoxem je, že to byl právě Williams, který dal plošně reformovat celý volební systém vč. povinnosti zřízení osobních dokladů pro každého obyvatele. Tím umožnil nejednomu Indotrinidadanovi volit poprvé v životě¹⁰².

Rivalita mezi oběma etniky se záhy začala mimo politickou půdu šířit i přímo do ulic, kde často docházelo k potyčkám mezi voliči PNM a DLP, respektive v počátku spíše docházelo k atakům ze strany radikálních Afrotrinidadanů – sympatizantů PNM narušující mítinky DLP, jako v případě narušení v lednu 1961, kdy bylo několik shromáždění DLP napadeno sympatizanty PNM. DLP si ještě ústy dr. Capildea postěžovala, že její strana nedostala místo ve vysílání veřejnoprávního rozhlasu a při jednom početném mítinku DLP v listopadu téhož roku si její předseda otevřeně postěžoval, že jeho shromáždění nebylo dostatečně ochráněno policií, kde většinu tvoří Afotrinidadané¹⁰³.

Jakmile Trinbago vystoupilo ze Západoindické federace, započal Williams naplno prosazovat myšlenku plné nezávislosti Trinidadu a Tobaga na Británii a vytvořit vlastní

---

¹⁰⁰ Figueira (Simbhoonath Capildeo), s. 244.

¹⁰¹ Ibid, s. 243-247.

¹⁰² Williams, s. 246.

¹⁰³ Meighoo, s. 55.

nezávislý stát. Sám Williams neměl příliš možností, protože jeho největší politický oponent DLP měl téma nezávislosti už dávno hlavním tématem svého volebního programu.

Všeobecný politický konsensus, že Trinidadu bude usilovat pouze o nezávislý stát byl akceptován jak u PNM, tak i rivala DLP přičemž po této shodě nastala diskuse o budoucí podobě nové ústavy. Debata o její formě byla velmi emotivní a složitá, protože se do diskuse zapojovaly různé radikální organizace a strany, které měly mnohdy svérázné nápady, jako například návrh z nově vzniklého hnutí Indická asociace (1962¹⁰⁴). Ta prosazovala rozdělení Trinidadu na dvě poloviny (po vzoru tehdejšího Kypru), kde na jedné budou žít Indotrinidadané a na druhé Afrotrinidadané¹⁰⁵. Naštěstí, pro hladší proces tvorby ústavy měl definitivní slovo Willams. Ten po diskusi s DLP vypracoval návrh ústavy, kterou prezentoval 28. května 1962 na konferenci o nezávislosti v Marlborough v Londýně, odkud se po návratu opět musel pustit do úpravy některých bodů v návrhu ústavy, protože především předák z DLP Capildeo měl nové výhrady vůči stávajícímu návrhu. Pozdější shoda Willamse a Capildea nad novou ústavou vedla konečně ke konkrétnímu datu vyhlášení nezávislosti, který připadl na 31. srpna 1962. Nová ústava počítala se zavedením dvou komorového systému, kde vedle parlamentu byl vytvořen i senát, to vše po osobní návštěvě britského ministerského předsedy předseda H. Macmillan v březnu 1961. Všechny ústavní úpravy měli už být platné pro následující volby v prosinci téhož roku, zároveň trinidadská vláda získala jako jediná rozhodovací právo v otázce setrvání Američanů na vojenské základně Chaguaramas. Proto koncem roku 1962 skončila jednání s USA o stažení vojenské základny v Chaguaramas, kde sice už od roku 1956 fakticky základna nefungovala a přístav sloužil jako logistické místo pro námořnictvo USA, Přítomnost základny se ale stala permanentním politickým tématem, které

---

¹⁰⁴ BRERETON, Bridget. Unesco General history of the Caribbean (páté vydání) s. 276. Publisher Macmillan Caribbean, 30. listopad 2003 – 792 stran. ISBN: 0333724593.

¹⁰⁵ Meighoo, s. 58.

bylo vyřešeno až v prosinci 1962 na základě vzájemných rozhovorů na Tobagu¹⁰⁶. Jakmile došlo ke stažení americké armády, tak uvolněný prostor vláda převedla do vlastnictví West Indies University, která rozlehlé pozemky využívá dodnes¹⁰⁷.

Hlavní opoziční úlohu vůči PNM plnila strana DLP prezentující se na první pohled jako silná a konsolidovaná strana, která si díky vítězství na PNM ve federálních volbách upevnila pozici druhé nejsilnější strany Trinidadu a Tobago. Realita pro DLP byla ovšem opačná. Počáteční náznaky nejednotnosti už byly viditelné po samém založení DLP (1957), když byl prvním provizorním předsedou strany zvolen Victor Bryan. DLP hledala kandidáta na místo předsedy, která by čelil charismatické osobnosti Erica Williamse. V úvahu přicházela již známá jména jako Albert Gomes, jenže ten byl potomkem portugalských přistěhovalců a býval spojován s koloniální vládou. K hlavním kandidátům na předsedu se řadil rodák z Tobaga, A.P.T. James. Více než šedesátiletý politik měl bohaté zkušenosti už jako člen legislativní rady, kde zasedal už od čtyřicátých let. Jamesovy ambice na pozici předsedy DLP odezněly po volbách 1961, kdy na Tobagu podlehl budoucí politické hvězdě N.A.R. Robinsonovi, a jeho kandidatura se stala nereálnou¹⁰⁸.

I když prvním předsedou DLP byl zvolen Victor Bryan, hlavní úlohu v nejsilnější opoziční straně měl sehrát Bhadas Maraj. Ten ač stál u zrodu DLP, měl stále závazky jako člen PDP, a proto byl provizorně zvolen do předsednické funkce Bryan s příslibem, že za několik měsíců uvolní místo Bhadas Marajovi. Tak se i stalo a Bryan (po vnitrostranickém nátlaku) v roce 1960 rezignoval. Po rezignaci řady DLP definitivně opustil, aby zůstal ve federálním parlamentu jako nezařazený, přičemž jeho post v DLP zaujal Bhadas Maraj¹⁰⁹. Ten však disponoval statusem pověřeného předsedy, protože dosud neproběhl řádný volební

---

¹⁰⁶ Meighoo, s. 59-61.

¹⁰⁷ Caribbean Community Web – The West Indies Federation. Citováno k 11.1.2013. Dostupné na webové síti: http://www.caricom.org/jsp/community/caricom_history.jsp?menu=community&prnf=1

¹⁰⁸ Figueira (Simbhoonath Capildeo), s. 70-72.

¹⁰⁹ Palmer, s. 275.

sjezd. Toho se nakonec Maraj nedočkal, protože vážně onemocněl, a jeho zdravotní stav mu nedovolil kandidovat, takže se nakonec novým předsedou stal mnohými odepisovaný Albert Gomes. Jenomže ani Gomes nevydržel ve funkci dlouho a po několika týdnech pod tlakem vnitrostranické indické kliky složil funkci. Pozici Goméze, který pak nadobro odjel do Velké Británie, zaujal jeho kritik a člen prominentní rodiny Capildeů, Rudranatah¹¹⁰. Vnitrostranické třenice v DLP po dalších několika let způsobily, že DLP v následujících volbách nikdy neporazila PNM, avšak nadále plnila funkci nejsilnější opoziční strany vůči PNM.

Prosazením Indotrinidad'ana Rudranataha Capildea do čela DLP a zesílení proti indické rétoriky v podání Erica Williamse vyostřilo napětí mezi Indo a Afro Trinidad'any na politickém poli. Etnické spory se záhy přenesly z politiky do společnosti, kde docházelo k eskalaci napětí. První vážnější incident se stal v únoru 1961 během jednoho mítinku opoziční DLP, když přítomní přívrženci DLP byli napadeni sympatizanty PNM. Ihned po incidentu se Capildeo obrátil přímo na Williamse s požadavkem, aby poskytl záruky, že se už něco takového nikdy nestane, zároveň vyzval ke společné politice namířené proti PNM a jejich údajné proti indické politice. Od tohoto okamžiku DLP hrála na rasovou nótů vůči PNM. Williams reagoval vůči Capildeově výzvě protiútokem, že není důvod žádné záruky poskytovat a naopak vyzval Capildea, aby se omluvil za své výroky a změnil svůj styl vystupování. Na to reagoval Capildeo bezprostředním rozhodnutím, že se obrátí na britského guvernéra, aby získal jeho podporu. Guvernér mu opravdu během osobního setkání 15. října 1961 přislíbil pomoc a přimluvu u policie, aby více monitorovala mítinky DLP a zároveň vyzval Williamse a jeho spolupracovníky, aby dále nevyostřovali napjatou situaci. Capildeo zároveň vyzval přívržence DLP, aby na shromáždění chodili ozbrojeni¹¹¹.

Obě výzvy namířené proti PNM okamžitě zafungovaly jako rozbuška explodující v následujících dnech, kdy do ulic vyšly tisíce lidí a docházelo k vzájemným střetům mezi

---

¹¹⁰ MacDonald, s. 145-148.

¹¹¹ Meighoo, s. 49-53.

Afro a Indo trinidad'any. Situace vyeskalovala do takové míry, že guvernér vyhlásil stav pohotovosti a do ulic byly poslány ozbrojené složky, aby oba zneprátelené tábory od sebe oddělily. Napjatá atmosféra trvala až do blížících se voleb konaných 4. prosince 1961.

2.2 *Dominance PNM a formování opozice*

Vyhlášením nezávislosti Trinbaga k 31. srpnu 1962 na Británii otevřelo nejen Williamsovi, ale i všem obyvatelům nové možnosti, kterým se za koloniální vlády ostrovům nedostávaly. Samozřejmě si vláda PNM konečně mohla libovolně rozhodovat, jak naložit se značnými prostředky pocházejícími z ropných vrtů, ale důležitou kapitolou byla obnova respektive vybudování diplomacie s nejbližšími sousedy. A to se týkalo především nedaleké Venezuely, protože další blízcí sousedé v podobě Britské Guayany a ostatních ostrovů karibské oblasti už měli vzájemné diplomatické vztahy navázány z dob Západoindické federace, zatímco v případě Venezuely se jednalo o citlivou záležitost. Díky častým změnám režimů ve Venezuele byl vždy vzájemný diplomatický vztah velmi komplikovaný. Obvykle už v dobách boje za nezávislost ve Venezuele našlo na Trinidadu azyl mnoho odpůrců španělského kolonialismu v LA – včetně Simona Bolívara¹¹². Větší ochota ze strany Port of Spain k optimalizaci diplomatických vztahů s Caracasem přišla až zvolením Erica Williamse do premiérského křesla a přenesení diplomacie z koloniálních míst na bedra Williamsovi administrativy.

Rok 1958 znamenal zlom v sousední Venezuele. Tam došlo ke svržení vojenského režimu diktátora Jimenése a následnému vítězství Rómula Betancourta, který zvítězil v následujících demokratických volbách. Už před zvolením Betancourta, prosadil Williams na třetím stranickém sjezdu PNM (1958) rezoluci týkající se normalizace vztahů s Venezuelou,

---

¹¹² Williams, s. 257-259

kteřá obsahovala k řešení několik vzájemných ožehavých témat. Zmíněno bylo především, že Trinidad a Tobago a další ostrovy Západoindické federace přestanou být útočištěm pro politické a revoluční skupiny z Venezuely a že nově vzniklá Západoindická federace by měla mít jednotné diplomatické zastoupení v Caracasu. Vstřícnost k Port of Spain projevil Caracas vysláním diplomatické delegace v červnu 1959, vedenou guvernérem venezuelské provincie Sucre (přimo ležící u zálivu Pária), aby projevila ochotu k řešení vzájemných problémů. Na jednodenní návštěvě obě delegace hovořily o problémech vzájemných vztahů (jako bylo pašování zboží, venezuelské teritoriální nároky a hlavně stále existující třiceti procentnímu clu) a zároveň byla domluvena opětovná návštěva Caracasu samotným Williamsem. Avizovaná osmi členná delegace vedena Williamsem mohla po návratu konečně konstatovat, že obě strany jsou připraveny ke společnému jednání.

Pod patronátem Západoindické federace byly karibské státy ochotny zrušit vízovou povinnost pro občany Venezuely, což Venezuela uvítala. Caracas záhy přišel s návrhem vytvoření studentského programu pro studenty Západních Indií umožňující studium ve Venezuele. Na oplátku by venezuelští studenti mohli reciprocitně studovat na UWI. Schválení programu pod hlavičkou Západoindické federace však oddálil liknavý postoj britské administrativy, která měla v podobných mezinárodních otázkách poslední slovo. K nerealizaci projektu přispěl i rozpad Západoindické federace. Plánovaná spolupráce v oblasti vzdělání, tak byla prosazena Williamsem až v počátcích nezávislosti Trinbaga¹¹³.

Nezávislost umožnila vládě v Port of Spain vytvořit nové vztahy se svými sousedy včetně Venezuely, přičemž postupem času byly odstraněny všechny celní bariéry a Venezuela se stala hlavním obchodním partnerem Trinbaga. Vzájemné ekonomické vazby se postupem času prohlubovaly čím dál více hlavně v oblasti zemědělství a ropných produktů, protože

---

¹¹³ Sing, s. 223-225.

Caracas se stal primárním odběratelem zemědělských produktů vypěstovaných na Trinidadu a Tobagu.

Slábnutí pozice DLP vedlo jak k posílení Weeksovi pozice unitř odborů TUC, tak i dalším většinou nově vzniklým politickým uskupením, která chtěla oslabit pozici DLP. Tu postupně opustilo několik známých tváří, které zkusily štěstí s vlastními novými politickými projekty. Tím byl i vznik nové strany WFP, spoluzaložené nedávným předsedou DLP Stephanem Maharajem. Jeho uvolněné místo v DLP pak ještě převzal bratr Rudranataha Capildea, Simbhoonath. Ačkoli WFP se ve volbách 1966 výrazněji neprosadila, tak strana patřila k prvním svého druhu, protože svým směřováním se hlásila k marxistickému směru a její personální základna obsahovala i známá jména převážně z levicového spektra politiky. To se týká odborového předáka Weekse a levicové ikony regionu - rodáka z Trinidadu, C.L.R. Jamese. Ten se stal hlavním ideologem strany, která mimo jiné měla v programu zavedení kolektivního systému správy veškerého majetku a podobné návrhy po vzoru Castrovy Kuby¹¹⁴. Vedle C.L.R Jamese stojí za zmínku členství ve WFP politika Basdea Pandaye, který jako mladý právník OWTU v pozdějších dekádách patřil ke stálým tamní politické scény¹¹⁵.

Rozštěpená opozice vedena DLP dobře věděla, že nadcházejících volby 1966 v tomto stavu nemůže pozici PNM ohrozit, proto se DLP dohodla na spolupráci s dalšími opozičními stranami. Tím by mohli vytvořit společnou konkurenceschopnou kandidátku proti Williemsově PNM. Nově vytvořená opoziční koalice byla tvořena vedle DLP ještě s WFP kterou vedl Maraj. Jenže ani tato spolupráce nedovedla alianci DLP-WFP k úspěchu a ve volbách propadla. V listopadu 1966 opět s přehledem zvítězila PNM, která dosáhla volebního zisku, umožňující opět sestavit vládu jedné strany. Eric Williams si navenek zachovával

---

¹¹⁴ Rosengarten, s. 130-131.

¹¹⁵ Kiely, s. 134-135.

neutralitu jak k Indotrinidad'ánům, tak i k Afrotrinidad'ánům, ale v roce 1964 na své cestě po Africe, zvládl během šesti týdnů navštívit jedenáct tamních zemí. Jeho návštěva směřovala hlavně ke státům kolem Guinejského zálivu, odkud pochází velká část potomků tehdejších otroků. Celá cesta byla jakýmsi gestem k návratu k původním kořenům tehdy ještě většinové populace obou ostrovů.

2.3 Radikalizace Afrotrinidad'ánů a cesta k „revoluci“ *Black Power*

V kanadském Montrealu se roku 1964 skupina černošských studentů-aktivistů (Sir Georgie Williams University) rozhodla založit skupinu nazvanou Caribbean Conference Comettee (CCC), inspirovanou myšlenkami trinidadského levicové smýšlejícího politika C.L.R. Jamese, volajícího po jakési formě „černého pankaribismu“. Členové CCC se v první řadě snažili prostřednictvím veřejných manifestací vybrat finanční příspěvky, kterými by sponzorovali politické aktivity spřátelených organizací z ostatních koutů Západních Indií, přčemž ostrov Trinidad nebyl výjimkou. Tam se tou dobou začala etablovat nová politická strana s dosud neotřelým politickým programem, který přímo začínal konkurovat Williamsově PNM. Tou stranou se stala TUC.

Po 31. srpnu 1962 se Williams uchýlil k ostřejšímu stylu vyjadřování směrem k politikům indického původu. Touto rétorikou si sice upevnil pozici uvnitř strany a udržel voličskou černošskou základnu. Ale od své strany odvrátil zbytek nepočteného voličstva z řad umírněných Indotrinidad'ánů, kteří se raději přiklonili k nejsilnější opoziční straně, DLP. Ta se ovšem po prohraných volbách potácela ve vnitropolitické krizi, následkem které musel Capildeo rezignovat. Tím nejenom oslabil konzervativní DLP, ale přispěl k posílení pozic ostřeji vystupujícímu pravicovému uskupení TUC. Nová strana tvrdě kritizovala Williamsovy aktivity, ale i údajnou nečinnost DLP. Strana TUC reprezentovala a hájila

zájmy podnikatelů převážně z pracovního podnikatelského prostředí. První úspěch nové strany se dostavil již ve volbách 1962, kdy se dostala do parlamentu. TUC v čele s Georgem Weeksem, obdivovatelem Butlera využilo oslabení DLP a stalo se hlavním kritikem vládní PNM. Strana těžila z úzkého napojení na vlivné odborové svazy z ropného a zemědělského odvětví. Weeks z počátku nepatřil mezi horlivé aktivisty dělnického hnutí, jako kdysi Butler, ale postupem času se veterán z druhé světové války sloužící v rámci Západoindického regimentu, postavil do čela několika odborových organizací, převážně z ropného odvětví, aby hájil zájmy dělníků afrického původu. Jeho odborářská kariéra nabrala směr již začátkem šedesátých let, kdy se postavil do čela TUC, kde se postupně radikalizoval a začal se sblížovat v přívrženci myšlenky Black Power, jako byl Stockely Carmichael (Kwame Touré). Ten odešel z Trinidadu do USA ještě jako dítě, kde postupně spolupracoval s Černými pantery a právě jeho zásluhou se pojem a myšlenka Black Power rozšířila i na Trinidad, přičemž padl v nemilost Willamsově administrativy, která ho zakázala¹¹⁶. Carmichaelovy myšlenky do jisté míry ovlivnily i Weeksovo vystupování vůči Willamsově vládě. K té se vyhranil velmi kriticky a koncem šedesátých let přešel od plané verbální kritiky vlády až k činům v ulicích, které nesly stopy přívrženců Black Power.

Šedesátá léta zaznamenala nebývalý rozkvět karibských levicových intelektuálů otevřeně kritizujících své vlastní národní vlády, čímž velmi často museli čelit zákazu nejen jejich tvorby, ale i pobytu v jejich vlastní domovině. To byl případ rodáka z Trinidadu C.L.R. Jamese. Ten společně s Carmiechelem patřil k nejhlasitějším marxistickým kritikům vlády PNM. Tím si oba vysloužili umístění svých jmen na černé listiny nejen na rodilém Trinidadu. Podobně dopadli v nemilost další marxističtí kritici karibských vlád. Z Jamajky byl v říjnu

---

¹¹⁶ Brereton, (General History of the Caribbean) s. 250-253.

1968 vykázán guayanský profesor historie (profesor z Campusu Mona, UWI) a levicový aktivista, Walter Rodney¹¹⁷.

Rodneyovo vyhoštění následně vyvolalo na ostrově vlnu násilí (především z řad rastafariánské komunity), které si vyžádalo i tři mrtvé¹¹⁸. Shodou okolností se v únoru téhož roku odehrály nepokoje během studentské okupace několika částí university. Sir Georgie Williamse v kanadském Montrealu. Tam několik desítek černošských studentů (včetně jedenácti Afrotrinidad'anů, kteří byli po ukončení protestů zatčeni a repatriováni do své domoviny¹¹⁹) obsadilo tamní prostory, jako projev nespokojenosti s přístupem jednoho z profesorů, který měl studenty černé pleti během studia diskriminovat. A protože mezi okupujícími bylo mnoho studentů jak z jiných karibských ostrovů, tak i přímo z Trinbaga, dostalo se jim podpory i od kolegů z UWI (Trinidad), kde se zdejší studenti začali v prostorách kampusu St. Augustin shlukovat na jejich podporu. Ti posléze v čase oficiální návštěvy (26. února)¹²⁰ kanadského guvernéra v doprovodu ministerského předsedy Erica Williamse narušili jejich program návštěvy kampusu St. Augustin, když vlastními těly zablokovali hlavní vstup do areálu a znemožnili tak delegaci navštívit kampus¹²¹.

Napětí se stupňovalo po parlamentních volbách 1966. Ty sice s přehledem vyhrálo PNM před nejednotnou DLP a získalo přehlednou většinu, ale vysoký volební zisk vyvolal nevoli opět u zástupců podnikatelských hnutí a intelektuálních kruhů stejně jako po vítězných volbách 1961. Jenže teď už se začaly nespokojené skupiny a hnutí aktivně sdružovat a zakládat nové strany, které by byly novou alternativou pro voliče jak dominantní PNM, tak i

---

¹¹⁷ Kiely, s. 112.

¹¹⁸ BLOUET, M. Olwyn. *The Contemporary Caribbean: Life, History and Culture Since 1945*, s. 72. Publisher Reaktion Books, 16. duben 2007 – 160 stran. ISBN: 1861893132.

¹¹⁹ Kiely, s. 112

¹²⁰ Ibid, s. 112-113.

¹²¹ Brereton, (*General History Of The Caribbean*), s. 252-253.

rozkládající se DLP. Hlavní opoziční silou vůči Williamsově PNM vystupovala vlivná opoziční hnutí, jako cukrovarnický svaz pod hlavičkou ATSEFWTU vedený Bhadasem Marajem. Ten v průběhu šedesátých let opakovaně podporoval stávkovou činnost uvnitř cukrovarnického odvětví a spolu s téměř patnácti tisíci členy se řadil mezi nejpočetnější odborové organizace. Přičemž jeho stávky mnohdy navazovaly na stávky v petrolejářském průmyslu od dubna 1963 (stávka proti British Petroleum) po březen 1965, kdy vlna stávek zasáhla i ostatní průmyslová odvětví Trinbaga.

V atmosféře stávek a protestů vznikla první významná marxistická strana WFP. Šlo o novou stranu vedenou Marajem a inpirovanou ideologií C.L.R. Jamse. Ten byl shodou okolností v té době pozván na Trinidad, aby se zúčastnil jednoho významného kriketového zápasu mezi výběry Británie a Západních Indií. Jenomže ihned po svém přiletu na ostrov byla na jeho osobu uvalena domácí vazba, která se protáhla až na osm týdnů, aby svojí přítomností nevystupňoval napjatou situaci¹²². Ta vyescalovala v březnu 1965, kdy v oblasti Caroni (plantáže cukrové třtiny) byl kvůli stávce vyhlášen vyjimečný stav. Tedy v době, kdy přiletěl na Trinidad C.L.R. James.

Jak se později ukázalo, dominantní opoziční síla nepřišla z marxistické WFP nebo DLP, ale překvapivě z univerzitního kampusu UWI v St. Augustine, kde byla založena NJAC (Národně spojenecký výbor akce) Gedessem Grangerem a Davem Darbeauem (respektive Makandal Daaga a Khafra Kamboni, poafričtění jména). Tito postgraduální studenti měli přímé zkušenosti z předešlých let, kde studovali na zahraničních univerzitách v USA a Kanadě. Značná část členů NJAC byla ze severoamerických univerzit zpět na Trinidad dokonce repatriována (případ okupace univerzity v Montrealu¹²³).

---

¹²² WORCESTER, Kent. C.L.R. James: A Political Biography (Suny Series, Interruptions – Bordur Testimonies and Critical Discourses) (taky citoval), str. 169. State University of New York Press, Leden 1996 – 334 stran. ISBN: 0791427528.

¹²³ Kiely, s. 111-112.

Zakládající členové NJAC byli většinou Afrotrinidadané, kteří se během svých studií v Severní Americe setkali s apartheidem na vlastní kůži. 26. února 1968 bylo několik studentů z Trinidadu studujících na univerzitě v Montrealu, během rasových nepokojů zadrženo a vystaveno údajnému fyzickému násilí ze strany bílých policistů. Jako reakci na události z Kanady 26. února, zorganizovalo NJAC podporu protestujících Afrokanadů. Jejich manifestace se posléze změnila v protest proti apartheidu a vládnoucí bílé elitě potlačující práva Afroameričanů¹²⁴.

Na pozadí četných stávek a rostoucího vlivu levicových intelektuálů se začala na ostrově etablovat myšlenka karibské verze Black Power s kombinací Pankaribismu. V šedesátých letech studovalo v Severní Americe mnoho studentů z Trinidadu a Tobaga. V době, když v USA vrcholil boj za zrovnoprávnění Afroameričanů v čele s Malcomem X (potomek přistěhovalců z Grenady). S tímto proudem přišel v New Yorku do kontaktu i další potomek karibských rodičů (tentokrát už přímo z Trinidadu), již zmíněný Stokely Carmichael. Ten severoamerickou myšlenku Black Power za zrovnoprávnění černochů přenesl do karibské verze, která volala po rasové afrokaribské jednotě proti nadnárodním společnostem v karibském regionu.

Zásluhou Carmichaela se slogan Black Power objevil i v Západních Indiích, čímž se stal nepohodlný pro Williamsovu administrativu, která ho na Trinbagu zakázala. Na to reagovali Afrokaribští studenti v Londýně sérií demonstrací proti vydanému zákazu (1967)¹²⁵. Členové a přívrženci hnutí Black Power v naprosté většině mladí lidé a africkými kořeny, přičemž velmi brzo došlo k centralizaci hnutí i s působností pro karibský region. Tam první sjezd karibské odnože Black Power v září 1969 hostilo Montego Bay na Jamajce¹²⁶.

---

¹²⁴ Kiely, s.111-13.

¹²⁵ Germán Carrera Damas, Bridget Brereton. General History of the Caribbean: The Caribbean in the twentieth century, s. 251-252. Trinidad Guardian, 18. August 1967, p.1, Morning Star (London), 18. August 1967, p. 3.

¹²⁶ Walters, s. 301.

2.4 *„Revoluce“ Black Power a proces znárodnění jako forma ústupku*

Williams usiloval o normalizaci vztahů se stále více nespokojenými odbory už před vznikem NJAC. Stále opakující se neshody mezi odbory a nadnárodními těžebními koncerny přivedly v červnu 1968 do ulic na deset tisíc odborářů vedenými Weeksem. Demonstrace byla také reakcí na snižování stavu zaměstnanců ze strany BP a Shell. Společnosti muselo opustit 3% zaměstnanců. To nakonec donutilo vládu PNM dojít k dosud bezprecedentnímu kroku, znárodnění části těžářského průmyslu. Zestátnění proběhlo prostřednictvím státní ropné společnosti. Jenže ani toto krajní řešení neuspokojilo odborářská hnutí a následovaly další stávky¹²⁷.

Williamsovo znárodnění části ropného průmyslu však nesplnilo očekávání v řadách politiků PNM, že dojde konečně ke konci stávkových akcí a protestů. Naopak, do konce roku 1970 proběhl nespočet stávkových akcí, které musela mnohdy ukončit až armáda, což vedlo až k rozhodnutí vyhlásit výjimečný stav 20. dubna 1970. Do popředí stávkujících mas se vedle NJAC postavily nové organizace podobného ražení: The Trinidad Express nebo New World Group, založena profesorem z UWI Jamesem Willettem. Tato nová uskupení spolu s různými odbory založila v květnu 1969 jednotnou frontu Black Power Revolution. Vrchol fronty přišel během tradičního karnevalového období v únoru 1970.

Tradiční únorový karneval 1970 využila fronta k vlastní agitaci a pro účel karnevalu byla založena karnevalová skupina Pinetoppers, která na sebe upoutala pozornost publika svými transparenty na alegorických vozech oslavující levicové ikony, jako Castra, Stokelyho Carmichaela či Malcoma X. s velkým nápisem: Pravda o Africe. Vlna stávek a karnevalová epizoda ze strany fronty Black Power však byla pouze přehra. 26. února toho samého roku

---

¹²⁷ Kiely, s. 112-113.

proběhla ideová konference NJAC - přední strany fronty, která poté zorganizovala pochod hlavním městem proti kanadskému imperialismu a kapitálu v Západních Indiích. Další pochod plný excesů se konal 12. března z Port of Spain do Caroni. Na vlnu nepokojů reagoval Eric Williams záhy, když 23. března v televizním prohlášení, kde se vyslovil proti myšlence apartheidu a naopak vyjádřil názor, že jeho strana prosazuje sjednocení a spolupráci všech ras a etnik. Zároveň však vyzval protestující, aby se stáhli z ulic a zasedli k jednacímu stolu. Avšak Williemsův umírněný projev se nesetkal s přílišným pochopením ze strany protestujících a předáků fronty. Naopak jejich projev nevole se začínal stupňovat. Prozatímním vrcholem nepokojů se stal 23. březen, kdy při vlně pouličních protestů se policii vymkl dav kontrole a došlo ke střelbě do demonstrantů, aněkolik protestujících po zásahu policie zahynulo a bylo zraněno. Na protest eskalace násilí rezignoval velmi populární ministr za Tobago z tábora PNM, A.N.R. Robinson.

Protestní akce vrcholily v měsíci dubnu, když se k vlnám demonstrujících přidali i dělníci cukrovarnického průmyslu, jenž vstoupili 18. dubna do časově neomezené stávký. Do hlavního stanu stávkujících dělníků v cukrovarnickém areálu Brenchin Castle se přesunuli i předáci Black Power, aby jim vyjádřili plnou podporu. Na pomalu nekontrolovatelnou situaci brzo reagovala dosud benevolentní státní moc. Státní úřady 21. dubna nařídily rozsáhlý zátah proti čelním představitelům Black Power, přičemž policie zatkla na patnáct předáků fronty. Reakce jejich druhů na sebe nezůstala dlouho čekat a sympatizanty fronty vešli do ulic, kde se střetli s policií. Situace se pomalu začala vymykat kontrole bezpečnostních složek a dokonce i posádky z Trinidad defence force se přidaly na stranu demonstrantů. Protestující dokázali obsadit i vojenský komplex kasáren Teteron. Na rozkaz armády však vojáci odmítli proti demonstrantům zasáhnout a celou situaci muselo vyřešit námořnictvo z Chaguaramas, které během zátahu na komplex osvobodilo i zadržované rukojmí z rukou demonstrantů¹²⁸.

---

¹²⁸ Meighoo, s. 70-73.

Proti šířící se vlně nespokojenosti mezi obyvatelstvem vůči vládě se snažil opakovaně vystupovat Williams, který aby uklidnil emoce, vyhlásil omezenou amnestii vztahující se na zadržené protestující, kteří během nepokojů nezpůsobili větší škodu. Další kroky směřovaly k personální výměně několika silových ministerstev. Konkrétně se změny týkaly hlavně ministerstev obrany, vnitra a bezpečnosti, když z jejich čela odvolal ministry kreolského původu, a nahradil je dvěma kandidáty černé pleti a jednoho indického původu. Vstřícný přístup vůči demonstrantům se snažil zvýraznit ještě vyhlášením další pětiletky zaměřené na sociální reformy. Willimsova smířlivá politika nakonec svůj účel splnila a celková politicko bezpečnostní situace na obou ostrovech se postupně zklidnila do té míry, že se příští rok mohly konat nové parlamentní volby.

2.5 Dozvuky „revoluce“ a ekonomický vzestup v 70. letech

Následky „revoluce Black Power“ a následné série odborářských nepokojů Willamsova ustála, ale to hlavně zásluhou nejednotnosti stávkujících skupin a hnutí, kde každá sledovala jiný zájem. Část v čele s Weeksem usilovala o znárodnění zahraničního kapitálu v ostrovní ekonomice. NJAC se snažil pro změnu oslabit pozici vlády a další zase o omezení vlivu Indotrinidadanů. Vyhlášením výjimečného stavu a uvězněním čelních představitelů nepokojů získal Williams čas, aby se pokusil získat zpět ztracenou reputaci, která začátkem sedmdesátých let velmi utrpěla především ve vlastních řadách PNM, přičemž Williams pohrozil podáním demise, pokud mu bude vnitrostranická opozice mařit jeho záměry (1973)¹²⁹.

Obecně lze konstatovat, že mezi obyvatelstvem se i po revoltách Black Power těšil Williams neobyčejné popularitě, která se projevila zanedlouho v parlamentních volbách v

---

¹²⁹ Kiely, s 129-130.

květnu 1971. Jelikož voliči neměli kvůli zákazu radikálních stran různého druhu příliš rozsáhlý výběr volby, musel se tedy spokojit s nabídkou již etablovaných stran PNM, DLP ve společné koalici s ACDC a jednou výjimkou - Africkým národním kongresem. Tomu se pod vedením Johna Broomese vedlo jako nováčkovi nejlépe. Africký kongres nebyl jediným politickým nováčkem, ale byl zřejmě jediným, který do voleb přišel řádným volebním politickým programem. To se však nedalo říci o jiných nově přichozích uskupeních, které se začaly sdružovat a vznikat v prvních měsících po revoltách Black Power. Jakýmsi fenoménem byl vznik polo-zločineckých skupin hlásajících rasový boj ve prospěch Afrotrinidad'ánů. Jejich činnost souvisela spíše s kriminálními aktivitami, jako v případě National Union of Freedom Fighters (NUFF) vedena Guyem Harewoodem. NUFF se už od svého založení pohybovala se svým programem na hranici zákona. Přitom Harewoodův otec byl ředitelem Úřadu pro statistiku a ekonomický rozvoj a zároveň profesor na UWI. Navíc NUFF a jeho členové se dostali do povědomí společnosti spíše jako gang banditů a zločinců, kteří na svém kontě koncem roku 1971 měli několik loupežných přepadení tamních bank a různá ublížení na zdraví. Většina předních členů „strany“ pocházela z podobných poměrů jako Harewood, ale „éra“ těchto organizací na hraně zákona měla přijít až za necelých dvacet let¹³⁰. Do politického dění po volbách opakovaně vstupovaly odborářské svazy prostřednictvím OWTU, která vyhlásila na říjen 1971 sérii stávek. Do té se zapojilo více než osmnáct tisíc dělníků. Situace tak dosáhla takového stupně vývoje, že vláda vyhlásila výjimečný stav, aby stávky potlačila a odborářské předáky pozatýkala. Včetně Weekse a Grangera, kteří celou akci vedli¹³¹.

Roli opozičního leadera stále představovala DLP, která několikrát změnila svého předsedu a do volbách šla v koalici s novým uskupením ACDC. Tu ovládal A.N.R. Robinson. Jenže ani tato koalice nedokázala nalomit hegemonii PNM, která jak v národních, tak i

---

¹³⁰ Meighoo s. 74

¹³¹ Kiely, Ray. *Politics of Labour and Development in Trinidad*, s. 129.

v místních volbách 1971 s převahou vyhrála a v případě voleb do parlamentu obsadila dokonce všechna křesla¹³². I když je potřeba dodat, že voleb se zúčastnilo pouze na 33% registrovaných voličů a doma zřejmě zůstala většina indotrinidadských voličů¹³³.

Eric Williams stál v čele PNM již více než deset let a ve stranickém táboře začaly sílit hlasy, volající po personálních změnách v předsednickém křesle. Otázka o budoucnosti Williamse byla o to víc aktuální, že v roce 1973 začaly stranické primárky, ze kterých měli vzejít kandidáti do vedoucích pozic PNM a stále více hlasů zpochybňovalo další setrvání Williamse v roli předsedy PNM.

Pokud předešlé vnitrostranické volby v rámci PNM byly pouze formalitou, kdy bylo pouze technicky potvrzeno zvolení Williamse do čela strany, nové primárky měly do této formality velmi daleko. 9. října vydala skupina čelných představitelů PNM společné prohlášení, kde apelovali na svého předsedu, aby již nekandidoval. Výzvu po změně však Williams nevyslyšel a 2. prosince v napínavých volbách byl opět nejtěsnějším rozdílem zvolen staronovým předsedou na úkor svého vyzyvatele. Williams získal z 476 hlasů těsnou většinu, než jeho konkurent Karl Hudson Phillips. Staronový předseda ve vítězném projevu pak řekl, že příští parlamentní volby bude muset jeho strana vyhrát větším rozdílem, než on vyhrál primárky.

Mimo politických úspěchů si PNM v čele s Williamsem mohla připsat další dílčí úspěch. Bylo to v době, kdy propukla takzvaná Jom Kipurská válka mezi Izraelem a arabským světem, což vedlo k ropnému šoku, když Arabové jako trest za podporu západu Izraeli přestali dodávat Evropě a USA ropu. Tento krok vedl ke skokovému zdražení ropy z čehož mohly těžit státy jako právě Trinidad a Tobago, jejichž státní rozpočet byl značně svázán na zisku z prodeje ropy. Nečekané několikanásobně vyšší příjmy z prodeje ropy umožnilo PNM

---

¹³² FIGUEIRA, Darius. *The East Indian Problem in Trinidad and Tobago 1953-1962 Terror and Race War in Guyana 1961-1964*, strana neoznačena. Publisher Universe, 22. červenec 2009, 272 stran. ISBN: 1440159963

¹³³ Meighoo, s. 73.

rozšířit sociální projekty a znásobit investice do infrastruktury obou ostrovů. Z nečekaného profitu vládnoucí garnitura a ostrovní ekonomika těžila až do konce sedmdesátých let, kdy rostla obrovským tempem, což zaručilo PNM neotřesitelnou pozici hlavní politické strany.

K posilování ekonomiky nepřispívalo pouze zvyšování cen ropy na světových trzích, ale i profit z velmi neobvyklé komodity – přírodního asfaltu těženého u jezera Pitch Lake, kde se skrývá největší naleziště přírodního asfaltu na světě. Ve čtyřiceti hektarovém jezeru s hloubkou až sedmdesát metrů vyvěrá asfalt, který od konce šestnáctého století začali Britové používat jako těsnidlo k ucpávání děr v lodích. Asfalt jako surovinu pro zpevnění cest a tvorbu silnic začali Britové hromadně užívat až roku 1815 v ulicích Port of Spain, kde se jeho spolehlivá pevnost osvědčila do takové míry, že se od roku 1860 začal trinidadský asfalt vyvážet. Port of Spain se stálo zároveň prvním městem na světě s vyasfaltovanými komunikacemi. Trinidadský asfalt byl pak dokonce použit na vyasfaltování okolí Backingneského paláce, přičemž jeho výhradní právo vývozu má samotné Trinbago od roku 1978. To už byla ve státním vlastnictví. Nerostná bohatství je klíčem k trvalé prosperitě Trinbaga a vedle výnosné těžby ropy a zemního plynu, patří přírodní asfalt ke strategicky nejdůležitější vývozní surovině, která by měla vydržet ještě minimálně dalších pět se let při denní těžbě sto osmdesáti tun na které se v sezóně podílí až tisíc dělníků¹³⁴.

2.6 První prezident a konec Williamse

Politický systém Trinidadu a Tobagu se příliš nelišil od ostatních ostrovů v regionu. Ostrovní republika byla dobře fungující parlamentní demokracií, která však postrádala v ústavě funkci prezidenta. Debata o možné změně ústavy, která dosud takovou ústavní funkci neznala se rozvířila v souvislosti s naléháním opoziční DLP o větším zapojení opozice do

---

¹³⁴ Objektív, 23. 9. 2012 10:30 na ČT1. Časová stopa 00:20 až 00:26 (třetí reportáž).

rozhodování. Williams se záměrem souhlasil a byl připraven ústavní změnu prosadit s podmínkou, že pokud ministerský předseda bude t Afrotrinidad'an, tak prezidentskou funkci bude vykonávat Indotrinidad'an (či naopak). Jenže Williams s tímto kompromisem v mateřské PNM narazil. PNM sice prosadila změnu ústavy, kam byla vtělena prezidentská funkce, jenže historicky prvním prezidentem Trinidadu a Tobaga se nestal Indotrinidad'an, ale Afrotrinidad'an. Politické ústavní změny byly projednávány v pozadí vnitropolitického boje uvnitř vládní PNM. V mateřské straně se začala jejímu předsedovi tvořit vnitřní opozice. Její členové volali po výměně svého dlouholetého předsedy. V čele frakce se objevil Karl Hudson Philips, člen vlády a nejužšího vedení PNM, který 12. září 1973 opustil Willamsovu vládu a místo ve výkonné radě PNM, aby se postavil Willamsovi v přímé předsednické volbě. Phillipsovi se podařilo bezpečně získat s 224 nominacemi předsednickou kandidaturu. Jenomže nebylo jasné, zda se Williams rozhodne znovu kandidovat do čela PNM, protože opakovaně hrozil rezignací a plánil skončit v čele PNM, což by znamenalo, že by Philips měl volnou cestu do předsednické funkce. To by se ovšem k Phillipsově smůle Williams 3. prosince 1973 nesměl nechat přesvědčit stranickou delegací ke změně názoru a opětovně se rozhodnout, že bude znovu kandidovat na místo předsedy PNM¹³⁵.

Zajímavé změny se odehrávaly i v opozičním táboře, kde věčné druhá DLP ztrácela křehkou politickou jednotu. V odborářském zákulisí se totiž začala tvořit společná opozice, tentokrát s politickými ambicemi. Role se ujali odboroví předáci zastupující dělníky z třtinových plantáží, kde převážně pracovali Indotrinidad'ané. V čele stál Basdeo Panday s Raffiqem Shahem. Druhý jmenovaný si za revolty začátkem sedmdesátých let pobyl ve vězení, aby posléze založil odborářské hnutí TICFU zastupující zájmy dělníků v cukrovarnictví. Podobný průběh nastal i u odborářů v ropném průmyslu sdružené pod OWTU stále vedenou Georgem Weekesem. Mezi těmito dvěma organizacemi docházelo

---

¹³⁵ Meighoo, s. 81.

k postupnému sblížení během sérií stávek a pochodů v první polovině sedmdesátých let. Zvláště velmi důležitým okamžikem se ukázal odborářský pochod konaný 8. února 1975 na podporu stávkujících zaměstnanců společnosti Coroni Ltd. v San Fernandu, odmítající zaměstnancům poskytnout větší podíl ze zisku společnosti. Toho dne se sešly všechny vlivné odborové organizace včetně OWTU a TICFU. Tehdy se na jednom místě setkali Shah, Panday a Weeks. Všichni stáli u zrodu nové politické strany ULF reprezentující převážně Afro a Indo Trinidaděany z dělnických profesí, co by protiváhu konzervativní centralistické Williamsově PNM, která tak dostala daleko nebezpečnějšího politického soupeře, než rozhádanou DLP¹³⁶.

Opoziční DLP se ochotně připojila k stávkujícím odborům a společně připravily i početný odborářský pochod na Port of Spain, kterého se měl zúčastnit i předseda DLP Jamadar spolu s oborovými předáky Pandayem, Shahem a Weekesem. Ač z plánovaného pochodu sešlo, tak celá akce ukázala ochotu odborářských předáků společně spolupracovat s politickou reprezentací na nejvyšší politické úrovni, přičemž přímou podporu parlamentních stran vytrvale odmítali, ale potencionální účast předsedy DLP ukazovala na změnu¹³⁷. Premiérová odborářská akce pod hlavičkou ULF byl svolaný protest na 18. března 1975 nazvaný pochod za „mír, chléb a spravedlnost“. Akce se však dostala do dějin pod názvem „Krvavé úterý“ odkazující na brutálnímu rozeznání stávkujících policí. To se stalo impulsem pro přetransformování ULF na regulérní politickou stranu. Nová strana měla ambice účastnit se voleb 1976¹³⁸. Rok před volbami došlo ke změnám v hojně diskutované ústavě, která si prošla po vzájemné shodě mezi PNM a DLP významnými úpravami. Ta nejpatrnější byla

---

¹³⁶ MacDonald, s. 179-180.

¹³⁷ Ibid., s. 181.

¹³⁸ ALEXANDER, J. Robert. A History of Organized Labor in the English-Speaking West Indies, s. 303-305. Praeger Publisher, 30. říjen – 2004, 500 stran. ISBN: 0275977439

schválena parlamentem 20. února 1975¹³⁹. Zároveň do ústavy vložila zákon zavádějící dosud neexistující funkci prezidenta. Následně se historicky prvním prezidentem stal sir Ellis Clark. Ten byl známou politickou tváří již z doby, kdy byl posledním britským guvernérem Trinidadu a Tobagu před získáním nezávislosti v roce 1962¹⁴⁰. Nová ústava, kterou spoluvy tvořil i Clark, počítala vedle běžného parlamentu o 36ti členech i se vznikem senátu tvořícího 31 křesel¹⁴¹. Proto si později získal uznání i u místních Indů o čemž svědčí i délka jeho pobytu v prezidentské funkci, kde setrval až do roku 1986, ačkoli funkce prezidenta je spíše symbolického charakteru bez významnějších pravomocí.

Nová ústava platná od 1. srpna 1976 se už vztahovala i na nové parlamentní volby vypsané na 13. září. Tehdy se na kandidátních listinách objevila nová politická uskupení, která měla přímo konkurovat dominantní PNM. Té se znova podařilo vyhrát s více než padesátiprocentním ziskem. Na druhého v pořadí zbylo pouze deset parlamentních mandátů¹⁴². Druhým v pořadí se stala nově vzniklá proodborářská strana ULF, zatímco největší konkurent PNM z předchozích voleb DLP nedosáhla na žádný mandát. Podle některých názorů PNM vyhrála jen díky absenci indotrinidadských voličů z převážně středních vrstev, kteří se k volbám raději nedostavili. Ať z důvodu, že jim chyběla volba. A nebo ULF byla velmi levicově (dle některých) až komunisticky založena (včetně jejího předáka Basdea Pandaye). A samozřejmě nežádoucím prvkem mohla být i přítomnost některých bývalých členů Black Power a afrotrinidadaských oborových předáků typu Weekse, kteří odradili značnou část Indotrinidadčanů¹⁴³. Třetím v pořadí se stala byla nová strana DAC se ziskem dvou křesel. Zvláštností této strany je, že se původně jednalo o regionální uskupení hájící jediný region – Tobago, což byla ve své době novinka. Voliči na ekonomicky ne příliš

---

¹³⁹ Meighoo, s. 81.

¹⁴⁰ The Office of President Republic of Trinidad and Tobago. – The Presidency. Citováno k 7.1.2013. Dostupné na webové síti:

http://www.thepresident.tt/the_presidency.php?mid=7

¹⁴¹ Meighoo, s. 81-82.

¹⁴² Ibid, s. 321. GORTT 1977b: 149-51

¹⁴³ MacDonald, s. 182.

rozvinutém Tobagu získali možnost volit stranu, která měla v programu rozvoj Tobaga jako prioritu. Politickou scénu obohatil vlivný rodák z Tobaga: Arthur Napoleon Raymond Robinson. Ten založil stranu DAC, jako stranu hájící primárně zájmy Tobaga a jeho obyvatel. Robinson byl původně členem a dokonce i poslancem za dominantní PNM, ale jeho nespokojenost se stranou od dovedla v roce 1970 k opuštění strany a založení si vlastní - DAC. Strana poprvé kandidovala ve volbách v roce 1976, ale opravdový politický vzestup pro Robinsona přišel v druhé polovině osmdesátých let, kdy to dotáhl do nejvyšších pater ostrovní politiky¹⁴⁴. Zatímco Robinsonova kariéra teprve začínala, ta jiná už se naplnila. V roce 1977 zemřel politik a hlavně odborový předák, miláček prostého Afrotrinidadského lid, Tubal Uriah Butler. Jeho smrt zasáhla především afrotrinidadské obyvatelstvo, a na pár dní poznamenala i chod ostrova. Za svojí podporu a boje za nezávislý Trinidad si vysloužil jako jeden z mála jedno z nejvyšších státních vyznamenání, Trinity Cross¹⁴⁵.

K Williamsově dalšímu vítězství bezesporu přispěl stav ostrovní ekonomiky, která se začala postupně zlepšovat . Důvod zvyšující se životní úrovně byl jednoduchý: Ropa. Její cena se od roku 1970 do roku 1980 navýšila 21x¹⁴⁶. Ta umožnila Williamsovi operovat s obrovskými finančními prostředky, které pak ovlivnily rychlost vysokého růstu HDP držícího se v období 1976-1981 vždy nad hodnotou čtyř procent (kromě roku 1979)¹⁴⁷. Ekonomická prosperita na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let měla za následek nové cestovní módy za nákupy do Miami, kde si mohla i střední vrstva dovolit trávit volné víkendy,

---

¹⁴⁴ AMERINGER, D. Charles. Political Parties of the Americas, 1980s to 1990s, s. 578. Greenwood Press, 1992. ASIN: B000OTPZAC.

¹⁴⁵ National Library and Information System Authority – Tubal Butler. Citováno k 17.3.2013. Dostupné na webové síti:

<http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/Biographies/BiographiesAC/tabid/100/Default.aspx?PageContentID=259>

¹⁴⁶ Meighoo, s. 90.

¹⁴⁷ Index Mundi – Trinidad and Tobago, GDP growth. Citováno k 10.1.2013. Dostupné na webové síti: www.indexmundi.com/facts/trinidad-and-tobago/gdp-growth

což bylo na karibské poměry něco naprosto nového¹⁴⁸. To vše přispělo značnou měrou k vítězství Williamsově PNM ve volbách 1976

Povzbuzující zprávou byly stále se zvyšující ceny ropy kvůli nepokojům na Blízkém východě. Paradoxem zůstává, že v sedmdesátých letech byla v domácím ropném průmyslu zaměstnána pouze čtyři procenta ostrovní populace, přičemž většina pracovní síly na těžebních věžích pocházela ze sousedních ostrovů a z Guayany. Velmi pozitivní údaje přicházely také z pracovního trhu¹⁴⁹. Rokem 1980 nezaměstnanost dosáhla svého minima, když spadla až na 10 procent oproti šestnácti procentům z roku 1971¹⁵⁰. Během této dekády Williamsovy administrativy založily na 47 různých sociálních fondů určených pro boj s chudobou a pro sociálně nejslabší¹⁵¹.

Relativní blahobyt nahrávající, vládnoucí garnituře, příliš nepřál opozičním hnutím či stranám, ale přesto všechno se dokázal etablovat na politické scéně, vedle charismatického Inda Basdea Pandaye, jiný leader indického původu, Raffique Shah. Nejednalo se o žádného politického nováčka, naopak aktivně ve veřejném dění vystupoval od roku 1970, kdy patřil k vůdčím osobnostem revoluce Black Power. Jeho účast při pouličních nepokojích ho stála i pobyt ve vězení. Jakkoli se Shah snažil, po dobu angažmá v ULF hrát aktivní roli, stále byl ve stínu charismatického Basdea Pandaye, a vždy platil za druhého v pořadí¹⁵².

Neměnicí se politické prostředí Trinidadu a Tobaga, kde nepřetržitě s přehledem vládla od získání samostatnosti PNM s odstupem následována opoziční DLP. Ta stále postrádala charismatického vůdce, jenž by dovedl stranu k lepším výsledkům. Politická scéna postrádala opravdovou státotvornou opozici či nějakou formu alternativy PNM nebo DLP. Stále vlivnou roli hrála různá vlivná odborářská hnutí a radikální strany typu Butlerovy strany.

¹⁴⁸ Za bohem výkendového cestování za nákupy do Miami stál též velmi výhodný kurz tamního trinididského dolaru.

¹⁴⁹ Jednalo se o tzv. Ropnou krizi v důsledku zastavení dodávek ropy z arabských zemí na západ, jako sankce podpory USA a spojenců Izraeli.

¹⁵⁰ Meighoo, s. 91 – graf 3.7.

¹⁵¹ Meighoo, s. 89-90.

¹⁵² Ghanid, s. 359-40.

Volby v září 1976 obligátně vyhrálo PNM s DLP v zádech. Snad jediným znepokojujícím faktem pro PNM plynoucí z výsledku voleb byl citelný úbytek mladých voličů hledajících alternativu v radikálnějších stranách prosazujících myšlenku BLACK POWER. Proto si pro následující období Williamsův tým zadal jako jeden z klíčových úkolů přilákat více mladých voličů a členů do své strany. Williamsova administrativa po vítězných volbách mohla stále těžit ze zvyšujících se tržeb z těžby ropy, díky čemuž se vláda rozhodla zvýšit zaměstnancům ve státní správě platy o 7 procent¹⁵³. Rostoucí štedrost na výdajové stránce se postupem času začala zajídat i nejbližším spojencům z premiérova tábora, kritizující hlavně obrovský tok finančních prostředků z národní kasy směr zahraničí. Williams tuto finanční podporu obhajoval hlavně tvrzeními, že se jedná o finanční pomoc v rámci CARICOMu a státům v nouzi. Za touto kritikou stáli hlavně bývalí ministři vyzývající Williamse k veřejné debatě o účelovosti takto vynaložených prostředků.

2.7 PNM ve stínu „indického Williamse“: Příchod Basdea Panday

V samotném počátku osmdesátých let se Williamsova PNM více než roztříštěné opozice začala obávat jiného politického protivníka, protože do politiky se vrátil někdejší přímý rival Erica Williamse v boji o předsednické křeslo PNM z vnitrostranických primárek 1973, Karl Hudson Phillips. Phillips byl i po prohraných primárkách stále považován za nejvážnějšího oponenta, který je schopen ohrozit Williamsovo postavení. Hudson však danou příležitost nevyužil a stáhl se do ústraní, přičemž Williams ztratil jediného vážného konkurenta. To co Phillips vzdal v roce 1973 se rozhodl napravit o sedm let později. Založil vlastní politické uskupení s příznačným názvem Organizace za národní rekonstrukci (ONR)

---

¹⁵³ Viz tabulka ceny ropy příloha níže potřeba tam dodělat ze strany meighoo 88

přípravené kandidovat v následujících volbách 1981¹⁵⁴. O tom, že vládní PNM musí s ONR počítat nasvědčoval i fakt, že se Phillipsovi podařilo do jeho strany získat nemalý počet členů z PNM. Převážně se jednalo o dlouholeté členy PNM, unavené vývojem uvnitř strany a zastávající názoru, že Williams ve svém věku nemá už co nabídnout do budoucna. V dubnových obecných volbách 1981 opět zůstalo vše při starém. Zvítězila PNM následována Pandeyovou ULF. Daleko napínavější byly volby do místní vlády Tobaga. V nich suveréně zvítězila právě DAC s více než padesáti procentním ziskem. PNM se podařilo dostat „pouze“ 44 procent hlasů.

Nové parlamentní volby byly na programu v měsíci listopadu 1981 a ministerský předseda William zanedlouho měl oslavit sedmdesát let a veřejnost si začala pokládat otázku, jak dlouho bude Williams ochoten zastupovat nejvyšší funkci. Odpověď dostala veřejnost záhy a v té nejsmutnější podobě. 29. března 1981 když média zveřejnila smutnou zprávu, že Eric Williams zemřel v ranních hodinách na následky náhlého diabetického záchvatu. PNM a Trinbago tak ztratilo svého dlouholetého vůdce.

Po skonu Williamse PNM po několik dalších let hledala vůdčí osobnost, co by aspoň trochu mohla stmelit rozhádané členy strany. Naopak, postupem let se začaly v řadách členů PNM šířit korupční skandály, které srazily volební preference stále nejsilnější vládní strany k historickým minimům. Série skandálů se nejprve týkala spíše politiků působících v lokální politice. To se týkalo případu(tou dobou senátora za hlavní město) politika Robina Montána. Ten si během svého působení na radnici na účet radnice koupil dvacet luxusních vozů BMW, jejichž ceny však nikdy nesplatil. Daleko závažnější kauzy a skandály přišly s vydáním knihy pod názvem: Čtyřicet dní v temnotě, jejíž autorem byl opoziční senátor Lincoln Myers, vydávající knihou koncem roku 1985. Senátor hlavně poukazoval na předražené zakázky kolem radnice Port of Spain, kterou ovládala vládní PNM. Podle něho se od roku 1983

---

¹⁵⁴ Phillips se během svého působení mimo politiku v druhé polovině 70tých let věnoval hlavně žurnalistice a psané kritice Williamsovi politiky. Tímto si získala stále sympatizanty, kteří se při jeho návratu do politiky přidali do jeho strany.

zadávaly předražené zakázky spřízněným firmám kolem pracovníků radnice, kteří pak zisk ze zakázek inkasovali. Škody se prý mohly vyšplhat až na několik miliónu USD. V zástupu skandálů zaujal také případ ředitele mezinárodního letiště Piarco, Selvina Richardsona. Ten byl usvědčen z machinací v národní letecké společnosti, kde se podílel na podvodech s prodejem a opravou letadel¹⁵⁵.

Série skandálů značně ovlivnila volební výsledek PNM už roku 1986. Nejen, že vládní strana nezaujala žádnou sebereflexi za sérií skandálů, ale její tehdejší předseda Chambers se několik týdnů před listopadovým termínem voleb stáhl do ústraní a vyhlásil komunikační bojkot médií. Nejen ignorace veřejného mínění potom stála PNM vítězství ve volbách, když byla poražena opoziční aliancí NAR, která získala téměř 66 procent všech hlasů¹⁵⁶.

Triumf NAR byl historickým okamžikem, protože poprvé od nezávislosti Trinidadu a Tobaga (1963) vyhrála parlamentní volby jiná strana než PNM. Vítězství NAR nebyl pouze triumf opozice poznamenanou korupcí v řádách PNM – byl to také triumf Indotrinidad'ců, kteří tvořili významnou část členské základny vytvořené Národní aliance pro rekonstrukci, kde byl její vůdčí osobností Basdeo Panday.

Síla NARu spočívala v jejím silném potenciálu tvořeném společnou koalici předních opozičních stran mající společný cíl: Porazit dominantní PNM. U samotného zrodu NARu v roce 1985 stály čtyři politické strany s výraznými předsedy, kteří se velmi často během společného vládní angažmá verbálně obviňovali a osočovali, což vedlo k četným vnitrostranickým konfliktům a postupnému rozkladu koalice. Za kratší konec v rámci koalice tahala THM (Tapiá House Movement) vedenou Lloydem Bestem. ONR vedl pro změnu Hudson Phillips. Vedoucí úlohu naopak měli A.N.R. Robinson (DAC) a Basdeo Panday

---

¹⁵⁵ Meighoo s.112-113.

(ULP). Tito dva politici se v průběhu společného angažmá rozcházelí do takové míry, až jeden z nich musel koalici opustit¹⁵⁷.

Druhý den po vítězných volbách NAR svolala své voliče a přívržence do Queen's park Savannah v hlavním městě, aby společně s více než čtyřiceti tisíci sympatizanty oslavili vítězství¹⁵⁸. V čele oslav vedle sebe stanuly v rámci NARu dvě jeho vůdčí osobnosti: A. N. R. Robinson a Basdeo Panday, který si sebe upozornil troufalým gestem, když během pochodu v čele průvodu nesl posvátnou knihu Indů – Bhagavad Gita¹⁵⁹. Povolební nadšení uvnitř koalice záhy vystřídal boj o křeslo mezi dvěma nejvýznamnějšími tvářemi aliance, Basdeo Pandayem a rodákem z Tobagu, Robinsonem. Po vzájemné dohodě se novým v pořadí třetím premiérem od roku 1962 stal Artur Napoleon Raymond Robinson. Basdeo Panday obsadil křeslo ministra zahraničních věcí. Nový kabinet ve svých začátcích se soustředil převážně na reformu domácí ekonomiky a v boji proti korupci. Vedle významných personálních změn ve státních organizacích, kde došlo v rámci šetření k redukci funkcionářských míst, taktéž došlo i na samotnou vládu, která byla zredukována na pouhých třináct resortů (ještě v roce 1981 byl kabinet tvořen 22ti členy)¹⁶⁰.

Prezidentská funkce byla na Trinidadu a Tobagu zřízena až v roce 1976, když ji zastával až do průlomového volebního roku 1986 sir Ellis Clarke. Ten měl možnost se od března 1986 ucházet již o třetí funkční období v řadě. Nakonec se rozhodl, že znova kandidovat nebude a volbu nového prezidenta nechal na politické dohodě nové vlády. Novým společným kandidátem NARu se stal Indotrinidad'an Noor Hassanali. Hassanali složil prezidentskou přísahu 19. března a nahradil tak po několika dnech ve funkci prozatímního

---

¹⁵⁷ Gunson, Phil.a Chamberlain, Greg. The Dictionary of Contemporary Politics of Central America and The Caribbean, s. 231. Prentice Hall College Div; second Edition, prosinec 1991 – 397 stran. ISBN: 0132133725

¹⁵⁸ Meighoo str. 121, TG 22. březen 1986, s. 1.

¹⁵⁹ Siewah and Arjoonsingh 199, svazek 1., str. 95.

¹⁶⁰ Meighoo s. 123.

pověřeného prezidenta Michaela Williamse¹⁶¹. Indové na Trinidadu tak slavili další dosaženou vrcholovou ústavní funkci. Jejich kandidát obsadil prezidentskou funkci, přičemž na obsazení premiérského křesla došlo o několik let později.

I když Basdeo Panday prozatím nedosáhl na nejvyšší politickou funkci, tak mu to nezabránilo, aby z křesla ministra zahraničí aktivně navazoval kontakty s původní vlastní jeho předků. Zasloužil se o otevření Indického kulturní centra na Trinidadu, které otevřel osobně ministr zahraničí Indie¹⁶². Robinson s Pandayem dokonce doprovodili ministra během jeho sedmi denní cesty po Trinidadu, během které bylo podepsáno několik bilaterálních hospodářských dohod. Třeba té o exportu trinidadské ropy do Indie¹⁶³. Robinsonova náklonost k Indotrinidadánům se pomalu začala měnit v nebezpečný argument v rukou především radikálních Afrotrinidadánů, kteří obviňovali Robinsona z nicnedělání v otázce chudoby a nezaměstnanosti mezi tamními černochoy, zatímco nadržuje Indům. Rodák z Tobaga, který na svůj rodilý ostrov poslal nemalé prostředky na rozvoj například hlavního přístavu Scarborough si velmi dobře uvědomoval sílící kritiku a začínal podnikat kroky, co by tuto kritiku umlčely. Robinsonova administrativa vedle navázání úzkých kulturních a diplomatických vztahů s Indií začala aktivně navazovat kontakty i se státy afrického kontinentu. Hlavně se státy z oblasti Guinejského zálivu, odkud měla pocházet velká část dovezených otroků na Trinidad a Tobago.

Snahy o obnovení kulturních a diplomatických vztahů s černým kontinentem vyvrcholily 23. května 1987, kdy na Trinidad dorazil arcibiskup z Kapského města, který tehdy vynesl památné přirovnání. V něm arcibiskup přirovnal Trinidad (díky etnické rozmanité společnosti) k Duhové zemi. Toto přirovnání narážející na kosmopolitní společnost

---

¹⁶¹ The Office of the President Republic of Trinidad and Tobago. Citováno k 9.1.2013. Dostupné na webové síti: http://www.thepresident.tt/the_presidency.php?mid=7

¹⁶² Meighoo, NTT 29. duben 1987

¹⁶³ Meighoo s. 123.

Trinidadu převzalo mnoho světových medií a přirovnání Duhová země se stala pro svět synonymem pro Trinidad a Tobago¹⁶⁴.

Realita se však oproti arcibiskupově přirovnání zásadně lišila. Uvnitř rozmanité ostrovní společnosti vládly vážné hospodářské potíže, které postihly hlavně černošskou část populace. Ta si svojí bezmocnost vybíjela hlavně na Indech a velmi markantně v posledních letech narůstal počet mezietnických srážek. Šířící se chudoba v druhé polovině osmdesátých let se dotýkala hlavně mladé černošské populace, která byla chudobou poznamenána nejvíce. Mladí Afrotrinidadané se pak obraceli k Islámu, kam masově konvertovala významná část mladých chudých černochů.

Islámská víra byla zvláště na Trinidadu zakořeněna už od časů příjezdu prvních smluvních dělníků pocházejících z Jávy. Tedy věřících praktikující umírněnější formu Islámu. Zatímco dle odhadů se na menším Tobagu nachází kolem pouhých pětiset Muslimů, tak na větším Trinidadu se místní muslimská komunita konstantě drží kolem čísla 115ti tisíc věřících. V polovině osmdesátých let se nacházelo na Trinidadu na sedmdesát mešit a dosud největší islámskou organizací byla ASJA (Anjuman Sunnatul Jamaat Association of Trinidad and Tobago). Tato nejstarší organizace založená už roku 1930 zastřešuje více než 80% muslimů a za dobu své existence neměla ve své sféře významnější konkurenční organizaci. To se však změnilo založením Jamaat al Muslimeen (1979). K jejím hlavním zakladatelům patřil Afrotrinidadan Yasin Abu Bakr (vl. Jménem Lennox Philips), který konvertoval k Islámu už během svých studií v Kanadě. Domů na Trinidad se vrátil s daleko radikálnější formou vyznání Islámu, než reprezentovala sekulární ASJA¹⁶⁵. V roce 1983 už Bakrova organizace čítala na pět tisíc členů – většinou Afrotrinidadanů pocházející ze sociálně slabších vrstev. Už tehdy Bakr skládal plán vnitrostátního ozbrojeného převratu, kdy by

¹⁶⁴ <http://www.stouteweb.com/trini/Default.htm>, tento již zažitý přídomek pro TT zavedl arcibiskup Desmond Tutu během své návštěvy Trinidadu.

¹⁶⁵ Svanberg, Ingvar a Westerlund, David. Islam Outside the Arab World, - kapitola: Trinidad and Tobago – s. 1 až 3. Routledge Publisher, srpen 1999 – 476 stran. ISBN: 0700711244

svrhnul tehdejší vládu PNM. Plán však nebyl realizován a na svoji příležitost si musel počkat na konec osmdesátých let¹⁶⁶.

Etnické spory a špatná ekonomická situace horšící se už od druhé poloviny osmdesátých let přinesla řadu sociálních problémů. Ty se dotýkaly čím dál většího počtu obyvatel Trinidadu a Tobago, což v důsledku přivedlo masy obyvatel do ulic, aby protestovaly proti zvyšujícím se životním nákladům a korupci v politice. Těchto témat se nechytila pouze opoziční PNM, ale primárně okrajové radikální strany a odborářské hnutí zastupující davy nespokojených v ulicích. Za nejaktivnější je nutno jmenovat již zmíněnou islámskou radikální organizaci Jamaat al Muslimeen lákající do svých řad velké množství mladých nespokojených Afrotrinidadanů bez životní perspektivy. Strana jim nabízela však jediné: Radikální Islám. Počet mladých radikálních černošských konvertitů se začínal nebezpečně násobit. Abú Bakr se snažil své nové „bratry“ politicky štvát hlavně proti Hinduistům a Indům, kteří měli zapříčinit rostoucí chudobu mezi černoškou populací. Opodál nechtěly však zůstat ani odbory. Například TU stála v čele tisícového davu mířícího v červenci 1987 z města na Naparima do hlavního města, aby vyjádřila nespokojenost s rostoucími cenami paliv a potravin¹⁶⁷. Přičemž vrchol ekonomických problémů vyvrcholil v srpnu 1989 vyhlášením devalvace národní měny vůči americkému dolaru. Tímto krokem ztratila Robinsonova vláda a celá NAR poslední zbytky voličského elektorátu a byla pouze otázkou času, kdy a především jakou formou vláda NAR skončí¹⁶⁸.

Zhoršující ekonomické situace se snažila využít na stále opoziční roli si zvykající PNM. Tu po neúspěšných volbách 1986 a následné rezignaci Chamberse převzal Patrick

---

¹⁶⁶ The Trinidad Express – Split in Jamaat in 83 over coup plot. Článek vydán 4.6.2012 a citován k 12.3.2013. Dostupný na webové síti:

<http://www.trinidadexpress.com/news/Split-in-Jamaat-in-83-over-coup-plot-157115505.html>

¹⁶⁷ Meighoo, s. 123-129.

¹⁶⁸ Ibid s. 138.

Manning, pozdější ministerský předseda a prezident¹⁶⁹. Neúnosnou situaci si uvědomovali i uvnitř NARu, tam nejvíce poukazoval na situaci Karl Hudson Phillip – někdejší významný člen PNM a spoluzakladatel NAR. Ten vystavil vedení NARu silné kritice ohledně tristní ekonomické situací a zanedbávání investic do školství a zdravotnictví. Ve vládní koalici se schylovalo k názorovému střetu mezi jejíma dvěma nejvýznamnějšími tvářemi. Jejím předsedou A. N. R. Robinsonem (ONR) a Basdeo Pandayem (ULF). Vzájemná rivalita došla až tak daleko, že si oba politici odmítli vzájemně potřást rukou¹⁷⁰. Vzájemná nevráživost pak nemohla dopadnout jinak, než odchodem respektive vyloučením Pandaye ze společné koalice¹⁷¹. Situaci nezachránilo ani pověření člena koalice, Jaigobina Nanga, aby vyšetřil vzájemné spory a navrhl smírné řešení. Ani to však spory nezažehalo a Panday zanedlouho založil vlastní frakci - CLUB 88. Ta se stala základem pro založení strany UNC v roce 1989, kterou Panday o několik let později dovedl k triumfálnímu parlamentnímu vítězství¹⁷².

Rok 1989 se nesl v duchu vládních škrťů napříč celou ostrovní ekonomikou. Mohla za to tristní ekonomická situace a nízké ceny ropy na světových trzích. Vláda musela zvýšit daně a Robinson absolvoval několik státních návštěv, aby získal příslib půjček pro domácí ekonomiku. Na pořadu dne bylo i několik privatizací státních podniků v čele s národními telekomunikacemi. Koaliční vláda viděla jediné východisko z ekonomické recese v přílivu zahraničního kapitálu. V druhé polovině roku 1989 se na ostrov dostavily první významnější ekonomické investice ze zahraničí slibující ekonomický obrát k lepšímu. Největší investice přišly do ropného odvětví. Společnosti Conoco a Pan West začaly za 95 miliónů USD budovat nové ropné komplexy. Další velké firmy tentokrát mířily investice do oblasti

---

¹⁶⁹ The Trinidad and Tobago General Election, 11. December 2000, s. 5. The Commonwealth Secretaria, březen 2002. ISBN: 0850926807

¹⁷⁰ Meighoo, s. 132.

¹⁷¹ Gunson a Chamberlain, s. 231.

¹⁷² Meighoo, s. 133-134.

zpracování zemního plynu. V průmyslové zóně Point of Lisas byl postaven závod na zpracování přírodního plynu – Phoenix Park Gas Processors, první svého druhu na ostrově¹⁷³.

2.8 *Ekonomická stagnace a její následky: Převrat Jamaat al Muslimeen*

Koncem roku 1987 skončilo druhé prezidentské funkční období dosavadnímu prezidentu Ellisi Clarkovi. Ten tím ukončil své desetileté úspěšné prezidentské období, během kterého si získal respekt napříč etnickými skupinami a platil za konstruktivního politika, který se vždy snažil zneprátené politické strany spojovat, ač jeho funkce disponovala pouze symbolickými pravomocemi. V otázce jeho nástupnictví se rozhořel boj mezi zastánci „rotujícího“ systému, kdy by měl na uvolněné křeslo usednou pro změnu kandidát indického původu.

Politická reprezentace se nakonec domluvila na indickém kandidátovi. Tím se stal Noor Hassanali, vystudovaný právník a první muslim jako hlava státu z oblasti Ameriky v dějinách¹⁷⁴. Za volbou Hassanaliho stál hlavně Basdeo Panday, čímž se indotrinidačtí politici dostávali postupně do nejvyšších ústavních politických funkcí, což nesli nelibě převážně radikální Afrotrinidadané angažováni v takových organizacích jako Jamaat al Muslimeen. Tu navíc pobouřila i návštěva indického ministra zahraničí, Narayana Datta Tiwariho, aby otevřel na ostrově Indické kulturní centrum. Návštěva posloužila k podpisům vzájemných bilaterálních dohod mezi Trinidadem a Indií. Zároveň bylo na 31. května 1987 uspořádána první Karibsko-hinduistická konference, přičemž datum konání nebyl zvolen náhodně – na poslední květnový den totiž připadal státní svátek: Indian Arrival Day¹⁷⁵.

---

¹⁷³ Ibid, s. 139.

¹⁷⁴ National Library and Information System Authority of TT – Noor Hassanali. Citováno k 17.3.2013. Dostupné na webové síti:
<http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/Biographies/BiographiesGI/tabid/288/Default.aspx?PageContentID=481>

¹⁷⁵ Meighoo, s. 123-124.

Tolik událostí v jednom roce týkající se Indů a indické kultury všeobecně byla přílišná porce jak pro radikální muslimy, tak i pro stále silnou skupinu přívrženců myšlenky Black Power. Trendu zvyšujícího se vlivu Indického etnika na úkor Afrotrinidadanů využil Yasin Abú Bakr, vůdce hnutí Jamaat al Muslimeen. Při oslovování nových členů do hnutí už nepoukazoval pouze na chudobu, ale začal vsázet na proti indické nálady. Bakr otevřeně hlásal, že právě Indové stojí za chudobou mladých Afrotrinidadanů.

Počátkem roku 1990 dosahovala nespokojenost veřejného mínění s vládou NARu svého vrcholu. Ačkoli Robinsonova vláda slavila navenek úspěch v zahraniční politice, když se Robinsonovi podařilo na zasedání OSN v New Yorku prosadit vznik Mezinárodního kriminálního dvoru pro potírání drogové problematiky¹⁷⁶. Tlak na vládu premiéra se začal stupňovat i v řadách intelektuálních kruhů vydávající různé manifesty vyzývající Robinsona k rezignaci. Na vlnu stávek v areálu La Brea navazovala série odborářských pochodů k Rudému domu, jenž se zúčastnil v čelní řadě i Basdeo Panday. V průvodu mířeného proti vládě N. A. R. Robinsona nechyběly čerstvě založené protivládní hnutí jako: Hnutí za sociální transformaci (MOTION), Spojená komora obchodu (JTUM), dokonce i intelektuální Asociace spisovatelů Trinidadu a Tobagu. To vše v lednu 1990, kdy ekonomická situace byla pro Robinsona největším problémem. Navíc, kdy státní pokladna zela prázdnotou, započala vláda rozhovory s Mezinárodním měnovým fondem a Světovou bankou o poskytnutí úvěru¹⁷⁷. A aby výčet problému nebyl konečný, ostrovní ekonomika prohrála několik obchodních arbitráží. Ta největší se týkala naftařské společnosti Tesoro Oil, kdy byla nucena vyplatit značnou částku za zmařenou investici¹⁷⁸.

---

¹⁷⁶ Uniosil – Human Rights, United Nations, International Laws. Citováno k 17.3.2013. Dostupné na webové síti: <http://www.uniosil.org/international-criminal-court.html>

¹⁷⁷ Meighoo, s. 140-142.

¹⁷⁸ Ibid, s. 154.

23. června 1990 začala v parlamentu několikadenní rozprava věnovaná prohrané arbitráži ostrovního státu s ropnou společností Tesoro¹⁷⁹. U debaty byl přítomen i premiér A. N. R. Robinson, který se stal o několik dní později nedobrovolným svědkem bezprecedentní události nemající v historii Západních Indií obdoby. 27. července vtrhlo do Rudého domu (kde stále probíhala debata nad kauzu Tesoro) ozbrojené komando tvořené dvačtyřiceti muži, které okamžitě zajalo premiéra Robinsona a několik členů vlády. O půl hodiny později obsadilo další komando dvaasedmdesáti mužů pro změnu budovu státní televize, kde vystoupil s prohlášením Yasín Abu Bakr, leader hnutí Jamaat al Muslimeen¹⁸⁰. V horlivém televizním projevu Bakr vystavil tvrdé kritice vládu NARu, že zaprodala republiku Indům a způsobila ekonomický pád obou ostrovů. Co však bylo nejdůležitější, byl požadavek rezignace vlády a zorganizování nových parlamentních voleb do 90ti dnů. Neopomenul dodat, že další neméně důležitou podmínkou je plná amnestie všech členů organizace podílejících se na „revoluci“. Další den došlo k propuštění několika politiků z Rudého domu a pokračovala jednání mezi policií a Jamaat, stále však zůstával mezi rukojmími ministerský předseda. Ten byl propuštěn 31. července, jakmile v rozhlasovém vystoupení slíbil splnit všechny požadavky radikálů obsažené několika bodech¹⁸¹:

1. Úřadující premiér podá rezignaci.
2. Svým podpisem spolu s dalším ministrem vyzývá k podpoře Winstona Dookerana, aby akceptoval provizorní funkci premiéra.
3. Budou uspořádány parlamentní volby do devadesáti dnů.
4. „Revolucionářům“ bude garantována amnestie.

---

¹⁷⁹ Ibid, s. 145.

¹⁸⁰ De Light a Thomas, s. 80.

. Výčet škod a obětí byl na ostrov velikosti Trinidadu značný. Kromě obsazení médií se členové Jamaat pokusili úspěšně obsadit i ostatní státní budovy. Celkem během „převratu“ zahynulo na obou stranách na třicet osob a stopadesát bylo zraněno. K samotnému soudu s radikály došlo 13. srpna, když se u soudu zpovídalo 111 členů Jamaat al Muslimeen vč. Bakra z dvaadvaceti různých trestných činů¹⁸².

Jak se později během vyšetřování ukázalo, Bakr a jeho přívrženci puč už připravovali od poloviny osmdesátých let. Tehdy první významnější obnosy získávali převážně z páchané trestné činnosti – obchod s drogami, zbraněmi a prostitucí¹⁸³. Pokud v polovině osmdesátých let Bakr získával kapitál výhradně kriminální činností, tak o několik let později našel opravdového mecenáše – Muammara Kaddáfího. Libyjského vůdce Bakr osobně několikrát osobně navštívil přímo v Líbyi. Soudní proces s Islamisty skončil v roce 1992 osvobozením Bakra a jeho druhů, kteří si už předem vymohli amnestii, která je zachránila před doživotním trestem – 114 členů tedy bylo s konečnou platností propuštěno¹⁸⁴. Navíc ještě organizace Jamaat al Muslimeen získala od státu jeden milión dolarů za to, že ozbrojené složky bez oprávnění obsadily nebo zničily nemovitosti patřící organizaci. Toto rozhodnutí silně pobouřilo veřejné mínění už jenom při pomyslení, kolik lidí zahynulo během převratu. Každopádně spojení Jamaat a Abú Bakr dávalo o sobě vědět i v dalších letech¹⁸⁵.

---

¹⁸² Meighoo, s. 146-147.

¹⁸³ Payne, Anthony a Sutton, Paul. *Size and Survival: The Politics of Security in the Caribbean and the Pacific*, s. neznáma – kapitola: *The Failure of The Abu Bakr Coup: The Plural Society, Cultural Traditions and Political Development in Trinidad* – Bishnu Ragoonath. Routledge Publisher, září 1993 – 200 stran. ISBN: 071464532X.

¹⁸⁴ Rogozinsky, s. 339.

¹⁸⁵ Atkins, E. Stephen. *Encyclopedia of Modern Worldwide Extremists Group*, s. 39-40. Greenwood Publisher, květen 2004 – 432 stran. ISBN: 0313324859

2.9 *Návrat PNM k moci, léta devadesátá*

Následky pokusu o převrat ze strany Jamaat al Muslimeen byly primárně politického charakteru. Politická reprezentace počítala, že by v přechodném období od převratu k novým předčasným volbám mohl stát v čele provizorní vlády renomovaný ekonom Winston Dookeran, který byl v době puče mezi zajatými v Rudém domě. Od tohoto konceptu však bylo brzo upuštěno, ať už liknavým přístupem Dookerana se vyjádřit k celé záležitosti. Nebo následným rozhodnutím, že nebude zapotřebí vyvolat předčasné volby a další volby se budou konat v řádném termínu. Ten připadal na prosinec 1991 a tím de facto bylo dodrženo regulérní pětileté volební období. Takže akce Bakrových přívrženců oproti předpokladům neměla vážnější politické důsledky¹⁸⁶.

Paradoxně násilný charakter pokusu o převrat pomohl z části získat zpět náklonnost veřejného mínění ke koalici NAR a jejímu ministerskému předsedovi. Na veřejnost jistě zapůsobilo i zranění, které si premiér Robinson odnesl jako rukojmí z Rudého domu.

Kromě „soucitu“ ze strany obyvatelstva nahrávala koalici NARu zotavující se ekonomika. Ta se v druhé polovině devadesátého roku až zázračně začala zotavovat. Díky diktátu mezinárodních institucí podmiňující půjčku pouze za cenu strukturálních reforem si Trinidad postupně obnovil důvěru zahraničních investorů. Ti se postupně začali na ostrov vracet i s novým kapitálem.

Avšak opravdovým důvodem růstu ostrovní republiky byl náhlý skokový růst cen ropy na západních trzích způsobený první válkou v Perském zálivu. Pouze pro srovnání: V letech 1988-1989 se cena barelu ropy nedostala přes dvacet dolarů, zatímco s konfliktem v Perském zálivu se ceny dostaly až na 40 USD za barel¹⁸⁷. Tyto okolnosti dovolily Robinsonově vládě sestavit nezvykle štědrý státní rozpočet – mnohými posměšně nazývaný, rozpočet Santa

¹⁸⁶ Figueira, Dáriu. *The Politics of Radost Hegemony in Trinidad and Tobago*, s. 136. Universe Publisher – srpen 2010, 272 stran. ASIN: B004NSV0NG

¹⁸⁷ Payne a Sutton, s. 111 až 112.

Clause. Příliv zahraničních investic na ostrov byl nejsilnější od roku 1982 a růst HDP konečně dosáhl kladné hodnoty (1,5% za rok 1990)¹⁸⁸. Ani pozitivní statistiky nepřesvědčily Robisona, aby vedl volební kandidátku NARu v blízkých se volbách.

Basdeo Panday svým vyloučením z řad parlamentního klubu NARu a zložením vlastní platformy CLUB 88 ztratil nemálo politických příznivců. Další ztratil svojí snahou vyvolat neúspěšné vyslovení nedůvěry vlády NARu. Svým kritickým přístupem k vládní koalici, kde měli Indotrinidadané silné zastoupení ztratil na nějakou dobu i politický vliv a pozici hlavního politika, zastupujícího Indy. Jeho roli až do voleb 1991 zaujal už zmíněný ekonom Winston Dookeran. Ten nevyužil příležitost postavit se do čela NARu po převratu Jamaat, čímž umožnil pozvolný návrat Pandaye do vrcholné politiky¹⁸⁹.

První volby po neúspěšném puči se konaly v prosinci 1991, kde opět kandidovaly dvě tehdejší nejsilnější politické strany, PNM a koalice NAR. Do okruhu těchto favoritů voleb se nečekaně zařadila i nová strana UNC. Za jejím vznikem nestál nikdo jiný, než Basdeo Panday. Nová strana cílila hlavně na Indické voliče, což se ve výsledku dotklo nejvíce kandidující koalice NAR. Ta tím ztratila významnou část voličského aparátu a v prosincových volbách skončila až třetí, právě za politickým nováčkem UNC. Pandeyova strana získala v parlamentu třináct křesel, zatímco NAR pouhé dvě. Absolutním vítězem parlamentních voleb se dle očekávání stala opoziční PNM, která mohla po pěti letech opět sestavit vlastní vládu v čele s jejím předsedou Manningem.

Z výsledků voleb vzešly dva nové politické fenomény devadesátých let: Prvním byl Patric Manning – vystudovaný geolog. A Basdea Panday, přičemž obě tato jména jsou spojována s následným politickým vývojem Trinidadu a Tobago po celá devadesátá léta¹⁹⁰. Vláda pod Manningovým vedením složila přísahu za přítomnosti prezidenta Hassanaliho 17.

---

¹⁸⁸ Meighoo, s. 150-151.

¹⁸⁹ Payne a Sutton, s. 110.

¹⁹⁰ Meet Patrik Manning – Biography. Citováno k 26.3.2013. Dostupné na webové síti: <http://www.meetmanning.com/home/node/1>

prosince 1991. Navíc makroekonomická data naznačovala, že alespoň po ekonomické stránce bude nová vláda těžit ze stabilního ekonomického růstu, který započal už v závěru volebního období vlády NAR. Charakteristickým rysem volebního období PNM je především silný příliv zahraničního kapitálu ve spojení se státními těžařskými firmami potřebující silného zahraničního partnera, aby došlo k modernizaci těžařského sektoru. Byla vytvořena nová státní těžařská společnost PETROTRIN (1993) za vydatné pomoci zahraničních těžařských gigantů Shell a Texaco¹⁹¹. Nový podnik vybudoval nové zpracovatelské závody na ropné produkty v oblasti Pointe-a-Pierre. Paralelně PETROTRIN začal investovat značné prostředky do nových průzkumných vrtů na jihu Trinidadu. A následovaly nové vysoké investice. V lednu 1992 oznámil největší zahraniční investor na ostrově Amoco záměr investovat na tři sta milionů USD do průzkumu a produkce přírodního plynu, přičemž tento investor byl následován dalšími dvěma společnostmi: Texaco a British Gas s plánem založit společný podnik na těžbu přírodního plynu s plánovaným rozpočtem tři sta milionů dolarů. Samotná oblast Pointe-a-Pierre se stala symbolem těžebního rozmachu na ostrově, protože zde vznikl jeden z největších areálů na světě zaměřený na zpracování přírodního plynu. Značnému zájmu se těšil i rozvoj petrochemického průmyslu v průmyslovém parku Point Lisas – symbol boomu petrochemického průmyslu první poloviny devadesátých¹⁹². Ten do roku 1995 hostil největší světové společnosti angažující se převážně v methanolovém odvětví. Nově investující společnosti jako: Methanex Corp, Mississippi Chemical Corporation, Farmland Industries of Kansas City či stoprocentně státem vlastněné TTUC dostaly Trinidad do žebříčku pěti největších vývozců methanolu na světě. To bylo dáno především atraktivitou ostrova, který poskytoval podmínky pro výrobu a distribuci methanolu pocházejícího (včetně surovin pro jeho výrobu) z Brazílie s okamžitou možností vývozu na největší trhy v Severní Americe. Ruku v ruce šel s budováním chemického průmyslu probíhala na ostrově i stavba

---

¹⁹¹ PETROTRIN – Our History. Citováno k 26.3.2013. Dostupné na webové síti: <http://www.petrotrin.com/Petrotrin2007/OurHistory.htm>

¹⁹² Rogozinski, s. 339.

průmyslových závodů. Obzvláště v zóně La Brea došlo k výstavbě několika továren na zpracování levných rud dovážených z Brazílie za přispění Nucear Corporation. S americkou společností Manningova vláda i díky půjčkám od mezinárodních institucí, tak vytvořila několik společných podniků, kde držela významný vlastnický podíl. Postupná diverzifikace ostrovní ekonomiky směrem mimo těžební průmysl měl předejít problémům z osmdesátých let¹⁹³.

Prosperující ekonomika, která započala svůj růst již začátkem devadesátých let dosáhla svého vrcholu roku 1994, když statisticky rostla o čtyři procenta – nejvíce od roku 1980, kdy díky ropnému šoku růst dosáhl desíti procent. Vedle toho v období 1992-95 bylo na Trinidadu a Tobago investováno ať už prostřednictvím zahraničního kapitálu, nebo půjčkám od mezinárodních organizací 1,360 miliónu USD¹⁹⁴.

Vláda PNM měla významnou zásluhu za dobře fungující ekonomiku, ale zároveň byla silně kritizovaná z řad opoziční indotrinidadské UNC a dalších vlivných členů indického etnika, že ministerský předseda úmyslně nedosazuje do vládnoucích funkcí žádné zástupce Indotrinidadčanů. Toto nařčení se však opíralo o věcná fakta. Ve čtrnácti členném vládním kabinetu zasedal jediný ministr indotrinidadského původu, Lenny Saith. A v celém klubu PNM čítajícího dvacet jedna poslanců zasedali pouze čtyři poslanci indického původu¹⁹⁵. Manning nepatřil mezi rasistické populisty jako tomu bylo u Pandaye či dříve u Butlera. Stál u slavnostních zahájení konferencí věnující se hinduistické problematice na ostrově či slavnostního otevření katedry Etnických studií na UWI. Výraznější nebezpečí neznamenal ani opoziční rétorika z řad UNC a jejího předsedy Pandaye. Naopak, největší kritice byl vystaven od organizace Maha Sabha a osob, pohybující se kolem této nábožensko-kulturní organizace. Těmi byli Ramesh Maharaj a Hulsie Bhaggan.

---

¹⁹³ Meighoo, s. 168-170.

¹⁹⁴ Ibid, s. 171.

¹⁹⁵ Mazrui, M. Alamin. Race, Gender and Culture Conflict, s. 452-458. Africa World Press, září 2003 – 495 stran. ISBN-10: 1592211453

Strana UNC pod vedením Basdea Pandaye ve volbách 1991 překvapivě skončila hned druhá za vítěznou PNM, což bylo považováno za velký úspěch, protože strana fungovala velmi krátkou dobu. Avšak pokud chtěla myslet na vítězství ve volbách 1995 musela projít vnitřní reformou, protože v rámci strany se po úspěšných volbách vytvořilo několik stranických frakcí kazící dobrou pověst mezi voliči. Za největšího „rebela“ ve vlastních řadách platila Hulsie Bhaggan. Jedna z nejvýraznějších indotrinidadských političek devadesátých let. Ta se dostala do všeobecného povědomí svým kontroverzním přístupem vůči afrotrinidadským mužům, kteří dle jejího názoru stojí za většinou znásilnění žen indického původu¹⁹⁶. Ačkoli její vystupování a chování jí jednou dostalo i do vězení. Přesněji, když v listopadu 1993 zablokovala se svými přívrženci frekventovanou Batlerovu magistrálu. Její chování začalo být přítěží i předsednictvu UNC, protože otevřeně kritizovala i Pandayovu politiku, kterou přirovnávala k diktátorství¹⁹⁷.

Navzdory různým excesům a výstupům svých členů se podařilo Pandayovi vlastní stranu UNC udržet konsolidovanou a připravit ji k novým parlamentním volbám stanovené na 6. listopad 1995. Do plánu druhé nejsilnější strany nahrával jeden, avšak významný fakt. Demografický vývoj populace Trinidadu a Tobaga jasně ukázal, že v roce nových parlamentních voleb populace Indotrinidadanů přesáhla tu Afrotrinidadskou. Tento trend už byl viditelný při sčítání v roce 1990. Tehdy poprvé v historii vyšlo najevo, že Indové svoji reprodukci převyšují tu černoškou. Konkrétně čísla ukazovala, že na ostrovech tvoří celkovou populaci 40,3% Indů, zatímco Afrotrinidadanů bylo 39,6%¹⁹⁸. O pět let později hrál tento demografický ukazatel významnou roli při výsledných volbách.

---

¹⁹⁶ The Trinidad Express – Hulsie Bhaggan. Citováno k 28.3.2013. Dostupné na webové síti: http://www.trinidadexpress.com/woman-magazine/Hulsie_Bhaggan-102680864.html

¹⁹⁷ Meighoo, s. 175.

¹⁹⁸ Ibid, s. 174.

2.10 *Volby 1995: Indotrinidad'ané na politickém vrcholu*

Nečekané komplikace se začaly rodit uvnitř vládní PNM. Ta mohla být díky slušnému ekonomickému výkonu být spokojená. Sebeuspokojení a rostoucí sebedůvěra ovšem začala být čitelná i na vystupování ministerského předsedy Manninga, z jeho chování vůči jeho straníkům. Z předsedy číšila dávka přehnané sebedůvěry hraničící s lehkou arogancí. Ta dosáhla vrcholu v jednom z jeho televizních vystoupení v důležitém volebním roku 1995 prohlášením, kde se prohlásil „otcem národa“. Při této příležitosti oznámil, že zbavuje svého úřadu ve své vládě, Ralpa Maraje. Jeden z mála Indotrinidad'anů v Manningově okolí zastával důležitý post ministra zahraničí, jenomže i když nebyl profesionálním politikem (naopak, byl respektovaným spisovatelem), jeho odvolání vystavilo ministerského předsedu velké kritice i z řad Indotrinidad'anů, protože jeho místo zaujal Afrotrinidad'anem¹⁹⁹. Střet Maraje a Manninga se opakoval znova o několik měsíců později, tentokrát s Manninga s fatálnějšími důsledky. V červnu 1995 došlo k jmenování Indotrinidad'ananky Occah Seapaul do funkce mluvčí národního parlamentu – shodou okolností nová mluvčí byla sestra dříve odvolaného Ralpa Maraje. S jmenováním jeho sestry se za každou cenu nedovedl vyrovnat předseda PNM a začal opakovaně vyzývat novou mluvčí k rezignaci.

Obviňoval Marajovu sestru, že je odpovědná za zpronevěru různých fondů (ačkoli nikdy jí nic nebylo dokázáno) a nemá legitimitu, aby zastávala danou funkci. Occah Seapaul se zastal také její bratr a celý konflikt vyústil v Marajovo vystoupení z řad PNM a přestupem do opozičního tábora UNC²⁰⁰.

V celém sporném případě mluvčí sehrál svojí velmi diskutabilní roli tehdy zastupující viceprezident Emanuel Carter. Ten zastupoval prezidenta Hassannaliho po dobu jeho zahraniční dovolené. Byl to totiž on, který vyhlásil výjimečný stav v oblasti Port of Spain, aby

¹⁹⁹ Misir, Prem. *Ethnic Cleavage and Closure in the Caribbean Diaspora: Essays on Race, Ethnicity and Class*, s. 110-114. Edwin Mellen Publisher, listopad 2006 – 220 stran. ISBN: 0773455523.

²⁰⁰ Mazrui a Alamin, s. 464-467.

mohlo byt ve zvláštním režimu dosaženo odvolání sporné mluvčí. Celá Manningova kampaň se nakonec obrátila proti jemu samotnému, protože Maraj nebyl prvním ani posledním členem PNM v parlamentu, který se rozhodl z PNM vystoupit popřípadě vstoupit do UNC. Tím definitivně vládní PNM ztratila v parlamentu nadpoloviční většinu a opoziční UNC se podařilo prosadit návrh předčasným voleb vypsané na prosinec 1995. Rok 1995 byl rokem indické kultury a také rokem, kdy v největších městech panovala napjatá bezpečnostní situace, protože od roku 1991 začala ostrov trápit prudce rostoucí míra kriminality a růst počtu kriminálních gangů²⁰¹. Značný ohlas vyvolala kriminální skupina kolem „drogového krále“ Dole Chadeeho s napojením na kolumbijský drogový kartel Medellín. Ten byl s jeho kumpány zadržen ve spolupráci s americkými úřady, protože na jeho osobu byl vydán zatykač i v Maimi²⁰². Vrcholem řádění těchto gangů se stala plánovaná vražda ministra národní bezpečnosti přímo v jeho domě. Selwin Richardson byl i členem vlády NARu. Z atentátu byli obviněni Abdul Qadir a Curtis Joseph – oba členové Jamaat al Muslimeen, avšak oba byli nalezeni mrtví²⁰³. Alarmující byla i statistika vražd na Trinidadu i Tobagu. V roce 1994 dosáhla tato statistika vrcholu, když bylo registrováno 144 vražd. O čtyři roky později poprvé tato statistika dostala pod hranici sto²⁰⁴.

Basdeo Panday se uprostřed devadesátých let aktivně účastnil bezpočtu kulturních akcí věnovaných indotrinidadské kultuře. Předseda UNC si nenechal ujít oslavy při příležitosti stopadesátiletého výročí příjezdu prvních smluvních dělníků z Indie vrcholící roku 1993. V roce 1995 byl do kalendáře zaveden nový svátek: Indian Arrival Day k nelibosti mnoha katolíků, protože nahradil jiný významný křesťanský svátek²⁰⁵.

---

²⁰¹ Meighoo, s. 178-180.

²⁰² Darius Figueira. Cocaine and Heroin Trafficking in The Caribbean: The Case of TT, Jamaica and Guayana, s. 168-170. Universe Publisher, listopad 2004 – 228 stran. ISBN: 0595336329

²⁰³ Darius Figueira. Jihad in Trinidad and Tobago, s.139-141. Universe Publisher, květen 2002 – 228 stran. ISBN: 0595228348

²⁰⁴ TT crime – Stats. Citováno k 30.3.2013. Dostupné na webové síti:

<http://www.ttcrime.com/stats.php>

²⁰⁵ De Light a Thomas, s. 46.

Do prosincových voleb 1995 šla vládní PNM jako mírný favorit, ovšem s několika vážnými skandály z posledních měsíců, které dokázal obratně využít konkurenční UNC vedena Pandayem. Politický veterán neustále opakoval, že Manning míří k autoritativní vládě ignorující veškeré ústavní a institucionální pořádky – jasně tím narážel na kauzu Seapaul, kde neváhal využít svého vlivu na zastupujícího viceprezidenta Cartra, aby prostřednictvím vyhlášení nouzového stavu docílil jejího odstranění. Daleko vážnějším důsledkem zneužití tohoto krajního řešení však byl odliv nejen několika indotrinidadských poslanců z řad PNM do konkurenční UNC, ale hlavně odliv vzdělaných voličů od vládní PNM k UNC a menším alternativním stranám. V neprospěch PNM hrála si prudký nárůst nezaměstnanosti. Ta navzdory silnému zahraničnímu kapitálu, který však v roce 1995 začal upadat dosahovala na konci volebního období PNM až osmnácti procent²⁰⁶.

Předvolební kampaň ze strany obou největších favoritů se odehrála bez vážnějších incidentů a vzájemných negativních kampaní, přičemž vystupování předáků PNM v čele s Manningem bylo hodnoceno spíše jako pasivní. Naopak Panday se na rozdíl od předešlých volebních kampaní vyvaroval osobních útoků na konkurenty a soustředil se, aby ke své UNC nalákal co nejvíce voličů a přívrženců. Prezentoval se jako sjednotitel všech a všeho a otevřeně zval do potencionální koalice především stranu NAR a politiky spjaté tehdejší koalice z druhé poloviny osmdesátých let, které Panday opustil. Panday se několikrát sešel se svými bývalými koaličními partnery – Robinsonem a Dookeranem, což naznačovalo budoucí politický povolební směřování NARu a UNC. Paandeyova předvolební strategie se nakonec vyplatila, protože výsledky listopadových voleb byly velmi těsné.

Nejvíce voličských hlasů ve volbách získala sice PNM, ale přepočtené mandáty určily oběma stranám shodně sedmnáct křesel (PNM získala pouze o šestnáct tisíc voličských hlasů

---

²⁰⁶ Rogozinski, Jan. A Brief History of the Caribbean: From the Arawak and Carib to Present, s. 339. Plume Publisher – září 2002, 432 stran. ISBN: 0452281938

více před druhou UNC)²⁰⁷. Rozhodujícím výsledkem se ukázal zisk třetí strany v pořadí: NAR. Ač s pouhým ziskem dvou křesel v parlamentu, povolební jednání měla v rukou tato strana. A protože už předvolební vyjednávání ukazovala na sblížování NARu s UNC, tak do Rudého domu poprvé v historii vstoupil ve funkci ministerského předsedy Ind – Basdeo Panday. Ten utvořil společnou koalici právě s NARem a tím vítězná PNM byla odsunuta do pozice opoziční strany²⁰⁸.

Závěr

Politický vývoj na Trinidadu a Tobagu koncem devadesátých znamenal vrchol politické dominance politiků indického původu. Indotrinidadští politici v období listopad 1995 až březen 1997 dokonce paralelně vykonávali funkci prezidentskou (Nor Hassanali), tak i premiéřskou (Basdeo Panday). Kdo by čekal, že posledních pět let dvacátého století bude ve znamení protiindických nálad, kvůli jejich politické dominanci, bude zklamán. Až na obligátní politické hádky mezi tábory nejsilnějších stran PNM a UNC, nedocházelo v ulicích Port of Spain k žádným větším excesům, které by připomínaly události z let 1970 a 1990.

Naopak, tato perioda byla věnována především investicím do hospodářského rozvoje a posílení bezpečnosti. Byla podepsána bilaterální smlouva s USA o potírání obchodu s narkotiky, který Trinidad tak trápil. Zároveň USA každý rok věnovaly vládě Trinbaga několik milionů USD, aby mohla zmodernizovat své policejní složky. Ty měly největší problém s potíráním zločinu páchaných bývalými členy Jamaat. Zakladatel organizace Bakr se od nich posléze otevřeně distancoval, jakmile došlo k jejich usvědčení ze série únosů a vražd některých předních indotrinidadských podnikatelů. Konec těchto „odpadlíků“ z Jamaat znamenal až rok 2006, kdy byli odsouzeni za vraždy vlivného podnikatele Vindra Naipaula a realitního makléře Geralda Gopaula. Oba byli uneseni a umučeni k smrti²⁰⁹. Po tomto činu

---

²⁰⁷ Meighoo, s. 328.

²⁰⁸ Rogozinski, s. 338-339.

²⁰⁹ The Trinidad Express – The Case of Abu Baker. Citováno k 25.4.2013. Dostupné na webové síti: <http://www.trinidadexpress.com/internal?st=print&id=107376808&path=/news>.

následovala série policejních razií, které paralyzovaly činnost Jamaat ve všech oblastech. Nakonec se Abu Bakr řízení organizace vzdal a kontrolu přenechal svému synovi.

V roce 1997 vypršel prezidentský mandát Noru Hassanalimu. Následné rozhovory mezi premiérem Pandayem a vůdcem opozice Manningam z PNM vyústily politickým kompromisem, že novým prezidentem bude v parlamentu zvolen bývalý premiér a předseda PNM, A.N.R. Robinson. Tím bylo prvně aplikováno pravidlo, které už prosazoval Eric Williams, že pokud premiérem bude Ind, tak prezidentem má být kandidát afrického původu a obráceně.

Svědkiem politických vyjednávání byla tehdejší ministryně spravedlnosti, Kamla Persad-Bissessar. Nadějná politička v té době u rozhovorů pouze asistovala tehdejšímu předsedovi Pandayovi, ale byla to právě ona, kdo v roce 2006 získala důvěru delegátů UNC a na čas se stala opozičním leadrem. Panday byl totiž v roce 2005 nečekaně zatčen a obviněn z přijmutí úplatku během rekonstrukce mezinárodního letiště Piarco, které v roce 1998 procházelo rozsáhlou rekonstrukcí. Z vězení se nakonec dostal na kauci a další soudní procesy mu žádné obvinění nedokázaly. Ačkoli byl tím Panday očištěn, tak ztratil svojí pozici v čele UNC, kde ho nahradila postupně Kamla Bissessar. Ta dovedla v květnu 2010 stranu UNC k parlamentnímu vítězství po dlouhých devíti letech. Tuto periodu totiž opět ovládla strana PNM, kterou ve volbách 2001 dovedl k vítězství expremiér z počátku devadesátých let A.N.R. Robinson.

Závěr

V samém úvodu této diplomové práce jsem si položil řečnickou otázku, jakým způsobem a de facto i za jakých podmínek se Indotrinidadané dostali do nejvyšších zákonodárných funkcí sociálního a hlavně politického systému ostrova. Proč trvalo 153 let, než se první Indotrinidadan dostal do prezidentského křesla (Noor Hassanali). A proč ještě déle trvalo (161 let), než první indotrinidadský politik mohl zasednou to premiérského křesla (Basdeo Panday). Zpracování této diplomové práce mi dalo odpověď, ale rozhodně ne takovou, kterou bych mohl vyjádřit v jedné větě. Proč trvala sociálně-politická integrace Indů na Trinidadu tak dlouho dávám za příčinu třem faktorům.

Předně to je důsledek britské koloniální politiky po roce 1832. Tehdy po zrušení otrokářského systému bylo nutno integrovat tisíce bývalých černých otroků do společnosti. Mnoho z nich proto skončilo v koloniálních službách jako úředníci na středních a nižších postech koloniálního systému. Zároveň od roku 1834 začal program dovozu smluvních dělníků z Indie. První cesty dělníků proto vedly na plantáže, kde vedle nesnesitelných klimatických podmínek na ně čekali i předáci (bývalí černí otroci), kteří ještě přednedávnem pracovali na těch samých plantážích. Ti ve službách bílých majitelů měli na starost indické smluvní dělníky, kteří tak byli vystaveni nevybíravému zacházení ze strany předáků afrického (otrokářského) původu. Už zde můžeme vidět ranné důvody pozdějšího etnického napětí mezi oběma etniky. Ač průlomové rozhodnutí o ukončení dovozu smluvních dělníků z Indie z roku 1917 snad mělo částečně jejich integraci zlepšit, tak opravdové zlepšení nadešlo až v druhé polovině dvacátého století. Po roce 1917 už zde existovaly generace Indů, které žily už mimo plantážní systém. A zároveň měli solidní finanční zázemí z podnikání, ale ani to nevedlo

k jejich větší angažovanosti v politice. Tam stále převládali Afrotrinidadané, respektive potomci francouzských přistěhovalců. A Indové raději volili cestu podnikání. Kromě toho ani britská koloniální správa nějak nepřispěla k rychlejší integraci Indů v rámci společnosti, jako tomu tak bylo po roce 1832 u bývalých černých otroků. V lepším případě jim umožnila odchod do nedaleké Guayany, kde mohli získat i část pozemků pro vlastní obživu.

Druhý zásadní aspekt je dle mého názoru demografický. Jestliže v letech 1834 až 1917 přicestovalo na Trinidad necelých čtyři sta tisíc smluvních dělníků z Indie, přičemž několik desítek tisíc z nich odešlo do Britské Guayany, sotva mohli vyrovnat z demografického hlediska již na ostrově etablované obyvatelstvo afrického původu. Tento aspekt sehrál významnou úlohu ve volbách. Jakmile byl v třicátých letech dvacátého století uzákoněn volební zákon, který postupně umožnil volit většině obyvatelstva ostrova nad 18 let, tak se naplno projevilo, jak moc důležitou roli hraje ve volebních systémech otázka etnická. Jednoduše Afrotrinidadané volili afrotrinidadské kandidáty. A Indotrinidadané ty své, kterých bylo ještě daleko méně. Populační rovnováha obou etnik se začínala vyrovnávat až v průběhu osmdesátých let. Až dle statistiky během dekády devadesáté došlo k tomu, že indická populace byla početnější, než ta původem africká – ač pouze o několik jednotek procent. Proto nebude náhoda, že první ministerský předseda indického původu vzešel až z voleb roku 1991 (i když tomu jistě dopomohly i události z roku předešlého).

Třetí aspekt, který nemohu opomenout je aspekt rasový. Jedná se zřejmě o velmi diskutabilní názor, ale dle mého mínění je Trinidad vzorovým příkladem, kde existují zhruba dvě stejně početná etnika, na kterých můžeme užít etnické teorie. Není sporu, že Indové měli daleko složitější podmínky pro usazování na Trinidadu, než měli jejich soupeřící afrického původu. Ale díky jejich pílí a přizpůsobivosti se jim povedlo během několika generací dosáhnout stejného postavení ve společnosti jako Afrotrinidadanům. To ještě museli čelit různým agresím ze strany radikálních nábožensko-černošských organizací – jako tomu bylo

při „revolucích“ v letech 1970 a 1990, což jsou fakta historicky ověřitelná. Ani bych se zde nebál zmínit etnickou teorii, kterou vypracoval uznávaný diplomat, cestovatel a antropolog Arthur de Gobineau. Ten na základě svých četných cest světu vypracoval konkrétní charakterové atributy k jednotlivým etnikám – včetně afrického a indického. Dle jeho teorie obyvatelé černého kontinentu vynikají zejména silnými fyzickými vlastnostmi a smyslem pro rytmy a hubu. Po stránce intelektuální a organizační jsou na tom o poznání hůře. U Indů zase došel k závěru, že se jedná o velmi disciplinovanou rasu se smyslem pro pořádek a práci, zato však mají horší fyzické vlastnosti a mnohdy mají velmi citlivý charakter.

Je zřejmé, že se jedná pouze o letité teorie, které však alespoň částečně charakterizují daná etnika. A tomu je to ještě teorie, která je svým charakterem aplikovatelná pouze na domovská území oněch etnik, odkud je jejich pravý. V našem případě je potřeba zmínit, že obě etnika žijí v odlišném prostředí, než jsou jejich domovské státy a velký vliv na formování jejich charakteru měla i jistě britská koloniální správa. Jinak by zřejmě Trinidad dnes vypadal jako většina afrických států. Avšak díky zachování jakéhosi koloniálního řádu a nějaké formy vzájemného respektu mezi oběma etniky, který zde panuje už více než dvě dekády, je Trinidad a Tobago nejvyspělejším a nejbohatším ostrovem Západních Indií. I když za to mohou vděčit především ropě. Na straně druhé, politická reprezentace s prostředky pocházejícími z tohoto zdroje zachází relativně zodpovědně do té míry, že se bohatství z ropy nekumuluje pouze mezi vybranou elitou tamní politické reprezentace, jako je tomu ve většině států Afriky disponujícími ropnými ložisky.

Závěrem tedy mohu konstatovat, že současný stav společnosti panující na ostrovech Trinidad a Tobago je hlavně výsledkem vlivu britského koloniálního systému (řádu), který si osvojili i obě nejpočetnější etnika, která se postupem generací naučila vzájemnému respektu. Bez něho by Trinidad byl chaotickým státem typu Haiti, kde by veškerý zisk končil v kapsách

několika vyvolených. A dokud tato rovnováha mezi oběma etniky bude fungovat, tak Trinidad a Tobago zůstanou i nadále mezi nejvyspělejší státy v regionu.

Použitá literatura

Sekundární literatura:

ALEXANDER, J. Robert. A History of Organized Labor in the English-Speaking West Indies. Praeger Publisher, 30. říjen – 2004, 500 stran. ISBN: 0275977439.

BRERETON, Bridget. Unesco General history of the Caribbean (páté vydání). Publisher Macmillan Caribbean, 30. listopad 2003 – 792 stran. ISBN: 0333724593.

BLOUET, M. Olwyn. The Contemporary Caribbean: Life, History and Culture Since 1945. Publisher Reaktion Books, 16. duben 2007 – 160 stran. ISBN: 1861893132.

BRERETON, Bridget. Race Relations in Colonial Trinidad 1870-1900. Cambridge University Press, 1979, 261 stran. ISBN: 0 521 22428 4.

CAMBELL, Carl. C. Young Colonials: A Social History of Education in Trinidad and Tobago 1834-1939. University of West Indies 2000. ISBN: 9766400113.

DE-LIGHT, Dominique. POLLY, Thomas. Trinidad and Tobago: The Rough Guide. Rough Guide Publisher 1998, 352 stran. ISBN: 1858283795.

FIGUEIRA, Darius. The East Indian Problem in Trinidad and Tobago 1953-1962 Terror and Race War in Guyana 1961-1964. Publisher Universe, 22. červenec 2009, 272 stran. ISBN: 1440159963.

FIGUEIRA, Darius. Simbhoonath Capildeo: Lion of the Legislative Council Father of Hindu Nationalism in Trinidad and Tobago. Publisher Universe, 10. červenec 2003 – 278 stran. ASIN: B007HH5JYQ.

FIGUEIRA, Darius. The Politics of Racist Hegemony in Trinidad and Tobago. Universe Publisher, srpen 2010 - 172 stran. ASIN: B004NSV0NG.

FIGUEIRA, Darius. Cocaine and Heroin Trafficking in The Caribbean: The Case of TT, Jamaica and Guayana. Universe Publisher, listopad 2004 – 228 stran. ISBN: 0595336329.

FIGUEIRA, Darius. Tubal Uriah Butler of Trinidad and Tobago Kwame Nkrumah of Ghana: The Road to Ipedence. Publisher Universe, 2012, 202 stran. ASIN: B006VSSM7S.

GUNSON, Phil. a CHAMBERLAIN, Greg. The Dictionary of Contemporary Politics of Central America and The Caribbean. Prentice Hall College Div; second Edition, prosinec 1991 – 397 stran. ISBN: 0132133725.

HIGGINS, Georgie. A History of Trinidad oil. Trinidad Express Newspapers, 1996, 498 stran. ISBN: 9768160071.

HELLINGER, Daniel. Global Security Watch – Venezuela, s. 2. Praeger, 2012, 222 stran. ASIN: BOO97E4GBE.

KOVALSKI, Emilian and ZOLKOS, Magdalena. Defunct Federalisms: Critical Perspectives on Federal Failure (Federalism Studies). Publisher Ashgate, 10. září 2008 – 220 stran.

KIELY, Ray. The Politics of Labour and Development in Trinidad. University of The West Indies 1996, 224 stran. ISBN: 9766400172.

MAWBY, Spencer. Ordering Independence: The End of Empire in the Anglophone Caribbean, 1947-69 (Britain and the World). Polgrave Macmillan 2012, 328 stran. ISBN: 0230278183.

MacDONALD, Scott B. Trinidad and Tobago: Democracy and Development in the Caribbean. Praeger 1986, 240 stran. ISBN: 0275920043.

MEIGHOO, Kirk. Politics in Half Made Society: Trinidad and Tobago, 1925-2001. Markus Wiener Publisher 2004, 446 stran. ISBN: 1558763074.

MISIR, Prem. Ethnic Cleavage and Closure in the Caribbean Diaspora: Essays on Race, Ethnicity and Vlast. Edwin Mellen Publisher, listopad 2006 – 220 stran. ISBN: 0773455523.

O'DONELL, Kathleen. Adventure Guide to Trinidad and Tobago, druhé vydání - kapitola Tobago in the 15th-18th Centurie. Hunter Publishing, inc. Oxford, 2000.

PALMIE, Stephan – SCARANO, Francisco. The Caribbean: A History of the Region and Its People. University of Chicago Press 2011, 624 stran. ISBN: 0226645063.

PAYNE, Anthony a Sutton, Paul. Size and Survival: The Politics of Security in the Caribbean and the Pacific - kapitola: The Failure of The Abu Bakr Coup: The Plural Society, Cultural Traditions and Polity.

ROSENGARTEN, Frank. Urbane Revolutionary: C. L. R. James and the Struggle for a New Society. University Press of Mississippi 2010, 298 stran. ISBN: 1604735376.

ROGOZINSKI, Jan. A Brief History of the Caribbean: From the Arawak and Carib to Present. Plume Publisher – září 2002, 432 stran. ISBN: 0452281938.

SHOBITTA Jain, REDDOCK Rhoda E. Women Plantation Workers: International Experiences (Gross Cultural Perspectives on Women). Berg Publishers 1998, 224 stran. ISBN: 1859739725.

SING, Kelvin. British Controlled Trinidad and Venezuela: A History of Economic Interests and Subversion, 1830-1962.. West Indies University, 2010 – 294 stran. ISBN: 976640237X.

SOOKDEO, Neil. Freedom, Festivals And Caste in Trinidad After Slavery: A Society in Transition. Libris Cooperation 2001, . ISBN: 1462837700.

SEWELL, Sharone Catherine. Culture and Decolonization in the British West Indies Literature and Politicas, 1930-1980, prosinec 2007. Oklahoma State University – Fakulty of Arts, 325 stran.

T. O. BEIDELMAN. The Culture of Colonialism: The Cultural Subjection of Ukagru (African Systéme of Thought). Indiana University Press 2012, 414 stran. ISBN: 0253002087.

WALTERS, W. Donald. Pan Africanism in the African Diaspora: An Analysis of Modern Afrocentric Polityc Movements (African American Life). Wayne State University Press, 1. září 1997 – 1995 stran. ISBN: 0814321852.

WORCESTER, Kent. C.L.R. James: A Political Biography (Suny Series, Interruptions – Bordur Testimonies and Critical Discurses). State University of New York Press, Leden 1996 – 334 stran. ISBN: 0791427528.

WILLIAMS, Eric. History of the People of Trinidad and Tobago. AB Publishers group, Brooklyn, 2010, 286 stran. ISBN-13: 978-1-61759-010-0.

YOUNGER, Paul. New Homelands: Hindu Communities in Mauritius, Guyana, Trinidad, South Africa, Fiji, and East Africa. Oxford University Press, USA – 30. listopad 2009, 305 stran. ISBN: 0195391640, ASIN: B002SQL5RG.

Webové odkazy:

Caribbean Community Web

http://www.caricom.org/jsp/community/caricom_history.jsp?menu=community&prnf=1

Central Intelligence Agency – The World Fact Book

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/td.html>

Oilfields Workers Trade Union

<http://www.owtu.org/content/history>

Parliament Republic Trinidad and Tobago

<http://www.ttparliament.org/>

Petroleum Company of Trinidad and Tobago Limited

<http://www.petrotrin.com/Petrotrin2007/OurHistory.htm>

Index Mundi – Trinidad and Tobago

www.indexmundi.com/facts/trinidad-and-tobago/gdp-growth

Meet Patrik Manning

<http://www.meetmanning.com/home/node/1>

National Library and Information System Authority – Tubal Butler.

<http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/Biographies/BiographiesAC/tabid/100/Default.aspx?PageContentID=259>

National Library and Information System Authority of TT – Noor Hassanali.

<http://www2.nalis.gov.tt/Research/SubjectGuide/Biographies/BiographiesGI/tabid/288/Default.aspx?PageContentID=481>

TT crime – Stats

<http://www.ttcrime.com/stats.php>

The Trinidad Express – The Case of Abu Baker

<http://www.trinidadexpress.com/internal?st=print&id=107376808&path=/news>.

http://www.trinidadexpress.com/woman-magazine/Hulsie_Bhaggan-102680864.html

The Office of the President Republic of Trinidad and Tobago

http://www.thepresident.tt/the_presidency.php?mid=7

Trinidad and Tobago Genealogy

<http://www.trinidadandtobagofamilyhistory.org/boroughcouncil.html>

Parliament Republic Trinidad and Tobago

<http://www.ttparliament.org/>

Uniosil – Human Rights, United Nations, International Laws.

<http://www.uniosil.org/international-criminal-court.html>

Zoologie

<http://www.zoologie.frasma.cz/mmp%200209%20hlistice/hl%C3%ADstice.html>